

Leto XIII

Številka 16

Jesenice, dne 23. aprila 1971

**ŽELEZAR — GLASILO DELOVNEGA
KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE**

— Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni
urednik Joža Varl — Rokopisov in fotografij ne
vračamo — Naslov: Uredništvo »Železarja«, zdru-
ženo podjetje SLOVENSKE ŽELEZARNE Ljub-
ljana — Železarna Jesenice. Telefon int. uredništvo
483, administracija 484 — Tisk CP »Gorenjski tisk«

ŽELEZAR

Srečno ob 1. maju

1. maj

delavski praznik včeraj in danes

»Na meni, na mojih plečih, na plečih delavca — proletarca leži bodočnost slovenskega naroda, naroda — proletarca...«

(Ivan Cankar)

Tretjega maja letos bo minilo 85 let od znanih majskih dogodkov v Chicagu, ko je borba delavcev za osemurni delovnik zahtevala prve žrtve. Tri leta kasneje je pariški kongres II. Internacionalne proglasil 1. maj za bojovni dan mednarodnega proletariata za osemurni delavnik. Ta boj je sicer formalno izbojevan, na velikem delu zemeljske oble pa delavski razred še vedno bije boj proti izkoriščanju, za osnovne človekove pravice, za soudeležbo pri upravljanju s proizvodjalnimi sredstvi in pravico do delitve dohodka, ki ga ustvarjajo.

Pri nas je vse to le še zgodovina, kajti delavski razred z ostalimi delovnimi ljudmi, si je v narodnoosvobodilni vojni in socialistični revoluciji v kateri je nosil glavno breme, izbojeval poleg socialne in nacionalne svobode tudi to, da ustvarjamo družbo v kateri bosta človeško delo in človek osvobodjena izkoriščanja in samovolje. Producerska sredstva so družbena lastnina s katerimi samoupravno upravljajo delovni ljudje, ki tudi odločajo o vseh zadevah družbene reprodukcije in uresničujejo svoj osebni in moralni interes ter pravico uživanja uspehov svojega dela in razporejanja dohodka kot uspeha skupnega dela. To je neodtujljiva pravica delovnega človeka, ki jo uresničuje prek samoupravnih organov podjetja, oziroma prek samoupravljanja v katerem nastopa popolnoma enakopravno!

To so osnovne pravice delovnega človeka, za katere se je delavski razred boril skozi stoletja in za katere se bori še množica proletariata na svetu. Toda mnogo tega je samo še razglas ali bo na določeni stopnji razvoja postalo razglas, če jedro in vodilno silo tega družbenega gibanja ne bo predstavljala sodoben in razvit delavski razred, ki je tudi sam v procesu lastnega spreminjanja od ostankov meznega položaja k položaju samoupravljalca. »Delavski razred se lahko samo kot vodilna sila svoje nacije oziroma svoje republike potrdi kot vodilna sila socialističnega družbenega gibanja v celotni družbi; tem, da bo njegov interes imel vodilno vlogo in vpliv v vseh samoupravnih in političnih organizacijah in skupnostih, v vseh centrih odločanja.«

Vse to je dejstvo, ki je razglašeno z našo ustavo in drugimi zakonskimi določili, toda ob vsem tem se neizprosno odpira vprašanje, ali je delavski razred dovolj usposobljen in dovolj prežet z razredno zavestjo, da bi lahko nosil to vodilno funkcijo v socialističnem družbenem gibanju? Pogled nazaj, v obdobju med obema vojnama nam namreč kaže, da so napredni sindikati in Komunistična partija takrat mnogo pozornosti in dela posvečali usposabljanju delavskega razreda za razredno borbo. Delavski razred je bil takrat resnično nosilec naprednega kulturnega gibanja, brez katerega si razredne borbe takrat ne moremo predstavljati. Komunisti in napredni sindikalni voditelji so vedeli, da uspešne razredne borbe ni brez razredno osveščenega in kulturno razgledanega proletariata. Ta politika se je nadaljevala tudi v narodnoosvobodilni borbi. Čeprav v nemogočih pogojih je bila stalno prisotna vzgoja razredne zavesti v kateri so se oblikovale moralne in pravne norme, umetnostni in filozofski nazori ter življenjske navade.

Danes pa se nehote vsiljuje občutek, da tu prevladuje stihija in si domišljamo, da bo sam razvoj izoblikoval sodoben in razvit delavski razred brez zavestnih prizadevanj za njegovo trajno usposabljanje in dviganje njegove zavesti. Ne smemo si zapirati oči pred resnico, da se mnogo ekscesov v našem družbenem življenju pojavlja ravno zato, ker je delavski razred premalo osveščen, da bi svojo vodilno vlogo in vpliv izražal na vseh področjih družbenega življenja in dela.

Za naš jugoslovanski in slovenski delavski razred bi moral 1. maj — delavski praznik, pomeniti borbeni klic za nadaljno krepitev delavske zavesti, za njegovo trajno usposabljanje, da bo zmožen nositi vodilno vlogo našega nadaljnjega socialističnega razvoja.

Odstranimo vzroke, ki ovirajo večji razmah novatorstva

Preteklo je že dve leti odkar imamo nov pravilnik o urejanju dejavnosti na področju tehničnih izboljšav. Ko smo sprejemali pravilnik smo bili polni optimizma, da bomo na tem področju dosegli boljše rezultate, kajti pravilnik je veliko boljši, kot je bil stari, tako v pogledu stimulacij avtorjem tehničnih izboljšav, kakor tudi v organizacijskih pogledih in v urejanju statusa avtorjev.

Že v letu 1970 smo predvidevali, da bomo za petindvajsetletnico organizirane tovrstne dejavnosti v Železarni dosegli 2000 vloženih predlogov tehničnih izboljšav, vendar tega nismo dosegli. Res je, da se letos tej številki že zelo hitro približujemo in se kaže rahel porast te dejavnosti. Toda kljub temu še ne moremo biti zadovoljni in je potrebno odstraniti vse morebitne vzroke, ki zavirajo večji napredek na področju tehničnih izboljšav. To poudarjam tudi za to, ker se danes zelo široko razpravlja v vsej Jugoslaviji, kaj narediti, da se na tem področju začnemo približevati gospodarsko razvitim državam, da ne bomo na repu, kot smo do sedaj.

Organizacijsko smo v tej dobi res napravili korak naprej. Reševanje in ocenjevanje predlogov tehničnih izboljšav smo približali zelo širokemu krogu proizvajalcev in zagotovili večjo demokratičnost pri reševanju. Komisije pri delovnih enotah so pokazale precejšnjo aktivnost, kar je razvidno iz števila sestankov, ki jih narekujejo dospelji predlogi. Seveda pa se pri taki organizaciji reševanja predlogov postavlja kot osnovni pogoj spoštovanje pravilnika. V nasprotnem primeru imamo lahko toliko kriterijev za nagrajevanje, kot imamo komisij, kar pa lahko zelo negativno vpliva na nadaljnji razvoj. Seveda je osnovni pogoj zelo dobro obdelan. Vsak predlog tehnične izboljšave, kar pa so dolžni opravljati pristojni strokovni sodelavci in ne komisije.

Posebno pozornost je treba posvetiti preverjanju podatkov o prikazanem prihranku, kajti čim je dokazan prihranek, je delo komisije, le da določi višino odškodnine po lestvici, katero je skupaj s pravilnikom sprejel delavski svet podjetja in je, dokler je pravilnik v veljavi, edino merilo za določanje odškodnine avtorju. So primeri, da si posamezniki dovolijo, da ne glede na pravilnik postavljajo končno višino odškodnine. Pri takem načinu pridejo do izraza simpatije in antipatije in razpoloženje posameznikov. Ena glavnih nalog strokovnih delavcev je, da z organiziranim delom preverjajo prikazane prihranke ter zasledujejo resnično vrednost izboljševalnega predloga. To bo tudi največja moralna podpora avtorju. Če bi ravnali po vseh objektivnih načelih, potem bi verjetno kakšen predlog tehnične izboljšave presegel pri

kazan prihranek, s tem pa tudi višjo odškodnino.

Pravilnik o tehničnih izboljšavah določa tudi razne ugodnosti za avtorje tehničnih izboljšav. Če bomo hoteli tudi v tej smeri stvari urediti po pravilniku, bo potrebno še marsikaj urediti tako v podjetju, kakor tudi v delovnih enotah. Društvo avtorjev tehničnih izboljšav je že pred leti predlagalo, da je za učinkovitejše delovanje potrebno pri referatu, kakor tudi pri komisijah po delovnih enotah urediti kartoteko, iz katere bo razvidno za vsakega avtorja tehnične izboljšave njegovo dejavnost. Šele takrat, ko bomo imeli natančno zbrano, kaj je posamezni avtor doprinesel k uspešnemu delu Železarne, bomo lahko uporabili pravilnik, ki med drugimi tudi daje avtorjem tehničnih izboljšav možnost napredovanja in dodatnega dopusta za njegovo izpopolnjevanje. Vse to je do sedaj le še na papirju, nismo pa uspeli to realizirati.

Novatorjem v valjarni Bela 1.700 din odškodnin

V zadnjem času je imela svojo 6. ocenjevalno sejo tudi komisija za novatorstvo in racionalizacijo v valjarni Bela. Pod vodstvom predsednika Ivana Jazbeca in ob asistenci obratovodje štelce-bluming valjarne dipl. inž. Vlada Senčarja, so člani komisije na osnovi ocen pristojnih in odgovornih obratovodij in strokovnjakov ter izvedencev obravnavali in ocenjevali šest v zadnjem času v proizvodnjo uvedenih in v oceno predloženih tehničnih izboljšav.

Štirje izboljševalni predlogi so bili predloženi v nadaljnjo in dokončno oceno odboru za novatorstvo in racionalizacijo pri DS Železarne, ker so avtorji uvedli v obratovanje izboljšave, ki po vrednosti presegajo pristojnost komisije pri svetu delovne enote. Z vsemi potrebnimi priporočili, izračuni prihrankov in koristi ter pozitivnimi ocenami jih bo obravnaval pristojni odbor pri DS.

Komisija je po natančni očni in analizi odstopila v dokončno oceno in nagraditev odboru pri DS Železarne naslednje tehnične izboljšave: št. 1297, avtorjev Cirila Odlaska in Alojza Štrumblija, št. 1962, ki ga je izvedel in predložil v oceno Viktor Rakovec, št. 1982, avtorja Janeza Gmajnarja in predlog št. 1985, od strokovnih sodelavcev dipl. inž. Jakoba Šranca in inž. Viktorja Rakovca.

Komisija je nagradila tehnično izboljšavo št. 1980 »Prigraditev dodatnih električnih tipkal za zapiranje pokrovov globinskih peči, kadar normalno zapiranje ne funkcionira«, katero sta izvedla Valentin Markež, obratni tehnik

Vse prepogosto se sliši, da je pravilnik zanič in da ga je treba spremeniti, če hočemo poživiti aktivnost na tem področju. Res je pravilnik potrebno dopolniti, posebno v tistem delu, ki določa višine odškodnine, in izpopolniti nekatere vrzeli. Vzrok, da prevladuje mnenje, da je pravilnik slab pa je v tem, da se ga ne spoštuje in ga vsak po svoje prilagaja in razlaga.

V mesecu maju bo v samoupravne organe izvoljeno polovico novih članov. V komisije, kakor tudi v sam odbor za racionalizacijo in novatorstvo bodo prišli novi člani ki bodo nadaljevali z začetnim delom. Ne smemo dovoliti, da bi ta menjava oslabilo delo dosedanjih komisij, ampak moramo delati na tem, da bi nove komisije svoje delo na osnovi dosedanjih izkušenj še izboljšale. Vsekakor pa bo ena glavnih nalog odbora, kakor tudi komisij, pospešiti delo na urejanju kartoteke in na osnovi te potem tudi dosledno upoštevati pravilnik. Skupni cilj vseh nas naj bo pospeševanje dejavnosti tehničnih izboljšav na vseh področjih v Železarni. TOST

v obratu VEN Bela in asistent VEN dipl. inž. Emil Ažman. Zaradi svoje originalnosti in koristnosti je bila pozitivno ocenjena in nagrajena z enkratno odškodnino v višini 800 N din. Poleg drugega ta tehnična izboljšava zagotavlja tudi večjo varnost vseh tam zaposlenih.

Positivno je bil ocenjen tudi izboljševalni predlog št. 1981, avtorjev Slavka Koselja, vodilnega valjavca na blumingu in dipl. inž. Emila Ažmana. Avtorja sta na osnovi večletnih opazovanj spremenila in tehnično izboljšala električne pogonske naprave na grupah dovoznih valjnic v valjarni bluming. S to originalno tehnično izboljšavo je avtorjema uspelo znižati stroške proizvodnje, poleg tega pa tudi bistveno lažje in varnejše delo na škarjah. Komisija je avtorjema na osnovi ocen in priporočil elektrovzdrževalnih strokovnjakov in izvedencev za valjarne, priznala enkratno skupno odškodnino v višini 900 N din.

Vsem to pot uspešnim in nagrajenim avtorjem se zahvaljujemo za njihovo prizadevanje in trud, ki ga vlagajo za izboljšanje obratovanja.

Skrb za delavce in njihovo počutje

Današnji razgovor uredništva z glavnim direktorjem Železarne mag. inž. Petrom Kuncem smo namenili predvsem vprašanju, ki se v zadnjem času večkrat ponavljajo na raznih sestankih in razgovorih. Pri obravnavanju vprašanih smo večkrat zelo enostranski, ali nestrpni in zato je prav, da jim v tej obliki damo pravo mesto.

VPRAŠANJE: Na skupni seji odbora za življenske pogoje in odbora za kadre so obravnavali kadrovske probleme v tovarni, ki je izredno vsestranska in v nekaterih primerih celo zaskrb-ljujoča. Med mnogimi nalogami strokovnih služb na tem področju je tudi stalna skrb za izboljšanje delovnih pogojev predvsem na najtežjih delovnih mestih. Kam bi morali usmeriti napore v kolektivu, tudi glede na razvoj moderne tehnologije, da bi postopoma uresničevali to nalogo?

ODGOVOR: Pogoji dela v Železarni, pa naj si bō to moderna ali zastarela, velika ali majhna, so vedno in povsod težki. Moderna tehnologija predvsem zvišuje produktivnost in s tem znižuje fizični napor zaposlenih delavcev, nikakor pa ne izboljšuje delovnih pogojev v celoti. Ne moremo trditi, da avtomobili niso napredek v primerjavi s kočijo, pa vendar v Ljubljani na križišču

pri delavskem domu, prav ti avtomobili — ne ustvarjajo samo večje gneče, temveč proizvajajo tudi izredno velike količine strupenih plinov, ki skoraj onemogočajo normalno dihanje ob prometnih konicah. Primerjava z nekdanjimi propellerskimi in sedanjimi reaktivnimi letali, kaže težje pogoje dela. Reaktivna letala nad Washingtonom spuščajo toliko neizgorelih hlapov, da je zrak dobesedno gost od tega in bodo morali v kratkem poiskati možnost rešitve tega vprašanja.

Ta dva primera kažeta, da kar je tehnološko napredno — ni vedno tudi s stališča delovnih pogojev za delavca ugodno. V Železarni smo z ustavitvijo stare aglomeracije — pržnih peči, ki so ponesle slavo jeseniške, rjavordeče železarne v svet, zamenjali z modernejšo tehnologijo, z novo aglomeracijo, kjer smo vgradili zelo drage naprave za odpraševanje. Vendar pa

zaradi velikega števila presipnih mest — v celoti izločiti prahu nismo mogli.

Na električnih pečeh, ki so najmodernejši agregat v jeklarni in modernejših v svetu ni veliko, po tehnološki plati dosegamo zadovoljive rezultate, kupili smo prav tako ustrezne in v svetu priznane čistilne naprave za zrak — pa vendar prav na električni peči povzročamo veliko zapraševanje okolice in to zaradi mogoče nekoliko preveč širokogrudnega ponaašnja do vzdrževanja teh naprav ali pa do vodenja samega tehnološkega procesa, kjer večkrat zaradi popolnoma sekundarnih učinkov zanemarimo to prvo — primarno skrb za delovne pogoje.

Se in še bi lahko to našteval — Železarna torej ne more samo z velikimi investicijami zniževati fizičnih naporov ali pa sicer izboljševati ekološke pogoje, potrebno je tudi veliko drobnega prizadevnega dela in vsakodnevnne skrbi, kako odpraviti ta prašni zvor, kako znižati ropot, ki danes še presega naše normalne meje, kako znižati vročino, prepih itd. Le na ta način bodo ljudje, ki morajo sicer skrbeti za svojo lastno telesno odpornost, vzdržali na svojih delovnih mestih dlje, болоvali manj in s tem tudi povišali produktivnost in učinkovitost naprav kot celote.

VPRAŠANJE: Pomembno vlogo pri tem bodo odigrali tudi domači novatorji in racionalizatorji, ki so v preteklosti uspešno rešili že mnogo tehnoloških, organizacijskih in drugih problemov. Kaj bi v podjetju morali še narediti, da pospešimo to aktivnost oziroma kot pravimo, da bi sprostili in spodbudili vse latentne sile, ki nedvomno so še v kolektivu?

ODGOVOR: Na vprašanje je delno dan odgovor že v zgornjem delu, pa vendar, potrebno je pritegniti novatorje in racionalizatorje v Železarni tudi na to področje. Dosedanji predlogi so bili namreč vse preveč usmerjeni v odpravljanje določenih tehnoloških pomanjkljivosti. Vse premalo pa so se racionalizatorji in novatorji ukvarjali z razmišljanjem kako z majhnim denarjem, z novimi tehnološkimi organizacijskimi prijemi odstraniti tiste drobne, toda v seštevku zelo pomembne izvore vseh slabih ekoloških pogojev. Mislim, da se ljudje premalo držijo celo že predpisanih tehnoloških normativov, ki so ustaljeni, trajni in da je zato samo ob sebi zelo težko pri-

čakovati, da bi se ti isti ljudje pridrževali drugih varnostnih normativov. Varnostnih mislim v tem smislu, da ne skrbijo samo zase, ampak da skrbijo tudi za soseda, da ob pometanju prahu izpred lastnega praga, tega ne mečejo sosedom na prag.

VPRAŠANJE: V podjetju je še vrsta drobnih problemov, ki jih prepočasno rešujemo in, ki bi z manjšimi naložbami bistveno izboljšali delovno okolje oziroma delovne pogoje in počutje delavca. Pri tem mislimo na higienske prostore (sanitarije, umivalnice, garderobe), kot na bolj urejeno delovno okolje. Kako pospešiti hitreje reševanje teh vprašanj?

ODGOVOR: V Železarni smo vsa leta trošili znatne vsote denarja za predelave raznih sanitarij in smo tudi nekatere zelo lepo opremili. Zaradi nizkega higiensko-kulturnega nivoja posameznikov, smo bili neljubo presenečeni ob demontiranju kljuk, obešalnikov in celo lijakov, pa smo zato večino obsodili, da niso v stanju izkoriščati v celoti higiensko urejenih prostorov. Zaradi manjšine, ki ne zna ceniti urejenosti sanitarij, ne bi smeli zanemarjati garderob, sanitarij in umivalnikov, pri tem pa seveda ne mislim, da bi morali povsod graditi moderne, široke in svetle umivalnice, ker to veliko — (nadalj. na 6. strani)

Obvestila kolektivu ● Obvestila kolektivu ●

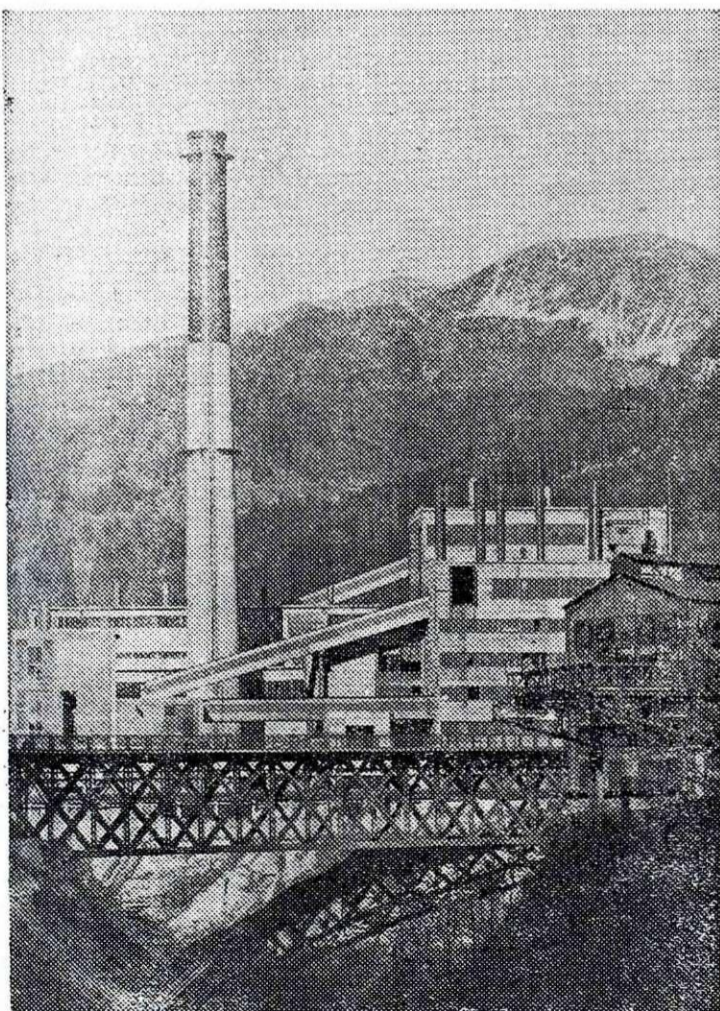
Dežurna služba

	telefon v pisarni	doma
SOBOTA, 24. aprila:		
Teodor OKROŽNIK, gradb. vzdrž.	577	739
NEDELJA, 25. aprila:		
Anton KOMLJANEC, HOP	851	871
PONEDELJEK, 26. aprila:		
inž. Emil AŽMAN, VEN	955	957
TOREK, 27. aprila:		
inž. Jaka SOKLIČ, stroj. delavnice	556	887
SREDA, 28. aprila:		
inž. Franc VIČAR, predel. obrati	743	81-572
ČETRTEK, 29. aprila:		
inž. Vladimir SENČAR, bluming	850	81-892
PETEK, 30. aprila:		
inž. Božidar BARTELJ, valj. 2400	638	81-453
SOBOTA, 1. maja:		
inž. Miroslav NOČ, vzdrževanje	873	754
NEDELJA, 2. maja:		
Ciril ODLASEK, valj. Javornik	620	776
PONEDELJEK, 3. maja:		
Anton GROŠELJ, valj. Bela	848	790/17
TOREK, 4. maja:		
Zvone LABURA, žebljarna	738	749
SREDA, 5. maja:		
Janko inž. PERNE, valj. Bela	848	723
ČETRTEK, 6. maja:		
Zdravko ČRV, valj. žice	852	760
PETEK, 7. maja:		
inž. Ivan ARZENSEK, SEP	501	500

Dežurna služba traja od datuma nastopa od 7. ure do naslednjega dne do 7. ure. Kolikor dežurnega ni v pisarni ali doma, kličite glavnega vratarja na telefon 410. Morebitne spremembe dežurnih so razvidne iz obvestil, ki jih vsako soboto objavljamo na razpisnih deskah pri vseh vratarjih.

Tajništvo tehničnega in proizvodnega direktorja

Obvestila kolektivu ● Obvestila kolektivu ●

Diagonale in vertikale

Mladi o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah

Zveza mladine — njen pravi obraz

K razmišljanju me je spodbudil članek z istim naslovom v eni od številk Tribune, lista študentov ljubljanskih visokošolskih zavodov.

Člankar ugotavlja, da Zveza mladine lebdi nekje med množico in kadrovske organizacije, svojega mesta pa ne najde. Sicer da je aktivnih zelo malo mladincev, namreč politično aktivnih.

Člankar nadaljuje z ugotovitvijo, da Zveza mladine ne predstavlja pravih interesov mladine, temveč da vodstva zastopajo le navidezna stališča mladih in da je delo v Zvezi mladine dostikrat le stopnička bodoče svetle birokratske kariere sedanjih mladinskih funkcionarjev. »Ugotovimo lahko samo, da Zveza mladine predstavlja enega od nosilcev našega sistema, ki mu do popolnosti manjka še mnogo, pa čeprav nam ga kot takega predstavljajo.«

1. Vedno sem bil in bom za dobronamerno kritiko našega dela, prav tako bi bil nadvse hvaležen tovarišu Švarcu, ko bi ne ugotavljal le »realnega« obraza Zveze mladine, njenih pomanjkljivosti, temveč bi, če stvari že pozna in si jih upa kritizirati, napisal tudi nekaj o tem, kaj je treba storiti, da bi bil obraz Zveze mladine drugačen, kakršen je.

Če si dovolim dajanje ocen, potem moram ugotoviti, da pisec članka Zveze mladine in njenih prizadevanj sploh ne pozna.

2. Če Zveza mladine ne predstavlja interesov mladih, čigave interese potlej zastopa? Prav tako pa se mi vsiljuje vprašanje, čigave interese zastopa list Tribuna, iz katerega nemalokrat silijo obsodbe, ocene itd. vsega, kar se pri nas dogaja.

3. Najlažja je pač pot, ki ne zahteva nikakršnega angažiranja, organiziranja, truda in akcij. To je pot, ki je za študente dostikrat značilna. Če ugotovljamo, da našemu sistemu manjka do popolnosti še mnogo (to je sicer logičen razvoj družbe), je prav, da se ob vsem tem neko angažira, spreminja sedanje in gradi novo, bolj popolno. Menim, da si je Zveza mladine takšno pot izbrala, po njej hodi, pri vsem tem pa si prizadeva za takšno delovanje, ki bo zajelo čimveč mladih, jim omogočilo, da so politično aktivni in nasploh ustvarjalni, zakaj zgolj vpitje, da pri nas nekaj ali marsikaj ni v redu, nam ni potrebno. Saj tudi sami pravite, da je potrebna akcija. Soglašam, z iskreno željo in prepričanjem, da Zveza mladine ne bo le opozarjala na napake (ki jih je sicer dosti), temveč si bo prizadevala, da jih bo čim manj.

4. Saj je vendarle prav, da se tudi v Tribuni ali kje drugje pojavijo članki, ki opozarjajo na vse, kar se študentom ne zdi prav. Dostikrat tudi takšna opozorila pomagajo, da se stvari hitreje spreminjajo. Pa vendar se mi zdi, da kaj radi posplošujemo določene pojave, ki jih poznamo in jih obsojamo, kot da so vzrok neaktivnosti, nezrelosti, površnosti ali malomarnosti kogar koli že.

Nekdo, ki vse le opazuje, takšnih napak ne bo delal, ker si je pač izbral pot, ki ne zahteva angažiranosti. Normalno pa je, da se napake lahko pojavljajo le pri prizadevanjih za spreminjanje, ki pa jih pri študentih ni opaziti. (Razen izjemnih primerov, ko študentje protestirajo in zahtevajo kot da sami niso del družbe, kot da ni njihova dolžnost tej družbi pomagati z znanjem in voljo, ki jo imajo, da se čimprej izkoplje iz težav.)

5. Da je Zveza mladine tudi kadrovska organizacija, lahko marsikdaj velja, saj je nujno, da si mladi v Zvezi mladine pridobimo znanja, izkušnje in sposobnosti za družbeno delo. Nikakor pa ne moremo vse to usposabljanje gledati le skozi prizmo uveljavljanja birokratov, ki jih Zveza mladine prav gotovo ne vzgaja.

milan

Vloga in odgovornost posameznika pri delu v Zvezi mladine

Morda sem se s tem pisanjem lotil dosti težke naloge. Ze vnaprej naj povem, da so to le moja razmišljanja, ne pa strokovne analize. V vsakdanji praksi dela družbeno-političnih organizacij lahko zasledimo pojave, o kakršnih bom pisal, pojave, do katerih tudi Zveza mladine ni imuna.

Razmišljam namreč o vplivu osebnosti na delo določene družbeno-politične organizacije, razumljivo predvsem na delo Zveze mladine.

Cas, ki v njem živimo in ustvarjamo, je dostikrat poln nasprotij, do katerih imamo mladi svoja stališča. Vsaj uradno, četudi se naša mnenja dostikrat razhajajo, posebno, kadar so pod vtisom določene konkretne situacije, navadno v delovni organizaciji.

Če ima vsaka organizacija svoj program, bi bilo razumljivo prav in nujno, da delo poteka po vnaprej začetnem programu, ki ga je sprejel določen organ, konferenca.

No, ker je naš čas razgiban, je nujno, da je vodstvo organizacije toliko mobilno in sposobno, da vnese v program organizacije vse, kar je aktualnega za celotno družbo, toda ne v škodo osnovnega idejnega in akcijskega, že sprejetega programa.

Kljub temu smo priča kampanjskim akcijam, ki angažirajo večino članov vodstva, ki prav zato zanemarljivo osnovne naloge. Vendar se kaj takšnega lahko pojavi le v organizaciji, ki je kadrovske in organizacijsko neutrujena in v organizaciji, kjer je vse delo odvisno le od ozke skupine, lahko tudi neformalne, ali pa celo od posameznika.

Verjetno bi bilo napak, ko bi bil pri tem enostranski. Vseeno je treba gledati tudi na realno mobilizacijsko, organizacijsko in idejno sposobnost slehernega člana vodstva. Zal se še vedno pojavljajo že dobro poznane zadeve:

— članstvo le pasivno spremlja odločitve vodje, ker ga ni sposobno dojemati, ali pa imajo občutek, da s svojimi mnenji ne morejo bistveno vplivati na odločitve celotnega organa.

— članstvo je neodgovorno pri svojem delu, politično in idejno nezrelo

— članstvo je navajeno kampanjskega dela in akcij, prakticizma, ki bi se ga morali v tem času že otresti.

Vsekakor se pri tem pojavljajo tudi naslednja vprašanja:

— kakšna je usposobljenost posameznikov

— kakšni so njihovi osebni interesi

— kakšna je njihova pripravljenost in akcijska sposobnost za delo v organizaciji.

Zveza mladine v občini si že dlje časa uspešno prizadeva, da bi bila usposobljenost članstva in posebej vodstev aktivov čim večja, da bi bila njihova razgledanost čim širša.

Prav tako opažamo procese, ki omogočajo vsakemu posamezniku, da izraža in zastopa svoje interese, toda le takrat, kadar se o akciji dogovarjamo; otresti bi se namreč morali prepričanja, da demokratičnost pri delu in odločitvah že dopušča anarhijo. Predvsem se moramo tega zavedati, kadar je govora o akciji, akcijski sposobnosti članov vodstva, ki zahteva smisel za organizacijo, določeno stopnjo odgovornosti in doslednosti.

Pri tem bi ne smeli dopustiti, da pride posameznik posebno do izraza, to lahko dopustimo le pri sprejemanju določenega programa.

Res je, da organizacija ne more biti uspešna, če določen krog ali posamezniki že vnaprej vse odločijo, če so te odločitve odvisne od tega, kako jih kdo prikaže, od njegove vztrajnosti pri prepričevanju. Prevladovati bi morali argumenti in znanje, sposobnost, ne pa trenutni posameznikovi interesi.

Vsak mladinski aktivist se je že srečal s temi in podobnimi vprašanji, včasih obupal, ker jih ni bil sposoben reševati, dopustil, da so zmagali interesi posameznikov, ne pa dobri argumenti in interese večine.

Na drugi strani se mladinski aktivist srečuje z ostalimi organizacijami, vodstvi, interesi, pri katerih navadno zastopa mnenje svoje organizacije. Dostikrat pa se zgodi, da tega mnenja sploh ne pozna, da zastopa le svoj interes, kar je lahko za celotno organizacijo nadvse škodljivo, posebej če vztraja pri njih zaradi ponosa ali prepričanosti, ni pa se sposoben spustiti v boj mnenj in prepričevanja.

Pri vsem tem se mi pojavlja še vprašanje, koliko je lahko mladinski aktivist pri svojem delu ustvarjalec in ne le izvrševalec nalog, ki jih je dobil na seji, jih sprejel od vodstva itd.

Ni še rešeno vprašanje odgovornosti za celotno vodstvo, kakor tudi za posameznike. Zgolj naslanjanje na statut, sprejeto obveznost itd. danes še ne more roditi sadov, saj imamo še vedno opravka s posamezniki, ki se obnašajo in delajo zelo neodgovorno, čeprav bi morali biti vzor.

Skratka, vrsta vprašanj je, ki jih pri vsakodnevem delu še nismo rešili in ki dostikrat onemogočajo enotno akcijo organizacije, uspešnost in doslednost.

Zveza mladine se vsega tega zaveda, rešuje nastale situacije in si prizadeva, da bi jih bilo čim manj. Vsekakor pa si upam trditi, da bi si v današnjem času ne smeli več dovoliti, da je delo organizacije odvisno od posameznika, za kar imamo vrsto primerov v sami občini. Nemalokrat se zgodi, da organizacija popolnoma preneha z delom, ko pride do kadrovske spremembe, ali pa je to delo popolnoma drugačno.

milan

Seja predsedstva ObK ZMS Jesenice

Na zadnji seji predsedstva ObK ZMS Jesenice, ki je bila obiskana kot ponavadi, je predsednik prof. Srečko KRČ prisotnim najprej obrazložil predlog za sklic konference ZM občine. Sklic konference je nujen predvsem zaradi obravnave nekaterih vprašanj, o katerih odloča lahko le konferenca. Semkaj sodijo vprašanja o kadrovske sestavi predsedstva ObK ZM v prihodnje (nekateri zamenjave in povečanja predsedstva od sedanjih 15 na 17 stalnih članov), udeležba in naloge mladih v konceptu splošne ljudske obrambe, ter nekatere aktualne naloge ZM v občini (30-letnici oboroženih narodov proti okupatorju, mesec mladosti i. dr.). Prav tako naj bi konferenca, ki naj bi bila še konec tega meseca, obravnavala tudi predloge o spremembah pravil dejavnosti ObK ZMS Jesenice. Sedanja pravila zaradi strme razvojne poti dejavnosti ObK ZM ne ustrezajo več, zato so spremembe, katere vsebino bo pripravil ožji krog predsedstva na čelu s predsednikom prof. Krčem, nujno potrebne. Strokovni svet pri ObK ZMS naj bi pripravil ustrezne predloge s področja sprememb kadrovske strukture in predloge za nadaljnje delo komisij, o katerih bodo člani razpravljali že na naslednji seji predsedstva.

Prisotni člani predsedstva so tudi govorili o delu aktivov ZM v kranjskih skupnostih in ugotovili, da bodo morali trenutno posvetiti nekaj več pozornosti predvsem aktivom ZM Podmežaklja, Blejska Dobrava in Rateče. V ta namen so zadalžili tudi nekatere člane predsedstva, ki bodo aktivne obiskovali in se pogovarjali z mladimi o nadaljnjem delu ter jim svetovali ter vzpostavili še tesnejše stike med predsedstvom ObK ZM in omenjenimi aktivimi.

Prisotni člani predsedstva so tokrat še enkrat bolj določeno govorili o načinu vključevanja mladih v razprave o ustavnih dopolnilih. Dogovorili so se, da bo predsednik prof. Krč članom predsedstva najprej razložil pomen posameznih dopolnil o katerih bodo kasneje govorili in razpravljali na skupni razširjeni seji predsedstva ObK ZMS Jesenice in TK ZM Železarne.

Ná naslednji seji predsedstva ObK ZMS Jesenice, pa bodo člani razpravljali o proračunu ObK ZM, mednarodnem sodelovanju in vzgoji, ter delu konference klubov OZN in kadrovske politiki, ter delu komisij. Te teme, ki so bile predvidene za razpravo na zadnji seji, so predložene predvsem zaradi objektivnih težav in tudi dodatnih priprav na kasnejšo razpravo.

E. Z.

Uspešno srečanje mladine Železarne in graničarjev

Na željo, ki so jo izrazili graničarji že ob obisku za dan JLA smo v soboto 17. aprila izvedli športno srečanje med graničarji karavel jeseniške občine in TK ZM Železarne.

Mladina Železarne je to srečanje dokaj trdno in uspešno izvedla. Zato je predvsem zasluga športnega referenta pri TK ZM Lada Sotlarja in referenta za šport in rekreacijo Janeza Jenka, seveda pa so k temu dodali svoj delež tudi vsi nastopajoči športniki iz Železarne in JLA. Voja-

kom smo pripravili celodnevni program, ki je po njihovih izjavah nadvse zadovoljil vse udeležence srečanja.

Pričetek tekmovanja je bil ob 9. uri na igrišču Podmežakljo. Tekmovanje se je odvijalo točno po določenem razporedu ob lepem vremenu in dobri organizaciji bilo zaključeno že ob 12. uri.

Končni rezultat je bil 4:1 za TK ZM. V šahu so mladinci Železarne zmagali s 4:2, v streljanju 912:779 (od 120 možnih krogov), v namiznem tenisu je bil rezultat 5:1 in v odbojki 3:1. V nogometnem srečanju so mladinci iz Železarne doživeli velik poraz 7:1.

Po končanem tekmovanju smo ob 14. uri zavrteli v dvorani pri Jelenu vsem sodelujočim nekaj nagrajenih filmov iz medklubskega festivala amaterskih filmov, ki je bil pretekli teden na Jesenicah. Po projekciji filmov, ki so zbudili zanimanje pri vseh gledalcih smo vsem ekipam podelili diplome in pripadnikom JLA tudi spominski pokal. Petim tekmovalcem iz vsake skupine smo z žrebom podelili tudi praktične nagrade. Po razglasitvi so se vsi udeleženci JLA kakor tudi njihove starešine ogledali plavž, matrinarno in valjarno Bela. Pri vseh je Železarna naredila velik vtis in mnogi so celo spraševali o pogojih zaposlitve.

Končna ocena je bila presenetljivo ugodna in vsi so pripominjali, da naj to postane tradicionalno. Da je srečanje dobro uspelo velja zahvala tudi kadrovskemu sektorju, ki je prispeval za vse graničarje kosilo, kar je omogočilo, da smo lahko izvedli celodnevni program.

I. M.

M. I.

Samoupravni organi v preteklem tednu

15. seja odbora za osnovna sredstva

Predsednik odbora za osnovna sredstva dipl. inž. Jaka Soklič, je sklical 15. sejo odbora v torek, 20. aprila 1971, in jo namenil predvsem pregledu elaboratov za dela, ki se financirajo ali iz amortizacije za zamenjavo ali pa s sredstvi investicijskega vzdrževanja.

Obpravnavali so elaborate: skladišče elektrod, odsevanje lučilnice HVŽ, vakumska stikalnica za šamotarno, nabava terenskega avtomobila »Campagnola«, nabava avtomobila za servisno službo prodajnega oddelka Volkswagen Karavan, nadalje dela na zračni zavesi v jeklnah, Geigerjev čistilec, nabava drobne kirurške opreme za obratno ambulanto, črpalka za goriva, popravilo streh (pražarna, skladišče ferolegur, valjarna 2400, čelna fasada HVŽ itd.), ureditev hale valjarne 1300 za postavitev naprav za hladno oblikovane profile, metaliziranje dimnikov globinskih peči v valjarni Bela in še nekaj manjših del. Vsa ta dela so odobrili s pripombo, da se mora pri izvedenju upoštevati v celoti pri-

pombe službe za varstvo pri delu.

V nadaljevanju seje so odobrili likvidacijo osnovnih sredstev po seznamu, ki ga je predložila uprava osnovnih sredstev. Seznam je vseboval veliko število osnovnih sredstev, vendar je sedanja vrednost le-teh znašala komaj nekaj več kot 40.000 din, kar pa bo v celoti pokrito z vrednostjo starega železa likvidiranih osnovnih sredstev. Nato so vzeli na znanje informacijo o stanju priprav za gradnjo hladne valjarne. Ugotovili so, da je zaključen tehnološki del, podrobnejšo informacijo pa bodo obravnavali na prihodnji seji, ko bodo znane tudi tehniške odločitve in finančne rešitve. Pred zaključkom seje so rešili še nekaj tekočih zadev in prošenj.

72. seja odbora za plan in finance

Predsednik odbora za plan in finance Anton Komljanec je sklical 72. sejo odbora v sredo, 14. aprila 1971, in predlagal v obravnavo proizvodne uspehe dosežene v I. dekadi aprila in analizo finančnega rezultata za februar.

Uspeh proizvodnje v I. dekadi je bil nekoliko slabši kot je bil v I. dekadi prejšnjega meseca, predvsem zaradi večjega pomanjkanja delavcev, okvare v valjarni žice, mrzlega hoda na plavžu in zaradi pomanjkanja toplote valjanih trakov, ker je zamudila dobava iz ČSSR in Siska. To je povzročilo, da so bili nekateri obrati v škripcih z vložkom in so delali takorekoč

z rok v usta. Izgledi so in zagotovila, da bodo začeli prihajati toplo valjni trakovi, tako iz ČSSR kakor iz Siska in bo situacija z vložkom ugodnejša. Valjarna 2400 pa bo pričela z remontom.

Finančni rezultati poslovanja so v februarju, če jih primerjamo z januarjskimi ugodnejši. Ob dejstvu, da je bila blagovna proizvodnja v februarju skoraj za 2400 ton

večja kot januarja, pa je januarjski rezultat vendarle boljši. Vzrok za to so predvsem povečani stroški upravnoprodatne režije v februarju, večji stroški osebnih dohodkov in večji stroški tečajnih razlik zaradi nove paritete dinarja. Kljub temu je rezultat v februarju izredno dober, saj smo prodali 29.121 ton blaga in za to iztržili 91.397.815 din. Presegli smo planirano količino za 1,2 %, vrednost prodaje pa za 16,7 %, predvsem zato, ker še niso v celoti vplivale spremembe cen surovinam. Porast prodajne cene pa je že nastopil in se v vrednosti tudi že izraža.

Železarski globus

JAPONSKA — V japonskih železarnah proizvajajo jeklo samo še v LD konvertorjih in električnih pečeh, medtem ko so zadnje SM peči prenehale obratovati pred nedavnim. V jeklnah gradijo poleg novih LD konvertorjev tudi večje število električnih peči. Letos bodo postavili 23 novih električnih peči z zmogljivostjo 20—70 ton vsaka. Največ jih bo proizvajalo navadno jeklo, nekaj pa tudi posebna jekla in jeklo litino.

ROMUNIJA — Romunske železarne vlagajo velika finančna sredstva za gradnjo novih agregatov. Letos računajo na proizvodnjo 6,5 milij. ton surovega jekla. Do leta 1975 pa predvidevajo povečanje proizvodnih zmogljivosti romunskih železarn na 9. milij. ton.

Sestanki delovnih skupin

9. 4. — MARTINARNA — ROŽIČ — PEČI — Obravnavali so osnutek pravilnika o odgovornosti delavcev na delu v ZPSŽ in se ustavili zlasti pri tistih členih, ki so važni in pri katerih največkrat pride do pomanjkljivosti. Še posebej so opozorili na 8., 9., 14. in 19. člen tega pravilnika in predlagali naj bi bili pregledi bolj pogosti zaradi prahu in ostalih težav, ki so v obratu stalno prisotne in tudi ni izgledov, da bi stanje v bližnji prihodnosti izboljšali.

Predlagali so še, da bi v obrat večkrat prišli tudi zdravstveni delavci ter se pogovorili z delavci in jim na delovnih mestih nudili morebitne nasvete.

15. 4. — VALJARNA ZICE BELA — KNAFELJ — Prisotnim članom delovne skupine je bila posredovala proizvodna problematika za marec, seznanjeni pa so bili tudi s sklepi sprejetimi na seji sveta delovne enote valjarne Bela, dne 9. aprila. Ker je precej zastojev, je poprečna dnevna proizvodnja še prenizka. Valjarna žice je že nekaj mesecev pod poprečjem osebnih dohodkov žele-

zarne in bo zato treba nujno popraviti cenik. Obratovodju so naročili naj s tem v zvezi ustrezno ukrepa in poskrbi, da bo v prihodnje cenik bolj stimulativen.

14. 4. — JAVORNIK I — ZUPAN — ADJUSTAŽA — Na sestanku so ugotovili, da so člani delovne skupine seznanjeni z osnutkom pravilnika o delovnih razmerjih. Postavljeno je bilo vprašanje glede izredno plačane odsotnosti v koledarskem letu, ki je sedem dni. V primeru, da bi sodelavcu umrli med letom trije bližnji sorodniki bi to veljalo podjetje sedem ali devet delovnih dni. Drugih pripomb niso imeli.

8. 4. — JAVORNIK I — ZUPAN — ADJUSTAŽA — K zapisniku prejšnjega sestanka in informacij niso imeli pripomb. Avtogenska rezalca Kilar in Kos sta zahtevala, da je treba priznati srajco kot zaščitno sredstvo. Sodelavec Knafelj je predlagal naj bi prosto soboto 24. aprila, prestavili na ponedeljek 26. aprila in bi tako imeli tri proste dneve, kar bi bilo tudi za Železarno bolj ekonomično. Žerjavodja vprašuje kdo nosi odgovornost za

čezmerno obremenjevanje žerjava. Iz odgovora je razvidno, da so temu krive lastne navade in navade sosedov, ki pa odgovornosti žerjavavodje ne zmanjšujejo, čeprav je od tega odvisna tudi storilnost. Sodelavci, ki se vozijo z avtobusi so z zadnjimi ukrepi uprave zadovoljni ker je manj zamud, obenem pa opozarjajo na zelo nevarno rešitev tega problema na postajališču pred valjarno Bela. Promet na cesti je gost, pločnikov ni, pozimi pa mraz in ozko pluzna cesta.

9. 4. — STROJNE DELAVNICE — MEZNARC — STRUGARNA — Vprašujejo zakaj s svojimi ceniki ne dosežajo več poprečja Železarne. Ugotavljajo, da se proizvodnja v strojnih delavnicah večja iz meseca v mesec, vendar pa že tretji mesec zapored dosežajo manj kot 97 % indeksa osebnega dohodka. Smatrajo, da se skladno s sklepom DS Železarne popravijo ceniki navzgor. Prav tako je bilo postavljeno vprašanje rezervnega sklada v strojnih delavnicah. Delovna skupina je bila namreč obveščena v marcu, da ne razpolagajo z nobenim rezervnim skladom več. Vprašujejo tudi kdo bo v bodoče kril razliko v primeru, če ne bi bil dosežen indeks 97 %. Treba bo čimprej povečati osnovne tarife postavke in zmanjšati variabilni del. Obratovodja inž. Soklič je pojasnil delovne naloge, ki jih čakajo v strojnih delavnicah in obenem opozoril delovno skupino, da bo treba delovni čas še bolj smotrno izkoriščati.

Direktor proizvodnjega sektorja dipl. inž. Avgust Karba o letošnjih proizvodnih rezultatih

Uredništvo Železarja je v zvezi z doseženimi proizvodnimi rezultati in težavami, ki so nas spremljali v prvem trimesečju, postavili direktorju proizvodnega sektorja naslednja vprašanja:

VPRAŠANJE: V primerjavi z lanskim marcem, smo letos dosegli skoraj 10.000 ton večjo skupno proizvodnjo in skoraj 3.000 ton večjo odpravo izdelkov, medtem, ko so letošnji trimesečni rezultati, ob nekoliko višjih planskih nalogah kakor lani, rahlo pod lanskim poprečjem. Tako smo po treh mesecih letos v skupni proizvodnji 4% pod planom ali 15.564 ton, v blagovni proizvodnji pa za 2,1% ali 1.885 ton. Kje so osnovni vzroki za ta odstopanja od planskih nalog v trimesečju oziroma kaj je pogojevalo odlične rezultate v mesecu marcu?

ODGOVOR: Vsako planiranje proizvodnje je v svojem bistvu predvidevanje določenega dogajanja. To predvidevanje je seveda pogojeno s posameznimi činitelji, ki imajo na potek proizvodnje večji ali manjši vpliv. V našem primeru so ti činitelji usposobljenost proizvodnih naprav, dobava surovin, polfabrikatov in goriva ter prisotnost potrebnega števila delavcev.

Ko smo v zadnjih mesecih preteklega leta pripravljali proizvodni plan za našo Železarno, smo predvidevali da bomo sicer ob večjih ali manjših težavah vendarle lahko zagotovili vse prej navedene osnovne pogoje za normalno obratovanje. Žal se pa še dobro spominjamo, da smo že v januarju naleteli na izredne težave, ki so nam onemogočile normalen potek proizvodnje. To so bile slabe vremenske prilike, pomanjkanje goriva, pomanjkanje osnovnih surovin in podobno. Zato smo v pričetku leta tudi zelo slabo začeli in tako je bila naša skupna, kakor tudi blagovna proizvodnja v januarju izredno nizka. V februarju se je situacija bistveno izboljšala in zato so bili tudi proizvodni rezultati temu ustrežni. V marcu smo dosegli še boljše rezultate in v celi vrsti obratov rekordno proizvodnjo. To so nam omogočili na splošno

ugodni proizvodni pogoji. Imeli smo na zalogi dovolj surovin za obrate talilnic, zmanjšali smo zastoj na blumingu in valjarni žice ter s tem omogočili boljše delo v ostalih obratih. Poleg tega je marec mesec že običajno vedno bil z oziroma na proizvodne rezultate izredno dober. Vzroki so znani. Veliko število delovnih dni, ugodne vremenske razmere in nizka odsotnost zaradi bolezenskih izostankov ter dopustov.

Vendar moram omeniti, da bi bilo lahko v marcu dosegli še boljše rezultate, če ne bi bilo znanih težav zaradi pomanjkanja butana. To velja predvsem za valjarno 2400 kjer občasno nismo obratovali z normalizacijsko pečjo, kar je imelo bistven vpliv na znižanje blagovne proizvodnje. Poleg tega bi tudi v hladni valjarni lahko naredili znatno več, če bi dobili toplo valjane trakove iz ČSSR ter železarne Sisak, kot je bilo planirano. Žal smo te trake dobili šele v aprilu.

VPRAŠANJE: Kaj menite, da bi morali v podjetju narediti, da bi letošnje planske naloge izvršili oziroma kateri zunanji vplivi bi lahko ovirali uresničevanje letošnjih proizvodnih nalog?

ODGOVOR: Letošnji februar, posebno pa še marec sta dokazala, da lahko ob nekoliko normalnih pogojih z ozirom na preskrbo z osnovnimi surovinami, gorivi ter pripravljenostjo obratovnih naprav, dosežemo v proizvodnji dosti dobre rezultate. Tako bi bila tudi v bodoče naša osnovna naloga, da skusamo zagotoviti normalen potek dela, predvsem z zagotovitvijo prej navedenih pogojev. Če nam bo to uspelo, lahko računamo da bomo zadosti dobro izpolnjevali tudi naše planske naloge.

Problem zase predstavlja seveda vprašanje zadostnega števila delavcev za izvrševanje bodočih proizvodnih nalog. Tu se pojavljajo določene težave, ki jih kadrovski

sektor rešuje v svojih možnostih in po zastavljenem programu. Računamo, da bo na tem področju težko tudi v bodoče. To posebno še v poletnih mesecih, ko je odsotnost zaradi dopustov znatno večja, poleg tega pa običajno narašča tudi normalna fluktuacija.

VPRAŠANJE: Še večkrat nam zelo zašepa organizacija dela v obratih, na primer neopravičeni zastoji v dostavi vložka, nesmotrna razporeditev dela, in podobno, kar vzbujajo slabo voljo tudi pri proizvajalcih. S kakšnimi ukrepi oziroma posegi bi lahko to izboljšali oziroma zaostri odgovornost neposrednih organizatorjev dela od delovodij navzgor?

ODGOVOR: Res je, da imamo v določenih obratih težave predvsem zaradi premajhnih količin razpoložljivega vložka. Vzrok za to pa je v dejstvu, da obratuje naša Železarna z minimalnimi zalogami posameznih polfabrikatov. To je s stališča vezanja

finančnih sredstev na te zaloge sicer ugodno, vendar pa zahteva po drugi strani izredno zanesljivo obratovanje v vseh obratih, ki so medsebojno tehnološko in organizacijsko povezani.

Nam pa se večkrat dogodi, da imamo v posameznih obratih čezmerne izpade zaradi okvar in s tem seveda zašepa priprava vložka za naslednje obrate. To velja predvsem za obe valjarne na Beli to je bluming in valjarno žice, ki pripravljata material za valjarno 2400, hladno valjarno in žičarno.

Zgodilo se je že, da nam je celo okvara enega izmed žerjavov, ki je neposredno vezan na tehnološki proces povzročila težave v naslednjem obratu, kjer je nekoliko zaostala priprava njegovega vložka.

Obratovanje z večjimi zalogami polfabrikata za posamezne obrate pri sedanji situaciji ni bilo mogoče. Eden izmed vzrokov je v tem, ker smo v prvem četrtletju računali na dobavo TVT za potre-

be naše hladne valjarne iz ČSSR in železarne Sisak, jih pa do aprila, kot sem že prej omenil, nismo dobili. Zato smo valjali vložek za hladno valjarno v celoti sami, to pa je imelo za posledico, da smo morali v drugih obratih delati z manjšo zalogo polfabrikatov, kot bi sicer lahko.

Računamo, da bomo odslej naprej v tem pogledu živeli nekoliko lažje, ker so pred nekaj dnevi pričeli dobavljati toplo valjane trakove tako iz ČSSR kakor iz železarne Sisak. Tako bomo material, ki smo ga sedaj valjali za potrebe hladne valjarne, lahko preusmerili v druge obrate.

Poleg tega smo imeli v začetku leta tako na blumingu kakor tudi v valjarni žice preveč zastojev in s tem tudi nižjo proizvodnjo vložka za ostale obrate. Te zastojev smo v zadnjem času s skupnimi napori vzdrževalnih transportnih in proizvodnih delavcev nekoliko znižali. Tako smo v bluming valjarni zni-

(Nadalj. na 10. str.)

Skrb za delavce...

(Nadalj s 3. strani)

stane. Postopoma bomo morali tudi na tem področju narediti več korakov. Prepričan sem, da napak iz preteklosti, ko smo z rekonstrukcijo postavljali stroje, ne pa tudi sanitarij in garderob, ne smemo več ponavljati.

VPRAŠANJE: Železarna je razmeroma precej denarja vlagala v rekreativno dejavnost, pa tudi za dvig življenjskega in družbenega standarda, vendar pa v razmerju na ostale investicije še vedno malo. To razmerje bo nedvomno potrebno postopno izboljševati, hkrati pa vplivati, da bodo tudi izventovarniški dejavniki, ki delujejo tam kjer naš delavec živi kot občan oziroma potrošnik, več pozornosti posvečati temu vprašanju. Kaj menite v zvezi s to problematiko in stališčem?

ODGOVOR: Železarna je ena izmed redkih delovnih organizacij, ki je življenjski in družbeni standard poskušala kljub težavam zadržati na zadovoljivem nivoju.

Ne morem se strinjati, da smo premalo investirali v dvig tega življenjskega in družbenega standarda. Mislim, da ima Železarna izjemno tabor v Biogradu, ki nam ga zavida tudi vrsta drugih podjetij, ki ekonomsko stojijo boljše od nas, pa ga danes niso v stanju kupiti in opremiti.

Prav tako ima Železarna velike zasluge za visok kvalitetni nivo, zlasti zimskih športov na Jesenicah, pri

čemur nam res narava sama nekoliko pomaga — z obilico snega in mraza.

Delavec pa kot občan ne živi samo na Jesenicah, živi tudi v Bohinju, Kranjski gori, v Planici in v ostalih področjih. Pred nas se postavlja bolj vprašanje — ali smo sredstva, ki smo jih dajali vsa leta za vrhunski šport in za rekreativni šport, pravilno razporedili. Ali smo znali ob velikih prispevkih, ki jih je in jih še daje Železarna, tudi od ostalih gospodarskih organizacij v občini in okolici, dobiti enak delež za gradnjo objektov vzdrževanje objektov in za kritje stroškov prireditelj rekreativne dejavnosti? Mislim, da smo tu premalo enotni in da se vse preveč opiramo na stare, zastarele poglede, da je Železarna tista, ki more in mora dajati dinarska in materialna sredstva in proste dneve zaposlenim v Železarni. Čas je, da se prispevek Železarne integrirano poveže z ostalimi dejavniki v občini in tako optimalno izkoristi vse dane možnosti, da bi naš občan kmalu imel dovolj igrišč, dovolj rekreacijskih površin, da bi otroci naših delavcev vsi imeli telovadnice in da bi nadarjeni športniki imeli pogoje za nadaljni športni razvoj.

VPRAŠANJE: Sklepi na uvodoma omenjeni seji pomenijo šele prvi korak k bolj analitičnemu reševanju kadrovskega vprašanja. Kaj bi morali še narediti, da že precej zaostanka na tem področju nadoknadimo?

ODGOVOR: Železarna je že večkrat analitično pristopila k reševanju kadrovskega vprašanja, vendar vedno tak pristop ne rodi sadov. Kot je vsaka investicija rizična, saj ob predpostavki, kaj v bodočnosti bo, večkrat ne moremo v celoti zadeti dejanskega stanja, ker je preveč dejavnikov, ki vplivajo na pogoje. Tako tudi investiranje v kadre, čeprav v javnosti večkrat govorimo, da je to najboljše investiranje, predstavlja velik riziko. Na Jesenicah smo doživeli to ne samo v športu, kjer smo vzgojili vrsto hokejskih redov, pa so ti hokejisti okrepili ostale klube, ampak to enako velja tudi za železarje. Vzgojili smo topilce, vzdrževalce, inženirje, ekonomiste, pravnike — odšli so drugam, kjer koristno uporabljajo svoje znanje, za sebe in za novo podjetje. Nam pa so ostali tisti, ki so na tak ali drugačen način bili vezani na Železarno. Kdo nam bo povrnil to investicijo? Nihče!

Prepričan sem, da je pristop, kakršen je nakazan sedaj, v tem trenutku najboljši. Da pa bo treba naš pristop v bodoče spremeniti, ga prilagoditi novim razmeram — je tudi povsem jasno. Prvi korak je narejen. Korak pri mladini. Ostane pa še korak naprej — kako zadržati sedanje kadre v Železarni. Kajti za to, da bi jih zadržali, bi mogoče potrošili manj denarja, kot ga bomo potrošili za to, da bomo dobili nove. O tem velja krepko razmisliti.

Nadure in osebni dohodek

Skrajšani delovni čas v železarni je postavil pred vzdrževalce resno vprašanje — kako zadostiti zahtevam proizvodnih obratov, obenem pa gledati tudi na to, da se spoštuje skrajšani delovni teden.

Za prehod na skrajšani delovni teden v vzdrževanju nismo dobili novih delavcev, da bi lahko uvedli sistem 4 + 1, kot ga imajo skoraj vse delovne enote v proizvodnji. Zato skušamo delati po sistemu 5 + 2 glede na neprekinjeno proizvodnjo v pro-

izvodnih obratih. Ne samo to, tudi v nedeljah delajo proizvodni obrati in moramo imeti na delu tudi vzdrževalce. Seveda skušamo deo organizirati tako, da po možnosti dajemo proste dni med tednom v kolikor je z ozirom na pomanjkanje delavcev to

sploh mogoče. Kljub raznim organizacijskim ukrepom se tekom meseca nabere kar precejšnje število nadur, ker vzdrževalci ne morejo koristiti prostih dni in pa zaradi stalne dežurne službe.

Med vzdrževalci se vse bolj uveljavlja mnenje, da tisti, ki delajo na prosti dan in tudi na nedelje in potem v drugih dneh ne koristijo prostega dne, zažirajo v dohodek tistih, ki delajo samo redni delovni čas. To mnenje se je zakoreninilo iz teh razlogov. Pri mesečnem obračunu osebnih dohodkov se vedno upošteva dosežen povprečni osebni dohodek v delovni enoti, pri tem pa po tolmačenju prištevajo tudi osebni dohodek, dosežen v nadurnem delu. V kolikor je to res, potem je mnenje tistih vzdrževalcev, ki delajo skrajšani delovni čas popolnoma upravičeno. Pri izračunu povprečnega osebnega dohodka je po mojem mišljenju odšteti tisti del dohodka, katerega je delavec dobil na osnovi večurnega dela. V kolikor pa to ni mogoče, potem moramo poiskati drugačno rešitev, da bodo vzdrževalci lahko koristili prosti čas in ne bodo zajedali v osebni dohodek tistim, ki nadur ne delajo. Ravno tako bo potrebno s strani proizvodnih obratov najti več razumevanja in dati možnost vzdrževalcem, da bodo koristili prosti čas. To pa je težje vprašanje, kajti v kolikor proizvodnja ne bo koristila koledarski čas, ne bo proizvodnje in s tem tudi ne osebnega dohodka. Po vsej verjetnosti in tudi po logiki bodo morali vzdrževalci v kolikor ne bo normativ zaseden, kar pa po sedanjem izgledu to ne bo nikdar, delati v prostih dneh in s tem proizvodnim obratom pomagati k boljšim uspehom v proizvodnji, s tem pa bo tudi več osebnega dohodka za vse. Seveda bo potrebno najti tak način nagrajevanja za nadure, da ne bo posegal v škodo drugih. TOST

Montirali so kabino na 16-tonskem žerjavu

Na sestankih delovnih skupin v valjarni Bela so prisotni delavci večkrat opozarjali na težke delovne pogoje in razmere v katerih delajo zaradi hude vročine žerjavovodje. Zato so morali imeti na razpolago štiri žerjavovodje, ki so se med delom menjavali.

Med tednom so montirali na 16-tonskem žerjavu novo kabino s klimatskimi napravami. Delo je opravila skupina sodelavcev iz montažnega oddelka pod vodstvom delovodje Karla Pogačarja, električni del montaže pa skupina sodelavcev, ki jih je vodil Vinko Seljak. Klimatske naprave v kabini so montirali sodelavci iz RTA.

Šef delovne enote valjarne Bela inž. Perne nam je pove-

dal, da je bilo celotno delo oziroma montaža kabine kvalitetno izvedena in celo 12 ur prej kot je bilo po planu predvideno. Montažna dela so bila zaupana asistentu strojnega vzdrževanja na Belu tovarni Mitju Benedičiču, ki je skrbel za koordinacijo dela. Delo je potekalo brez zastojev, med samo montažo pa so proizvodnjo preusmerili tako, da so valjali trakove na šteklu. Z montažo nove kabine so bili tako izboljšani delovni pogoji žerjavovodij, ki so zaposleni na tem žerjavu.

Sodelavcem, ki so se potrudili in tako uspešno ter prčasno opravili montažo kabine, gre vse priznanje in pohvala za opravljeno delo.

Železarski globus

ZDA — Po podatkih iz ZDA je svetovna poraba niklja (brez socialističnih držav) narasla v letu 1970 za 50.000 ton. Razvidna je iz spodnje tabele:

država	1970 ton	1969 ton
države Zahodne Evrope	177.000	148.000
ZDA	145.000	141.000
Japonska	79.000	68.000
Kanada	15.000	13.000
države Latinske Amerike	3.000	3.000
ostale države	14.000	10.000
skupaj	433.000	383.000

Največ je bilo porabljenega niklja za proizvodnjo nerjavnega jekla. In sicer 179.000 ton, ali 41 % celotne količine.

S skupnimi močmi plavzarji premagujejo svoje naloge

Potresi in podzemeljske jedrske eksplozije

(2)

Sodobna proučevanja potresoslovja so dokazala, da so šibki potresi povezani z močnejšimi. To pomeni, da je mogoče z razmeroma kratkotrajnimi potresnimi meritvami na nekem področju, izmeriti njih število in jakost. Po tem je mogoče oceniti, kakšno utegne biti število močnih procesov in v koliko letih smemo v povprečju pričakovati zelo močne potrese.

Ze pred desetletji so seizmologi poskušali najti natančnejšo mero za jakost potresov. Znana lestvica potresnih jakosti, ki so jo sestavili MERCALI-CANCANI-SIEBERG, je namreč dopuščala preveliko odstopanje pri ocenitvi jakosti potresa. Američana GUTENBERG in RICHTER sta pozneje postavila novo magnitude lestvico jakosti potresov. Z njeno pomočjo lahko izračunamo energijo potresa in sicer na podlagi registracij potresnih valov na seizmogramih. Iz tega sledi, čim večja magnituda potresa — tem večja je tudi njegova energija. Toda to še ne pomeni, da je tem večja tudi njegova rušilna moč!

Pri tem gre za naslednje: če se je potresna energija sprostita nekje v večji globini, bo njen rušilni učinek na objekte manjši kot v primeru, ko se je enaka množina energije sprostita v plitvi globini. Zato govorimo tudi o plitvih in globljih potresih. Klasičen primer dveh potresov, v AGADIRU in v SKOPJU, kaže na pojav zelo plitvih žarišč, ki sta imeli katastrofalne posledice. Koncem leta 1966 se je globoko pod KORIŃSKIM ZALIVOM v GRČIJI sprostita ogromna potresna energija — znatno večja kot pri skopljanskem potresu. Pa vendar rušenja na površini skoraj ni bilo. Ponekod so se podrli dimniki, popokal je omet in relativno poškodovana površina je obsegala področji veliki za dve Makedoniji.

Potresna energija sploh ni v sorazmerju s številom žrtev. Ponekod je ob sorazmerno šibkih potresih — kakšne lahko pričakujemo tudi pri nas v Jugoslaviji — veliko število žrtev. Dočim pri nekaterih potresih svetovnega tipa ostaja število žrtev minimalno.

Ta pojav nam bo najbolje ponazorila tabela, ki jo povzemamo po znanem švedskem seizmologu prof. MARUSU BATHU. Potres v AGADIRU je prof. BATH označil z enoto.

TABELA PRIMERJAVE NEKATERIH TIPIČNIH POTRESOV po (prof. BATHU):

Kraj, datum potresa	Magnituda	Max. jakost	Energija	Število žrtev
AGADIR, 29. II. 60	5,75	9	1	15.000
SKOPLJE, 26. VII. 63	6,00	8,5	5	1.177
LIGURSKO MORJE, 29. VII. 63	6,40	8	10	0
GEORGIJA, ZSSR, 16. VII. 63	7	9	100	0
KURILSKI OTOKI, 13. X. 63	8,25	10-11	4000	0
ČILE, 22. V. 60	8,50	11-12	10000	5.000

Tabela nam nazorno kaže, da je število žrtev popolnoma neodvisno od energije potresa, če so zato dani določeni pogoji. Po verjetnostnih zakonih je namreč le malo verjetno, da bi prišlo do potresa prav pod mestom in v plitki globini, obenem pa da bi bila potresna energija izredno velika. Take možnosti seveda ne gre izključevati, toda verjetnost je tako majhna, kot denimo, da bi nas v glavo zadel meteorit, ki bi priletel iz vesolja in bi bil tako velik, da se v ozračju ne bi upepelil.

DO NAPOVEDOVANJA POTRESOV JE ŠE DALEČ — ZAENKRAT OSTAJA LE PASIVNA OBRAMBA

V vsakdanji praksi najdemo primere, ko neuki ljudje skušajo ugotoviti znake za potres, toda večinoma »a posteriori« — torej, takrat, ko se je Zemlja že stresla. Drugi se zopet opirajo na občutljivost živali, zlasti nekaterih rib, ki po japonskih izročilih postanejo pred potresom nemirne. To je vsekakor zanimivo, vendar bo potrebno še mnogo biofizikalnih raziskav, ki naj dokažejo vzročnost med izredno šibkimi nihaji tal in obnašanjem živali. Ti šibki nihaji so včasih predhodniki poznejših močnih potresnih sunkov. Če bi bili ti pojavi praviloma znailci potresov, bi bilo vprašanje napovedovanja potresov rešeno. Žal pa temu ni tako!

Sodobna obrambna vzgoja • Sodobna obrambna vzgoja • Sodobna obrambna vzgoja • Sodobna obrambna vzgoja • Sodobna obrambna vzgoja • Sodobna obrambna vzgoja • Sodobna obrambna vzgoja • Sodobna obrambna vzgoja • Sodobna obrambna vzgoja • Sodobna obrambna vzgoja

(Nadaljevanje)
podatkih s katerimi je razlagala dan pred napadom na Jugoslavijo obveščevalna služba italijanskega generalnega štaba, je imela Jugoslavija na svoji slovenski meji proti Italiji brez rezerve 37.000 vojakov, z rezervo 40.000 vojakov, na škofjeloškem področju pa celo 77.000, kar je mnogokrat pretirano, če vemo, da je kraljeva jugoslovanska vojska imela v svojih vojašnicah na Gorenjskem zelo šibke posadke in da je za obrambo Rateč in gornjesavske doline imela samo 10 vojakov, oboroženih s puškami in enim samim puškornikom. Italijani so se bali zlasti četnikov in komitasev. V zvezi z njimi je komandant italijanskega XI. korpusa general Robotti izdal na dan napada na Jugoslavijo svojim podrejenim posebno povelje, da naj »zajete četnike in komitase na hitro izprašajo in jih nato nemudoma postrele«.

Po nemško-italijanskem napadnem načrtu naj bi Gorenjsko osvojili Italijani. Zaradi strahu in slabih izkušenj v Grčiji so Italijani računali z defenzivo, kar je razvidno iz Robottijevega poročila na dan napada na Jugoslavijo: »Niti pedi zemlje sovražniku!« Z defenzivo je računal tudi Mussolini. Italijanski fašistični diktator je v posebni brzojavki komandantu italijanske II. armade tik pred napadom na Jugoslavijo brzojavil, naj že »ob začetku napada na Jugoslavijo skrbno pazi na oficirje in

Miha Klinar

Hitlerjev napad na Jugoslavijo

vojake ter naj da brez odlašanja streljati na vsakega, ki bi se brez ukaza umaknil s položajev.« Iz tega je razvidno, da italijanski generalni štab ni računal samo z ogorčenim odporom jugoslovanske vojske, marveč tudi z njenimi ofenzivnimi akcijami.

Ko se je 6. aprila 1941 začela vojna proti Jugoslaviji, je bilo na nemško-italijanski meji skoncentrirano razmeroma malo nemških sil in še te so imele defenzivno nalogo: pošiljale so izvidniške patrulje na jugoslovansko ozemlje. Nemški generalni štab je namreč usmeril svojo ofenzivo predvsem preko štajerske in madžarske proti Zagrebu, iz madžarske in bolgarske proti Beogradu, kakor to prikazuje ohranjeni nemški napadni načrt (Gl. »Borec«, št. 3/61, stran 155). Ker pa se Italijani niso hoteli po predvidenem načrtu premakniti naprej v gornjesavsko dolino, so jim morali priti na pomoč Nemci. Šele ob njihovi pomoči so zavzeli koto Peč, ki jo je branilo 80 jugoslovanskih graničarjev.

Ta dan, ko se je bila bitka za Peč, so Italijani izpustili

iz zaporov skupino jeseniških skojevcev. Na poziv KPS so se skupaj s tovariši, ki so se po 27. marcu vrnili iz koncentracijskega taborišča Medjurečje pri Ivanjici, prostovoljno javili za obrambo Jugoslavije proti fašističnim napadalcem. Prostovoljce je organiziral Jože Gregorčič. Poleg njih so se na Jesenicah, v Kranju, Trziču, Skofji Loki in drugih krajih javljali v vojsko številni prostovoljci, zlasti iz vrst delavske, dijaške in študentske mladine, ki je bila že od Hitlerjeve zasedbe Češke protifašistično razporejena. Vendar so bili prostovoljci že od svojega odhoda v vojsko razočarani nad ravnanjem vojaških komand nad njimi, ki niso vedele ali hotele vedeti, kaj naj storijo s takim številom prostovoljcev. Nekateri so prišli samo do Novega mesta, tisti pa, ki so prišli do Zagreba, so padli v roke hrvatskim ustašem. V kraljevi vojski je bilo nekaj gnilega, kajti na delu je bila izdajalska peta kolona.

Pa ne samo peta kolona, tudi oblast v tedanji Dravski banovini na čelu z dr. Natlačnikom je nadaljevala z izda-

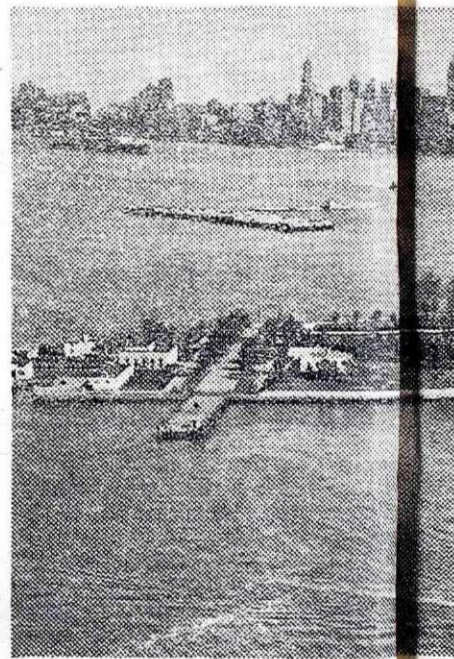
jalsko predvojno politiko. Narodni svet, ki ga je iz vseh strank sestavil Natlačnik, ni skrbel za utrditev obrambne moči v Sloveniji, marveč je samo špekuliral, kam se bo nagnila vojna sreča, in bil pripravljen, da se vdinja tudi napadalcem, kar se je pozneje izkazalo. Niso mu bile mar koristi naroda, marveč mu je bilo važno samo to, da ostane na oblasti in da obdrži na vajehtih slovensko ljudstvo, ne glede na to, komu in kateri državi bo služil.

Zato ni nič čudnega, da je tak »Narodni svet« odklonil zahtevo CK KPS, zahtevo po zastopstvu v Narodnem svetu in zahtevo po organiziranju odločne obrambe. Prav tako je odbil zahtevo CK KPS po sodelovanju v obrambi tudi poveljujoči general kraljeve vojske. Ljudstvo, zlasti mladina, ki se je priglašala k prostovoljcem, je kmalu čutilo, da vojska in oblast zavirata ukrepe za obrambo države pred fašističnimi napadci in tako omogočata sovražniku skoro neovirano prodiranje v Slovenijo.

Dne 7. aprila 1941 so Italijani ob pomoči čete nemških

planincev zavzeli Petelinjek pod Pečjo, njihove patrulje pa so prodrle do Rateč. Italijanski napad v smeri proti Sorici se je razbil ob ognju z Blegaša. Tudi 8. aprila 1941 Italijani na fronti v smeri Skofje Loke niso zaznamovali nobenega uspeha, medtem ko so v gornjesavski dolini skupno z Nemci zasedli Rateče, Podkoren in Kranjsko goro, razen tega pa so zasedli tudi Bogatin, ki ga ni nihče branil. Ta dan je CK KPS poslal delegacijo k divizijskemu štabu z zahtevo, naj za obrambo severne meje obožoji delavstvo. Razen tega je CK KPS izročil štabu še vrsto drugih konstruktivnih obrambnih ukrepov. Divizijski štab Dravske banovine pa je vse te ukrepe odklonil. Jeseniškemu delavcem ni zaupal, bolj je zaupal sovražnikovi peti koloni. Vzlic temu pa je KPS izdala letake in 8. aprila 1941 vnovič pozvala ljudstvo na obrambo domovine in še nadalje organizirala odhod prostovoljcev na fronto.

V noči od 8. na 9. april je z vodičem petokoloncem Pavlom Luckmannom z Jesenic prodrla preko Rožice 150 mož močna nemška četa, da bi preprečila miniranje karavanškega predora na Hrušici, kar pa se ji ni posrečilo, ker je prispela prepozno. Dne 9. aprila je ob pol treh zjutraj napadla na Belem polju nad Hrušico in Mojstrano osebni avtomobil, ki je oprav-

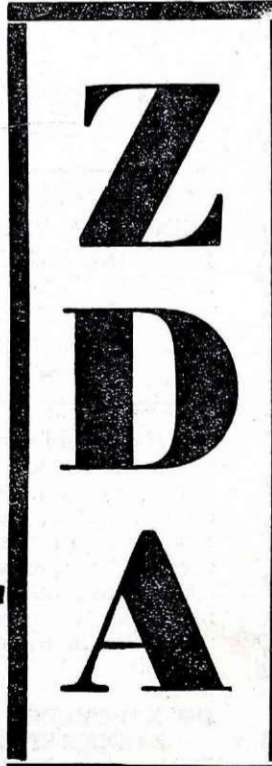
Veličasten pogled na New York — predj

gende. Številni ljudje se ukvarjajo z raziskovanjem njihove preteklosti. Nobenih znamenj ni, po katerih bi lahko sklepali, da so predniki Indijancev živeli na ameriškem ozemlju že v časih neandertalcev, sinantropov in pitekanthropov kot so v Evropi, Aziji in Afriki. Najstarejše izkopanine, katerih starost je dokaj natančno ugotovljena z radioaktivnim ogljikom, kažejo, da so prišli v Ameriko prvi naseljenci s severa prek Beringove ožine, ko je bila leta še kopno ali pa pokrita z debelo plastjo ledu. Najprej živali, za njimi

15

Kamenčki
iz
mozaika

Lučka Rozman

Patrick katedrala, ki je s svojimi 4500 sedeži največja romansko-katoliška cerkev v deželi; Trinity, ki je bila postavljena že leta 1697 in gleda naravnost po Wall Streetu; najprikupnejša pa je gotovo majhna, a bogato poslikana »Little Church around the Corner«, v kateri se poroči največ mladih ljudi.

KITAJSKA ČETRTR IN MUZEJI

Če bi hoteli, bi v New Yorku verjetno našli vsaj po enega predstavnika vsakega večjega naroda na svetu. Posebno veliko živi tu Kitajcev — toliko, da so že pred sto leti ustanovili svojo četrt, kjer so hiše in celo telefonske govornice zgrajene v kitajskem slogu. Številne restavracije ponujajo kitajske specialitete, majhne trgovine so natrpne z različnimi kitajskimi spominčki, vsi prebivalci tega delčka Manhattna pa imajo rumenkasto polt, poševne oči in po umazanih ulicah kričijo otroci v nam popolnoma tujem jeziku. Tukaj se srečujeta vzhod in zahod...

Kot Chichago in Washington, ima tudi New York vrsto zanimivih muzejev in galerij. Velik prirodoslovni muzej, zanimiv predvsem za šolarje, muzej mesta New York, ki

prikazuje njegovo rast na vseh važnejših področjih, vrsta galerij s primitivno, narodno, dekorativno in drugo umetnostjo raznih časov in raznih civilizacij. Ker pa sem o podobnih stvareh pisala že na začetku sestavka, se bom tukaj posebej ustavila samo pri muzeju ameriških Indijancev. Odkar je bil leta 1916 ustanovljen na osnovi bogate zbirke dr. Haya, je njegov glavni namen ohranjanje, razstavljanje in proučevanje indijanske kulture. Danes je to najobsežnejša zbirka na svetu, ki nudi obiskovalcu skoraj popolno sliko etnologije in arheologije Indijancev iz Severne, Srednje in Južne Amerike. Predmeti za domačo rabo, izredno lepo okrašena oblačila, obredne maske, ritmični instrumenti, orožje in bojna oprema so grupirani po plemenih, ki jih je bilo več kot dvestopetdeset in po pokrajinah, kjer so ta plemena živela. Posebno zanimive so različne vojne trofeje, med katerimi so tudi skalpi in celo dva cela človeka, preparirana tako, da so ohranjene podrobnosti, le da je vsa postava skržena na dobrega pol metra.

Vsi ti predmeti so danes samo še spomin na življenje številnih indijanskih plemen, na njihove bitke in bogove, na njihovo umetnost in le-

samo višina zvonikov je ostala od postavitve dalje nespremenjena, medtem ko vse zgradbe okrog njih neprestano silijo višje in višje pod nebo. Pripadajo različnim verskim skupnostim, imajo pa vsaj eno skupno lastnost: vse zelo skrbijo za dobro počutje

svojih obiskovalcev. Ogrevani prostori, z iglano oblogo pokrita tla, oblazinjeni sedeži in toaletni prostori niso nobena redkost, vendar pa vse to ne more dati ameriškim cerkvam tiste patine, ki jo imajo njihove sestre v Evropi. Med najznamenitejše spadajo: St.

Sklepi

19. občnega zbora sindikalne organizacije železarne Jesenice z dne 30. 3. 1971

Na osnovi poročil in razprave na 19. občnem zboru osnovne organizacije sindikata železarne Jesenice, dne 30. marca 1971, so bili sprejeti sklepi, ki nakazujejo nadaljnje delo sindikalnih odborov in tovarniškega odbora. Vsi napor pa naj bodo usmerjeni k tistim ciljem, kateri so bili največkrat poudarjeni v sami razpravi — to je večja skrb za delovnega človeka in za boljši jutrišnji dan.

Samoupravljanje

Sindikati je neločljivi del samoupravnega sistema, zato se bomo zavzemali za še hitrejšo rast samoupravljanja, kjer bomo kreativno sodelovali in se s svojim političnim delovanjem znotraj in zunaj Železarne zavzemali za:

- uresničevanje načel statuta, ker je to ena najvažnejših nalog vseh članov delovne skupnosti,
- tovarniški odbor bo stalno bedel nad delom delovnih skupin, ker se zavedamo, da so delovne skupine osnovne celice delavskega samoupravljanja v Železarni,
- da se vključi v razprave in odločanje čim širši krog članov kolektiva,
- da se nadalje razvija tak sistem dela samoupravnih organov, da bo vsakomur jasno, kdo je predlagatelj predloga in kdo odgovarja za njegovo izvršitev ter kakšne so posledice za neizvrševanje sprejetih nalog,
- da preprečujemo samovoljo posameznikov in posameznih skupin, ki vidijo le svoje interese, ne pa ciljev, za katere se zavzema celotni kolektiv,
- da so seje samoupravnih organov vedno pripravljene tako, da je omogočeno tehtno odločanje vsakega člana samoupravnih organov in to v komisijah obratov, v delovni enoti, odborih in delavskem svetu tovarne.

Gospodarjenje

Tovarniški odbor se zaveda, da je dobro gospodarjenje odvisno:

- od dobrega samoupravljanja,
- od strokovno uspešnega vodenja kolektiva,
- od dobre organizacije dela,
- od razpoložena in pripadnosti kolektivu ter od polne angažiranosti družbeno političnih sil v kolektivu.

Zavzemali se bomo za večjo odgovornost vseh zaposlenih v kolektivu s stopnjevanjem po odgovornosti delovnega mesta.

Zavzemali se bomo, da se akcijski program izvaja ob polni angažiranosti vseh, za boljše proizvodne rezultate, večjo učinkovitost postrojenj in da se bo podjetje še naprej razvijalo po že sprejetem srednjeročnem razvojnem programu.

Nagrajevanje

Vsi napor na tem področju morajo biti usmerjeni v to, da bo nagrajevanje čim bolj pravično. Osnovni poudarek pa mora biti vedno le na rezultatih dela, ki obenem spodbujajo k večji storilnosti ter odločno zavračajo težnje po uravnalovki.

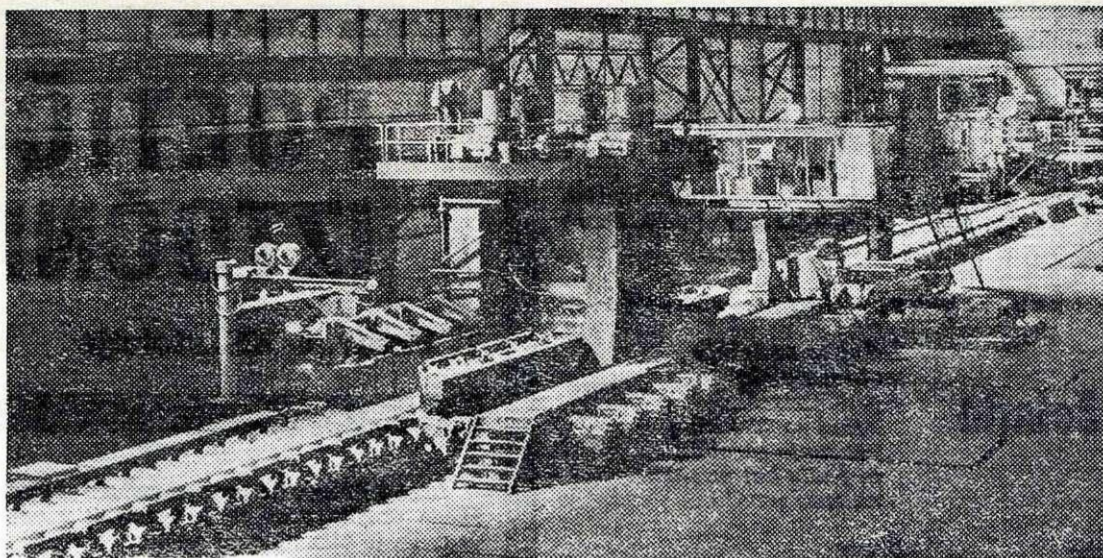
- Opuščati moramo razna poprečja in pogumneje stopati k takemu sistemu nagrajevanja, v katerega bo delavec imel več zaupanja, ker bo resnično čutil, da je za svoje delo tudi pravično nagrajen;
- Izdelati — dopolniti pravilnik o nagrajevanju;
- Formirati službo, ki bo kreativno in bolj analitsko obdelovala problematiko nagrajevanja;
- Z večjo odgovornostjo pristopiti k stimulaciji ključnih delovnih mest in vodilnih strokovnjakov;
- Obdržati na realnem nivoju osebni dohodek članov kolektiva z nižjimi osebnimi dohodki.

Uveljaviti usmerjanje delitve dohodka in osebnega dohodka na osnovi samoupravnih dogovorov in s tem realizirati nivo osebnega dohodka, ki pripada črni metalurgiji.

Kadrovska politika

- Pomanjkanje delavcev, predvsem pa velika fluktuacija, zelo otežkočata normalno delo kadrovskega sektorja. Ka-

(Nadaljevanje na 11. strani)

Bluming valjarna na Beli

Prva seja predsedstva tovarniškega odbora osnovne organizacije sindikata Železarne

Novoizvoljenega predsednika TO OO sindikata Železarne Franca Kobentarja smo naprosili, naj nekaj več pove o prvi seji predsedstva, ki je bila v četrtek, 15. aprila.

Predsednik Kobentar je povedal, da so najprej opravili konstituantno s tem, da so iz-

Letni remont v valjarni 2400

V noči od 19. na 20. aprila so v valjarni 2400 prenehali z delom in ob 1. uri zjutraj začeli z remontom. Asistent za proizvodnjo v valjarni 2400 tov. Bernik nam je povedal, da je pri remontu trenutno zaposlenih okrog 100 vzdrževalcev in 120 delavcev iz valjarni 2400. Prištetih je treba še zidarje in druge delavce, ki bodo tako kot prejšnja leta opravili svoje delo na remontu. Remont bo zajel vsa delovna mesta, razen krožnih škarij v adjustaži, ki so bile v remontu pred dvema mesecema. Predvidevajo, da bo remont trajal do 4. maja, ko bodo spet zakurili peči, naslednji dan 5. maja pa začeli z normalnim obratovanjem.

Direktor proizvodnega sektorja ...

(Nadaljevanje s 6. strani)

žali delež zastojev v skupnem obratovalnem času od 32% v letu 1970 na 28,2% v februarju in 25,5% v marcu letos. V valjarni žice smo dosegli v letu 1970 48,1% v februarju in marcu letos pa 44,4%.

Vendar s tem še ne smemo biti zadovoljni. Naš cilj mora biti da na blumingu dosežemo pod 20% in v valjarni žice pod 40% zastojev. Tako bomo ob solidnem delu obeh jeklarn lahko zagotovili vsem obratom zadostno količino potrebnega vložka.

Ta skopa preskrba z vložkom je imela seveda za posledico občasne težave v posameznih obratih. Potrebno

volili predsednike in člane komisij ter imenovali podpredsednika, tajnika, blagajnika, predsednika nadzornega odbora in ostale člane predsedstva IO OO sindikata Železarne.

V nadaljevanju seje so obravnavali in sprejeli predlog zaključkov 19. občnega zbora TO OO sindikata Železarne. Sprejetju zaključkov je sledila informacija o volitvah samoupravnih organov, ki jih je delavski svet Železarne razpisal za 14. maj.

O pripravah na volitve so se pogovarjali tudi na včerajšnjem aktivu na katerega so

povabili vse predsednike sindikalnih odborov, sekretarje oddelkov ZK, predsednike mladinskih aktivov ZM. V ponedeljek pa se bodo začeli že sestanki oziroma zbori volivcev po obratih na katerih bodo obratovodje najprej govedili o problematiki nato pa bo beseda tekla o podrobnejših pripravah na volitve in seveda tudi o potencialnih kandidatih za člane organov samoupravljanja, ki jih bomo volili na volitvah v maju.

Sklepe 19. občnega zbora in sestav predsedstva oziroma predsednike komisij objavljamo na 10. in 11. strani.

Komunisti splošnega sektorja o ustavnih dopolnilih

Tudi v naši Železarni je razprava o ustavnih dopolnilih zajela že širok krog družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov. Minuli ponedeljek so se v sejni sobi OZOD sestali komunisti splošnega sektorja. Najprej so pregledali opravljeno delo v pretekli mandatni dobi, nato pa poslušali uvodno be-

sedo Lojzeta Dolgana o ustavnih dopolnilih. Razprava je bila zanimiva in živahna, dalj časa pa so se zadržali pri ustavnem dopolnilu, ki obravnava odnose med federacijo in republikami ter dopolnilu, ki govori o predsedstvu republike, njegovem sestavu in nalogah. Ustavnim dopolnilom, ki so dani v javno razpravo pripisujejo komunisti splošnega sektorja velik pomen in pričakujejo, da bodo spremembe pozitivno vplivale na naš nadaljnji razvoj, zlasti kar zadeva našega gospodarstva.

Razprava je tudi pokazala, da komunisti z zanimanjem sledijo poteku javne razprave o ustavnih dopolnilih. Ugotavljajo, da so odmevi ob tej široki razpravi dokaj različni, toda v glavnem zelo pozitivni, saj občani na vseh mogočih ravneh razpravljajo o teh spremembah z željo, da bi tako še bolj napredovali na vseh področjih družbenega življenja.

Ob koncu sestanka so za novega sekretarja oddelka ZK izvolili Petra Lukana in predlagali dva člana za tovarniško konferenco ZK.

Dvoje najvišjih priznanj Ljudske tehnike na Jesenicah

Na dvajsetem rednem posvetu šestih gorenjskih svetov Ljudske tehnike so predstavniki iz republiškega sveta LT Slovenije, Tržiča, Kranja, Škofje Loke, Radovljice in Jesenic živahno razpravljali o bolj ali manj uspešnem delu v preteklem obdobju. Sestavljali pa so tudi program za prihodnje akcije občinskih svetov Ljudske tehnike na Gorenjskem.

Dovolj samokritično so ugotovili, da delo v posameznih organizacijah ni tako razgibano kakor bi moralo biti in kakršna je potreba. Organizacijam Ljudske tehnike, klubom, društvom in šolskim krožkom primanjkuje nujno potrebnih finančnih sredstev, da bi lahko zadovoljili vedno večjim potrebam mladih kino-foto amaterjev, letalskih in brogarskih modelarjev, elektro-radio-tehnikov in drugih modernih vrst tehnike in znanosti. Mnogo premalo smisla za strokovno tehnično vzgojo mladih vzdrževalcev, proizvajalcev in samoupravljalcev imajo delovni kolektivi in gospodarske organizacije.

Občinski svet LT Jesenice je ob tej priliki z zelo delovno filmsko skupino Odeon odlično izvedel že svoj IV. amaterski filmski festival. To aktivnost so vsi predstavniki pohvalili in dali filmski skupini Odeon laskava priznanja. Foto klub Andrej Prešeren iz Jesenic je napovedal za 1. avgust, občinski praznik Kranja in Jesenic, kakovostno medklubsko foto razstavo črno-bele in barvne dokumentarne in umetniške fotografije, ki bo obenem tudi XIV. gorenjska razstava.

Na posvetu so govorili tudi o pripravah in sodelovanju ljudske tehnike ob 1000-letnici Škofje Loke. Ob tej priliki morajo organizacije LT pokazati maksimalno zmogljivost vseh vrst ljudske tehnike tako po množičnosti kakor tudi kakovosti. Vsi gorenjski občinski sveti LT so pripravljalnemu odboru za 1000-letnico Škofje Loke obljubili vsestransko pomoč in sodelovanje. To bo hkrati revija in pregled zmogljivosti ljubiteljev klasičnih in novih, sodobnih, modernih vrst tehnike in znanosti. Organizacije LT Gorenjske bodo ob tej priliki skušale obnoviti svoje nekdanje manifestacije, ki so jih izvajali ob priliki zletov LT.

V organizaciji foto kluba Anderj Prešeren z Jesenic, bo v maju izveden množični izlet gorenjskih kino-foto amaterjev v Javorniške in Jeseniške rovte, kjer bodo ljubitelji umetniške in dokumentarne fotografije posneli na

celuloidni trak to enkratno lepoto.

Aktivisti Ljudske tehnike bodo pa skušali poživiti vse panoge ljudske tehnike in znanosti na območju šestih gorenjskih občin. Občinski svet Ljudske tehnike iz Kranja bo mentor za elektro-kino in foto aktivnost. Ljubitelji tehnike in znanosti iz Radovljice bodo propagirali letalsko in brogarsko modelarstvo, občinski svet LT v Kamniku bo skušal razviti raketo tehniko v vseh občinah Gorenjske, Jeseničani pa so se s filmsko skupino Odeon zadolžili, da bodo skušali propagirati sedmo umetnost med številnimi ljubitelji filmske umetnosti.

Potrebno je le še preiti od besed k dejanjem, kajti mladim ljubiteljem tehnike in znanosti je potrebno samo ustvariti ustrezne pogoje in uspehi ne bodo izostali.

Ob zaključku posveta je sekretar republiškega odbora Ljudske tehnike Slovenije izročil predsedniku občinskega sveta LT Jesenice Urošu Zupančiču najvišje priznanje, odlikovanje zveznega sveta Ljudske tehnike Jugoslavije, zlato Kidričevo plaketo za njegov življenjski in delovni jubilej 60-letnico rojstva in dvajsetletnico aktivnega in prizadavnega ter uspešnega dela v organizacijah Ljudske tehnike.

Bronasto plaketo Borisa Kidriča je prejel tudi Tomo Surijan, predavatelj tehničnega pouka na osnovni šoli Prežihov Voranc. Nagradjenec je že na osnovni šoli v Mojstrani razvil izredno živo aktivnost mladih tehnikov posebno na področju fotografije, letalskega in brogarskega modelarstva in elektro-radio tehnike.

Čestitkam se pridružuje tudi naše uredništvo v imenu bralcev z iskrenimi željami, da bi imeli na Jesenicah še mnogo takih Zupančičev in Surijanov, ki bi svoj prosti čas posvečali in žrtvovali množičnemu in kulturnemu razvoju in napredku tehnike in znanosti med mladino v naši občini.

Zlata Kidričeva plaketa sodelavcu Urošu Zupančiču

(Nadaljevanje z 10. strani)

drovska politika je ena najbolj občutljivih področij dela. Njena osnovna izhodišča se morajo uresničevati v najširšem krogu zaposlenih.

- TO OOS podpira vsa prizadevanja službe, ki so usmerjena k načrtni kadrovske politiki, ker se zavedamo, da le pravilna kadrovska politika (izobraževanje odraslih, štipendiranje, prave ljudi na pravo mesto itd.) vodi k napredku in boljšemu delu samoupravnih organov in celotnega kolektiva.
- Izobraževanje članov družbeno političnih organizacij in samoupravnih organov naj se izvaja po določenih statuta Železarne.

Družbeni standard

Če izhajamo iz izhodišča, da je človek osnovni nosilec vsega, kar se dogaja v kolektivu, potem bomo kaj lahko ugotovili, da vsa prizadevanja okoli skrbi za človeka, za njegovo boljše počutje na delovnem mestu, za hitrejšo izgradnjo stanovanj, za kulturno in športno rekreacijo niso bila vedno dovolj energična in programsko usmerjena. Zato se bomo prizadevali, da v sedanjem obdobju začnemo v Železarni smejeje reševati:

- stanovanjska vprašanja,
- otroško varstvo,
- letne dopuste in oddihe ter vse obične rekreativne dejavnosti skupaj s kadrovskim sektorjem odnosno za to odgovorno službo.

Notranja zakonodaja in obveščanje

Na področju notranje zakonodaje se bomo zavzemali:

- za nadaljnje izpopolnjevanje samoupravnih aktov, ter za njihovo dosledno izvajanje in uveljavljanje pri vsakodnevnem delu,
- da bo kolektiv seznanjen z vsemi samoupravnimi akti, je potrebno nadaljevati sprotno obveščanje kolektiva s pomočjo Železarja, predvsem pa prek vodij delovnih skupin. Za dosledno izvajanje te naloge pa je potrebno službo za informacije še bolje organizirati, da bo sposobna izvrševati postavljene naloge.

Sprejeti sklepi so nadaljevanje že začete dela osnovne organizacije sindikata Železarne ter »Političnih ciljev in nalog slovenskih sindikatov«.

Člani predsedstva in predsedniki komisij pri tovarniškem odboru osnovne organizacije sindikata Železarne

Že na občnem zboru TO OO sindikata Železarne je bil za novega predsednika izvoljen France Kobentar iz transporta. Na prvi seji predsedstva pa je bilo predsedstvo takole konstituirano: podpredsednik TO OO sindikata Železarne bo Lože Kambič iz strojnega vzdrževanja, Marjan Žitnik iz RTA bo tajnik, blagajnik pa Jože Šlibar iz transporta. Mirko Zupan bo tudi v prihodnji mandatni dobi predsednik nadzornega odbora, člani predsedstva pa so še: Ernest Zupan — PIV, Niko Sok — OTK, Anton Zupan — Javornik I in Karel Pogačar — strojno vzdrževanje.

Pri tovarniškem odboru OO sindikata Železarne stalno deluje osem komisij. Na prvi seji predsedstva so imenovali naslednje predsednike komisij:

- Anton Zupan — Javornik I bo vodil komisijo za samoupravljanje;
- predsednik komisije za delo s sindikalnimi odbori bo Niko Sok — OTK;
- komisija za kadrovska vprašanja — predsednik Karel Pogačar — strojno vzdrževanje;
- komisija za prošnje, pritožbe in socialna vprašanja — predsednik Zdravko Pogačar — kadrovska služba;
- komisija za oddihe in izlete — predsednik Peter Simonetič — žebeljarna;
- komisija za športno rekreacijo Janez Oven — predelovalni obrati;
- komisija za kulturo in izobraževanje — inž. Aleksander Kavčič — raziskovalni oddelek in
- komisija za inventar in arhiv Stane Torkar — strojno vzdrževanje plavž.

Lani 44 požarov in 773.566 din škode

Rednega letnega občnega zbora občinske gasilske zveze Jesenice so se v soboto, 17. aprila poleg delegatov iz trinajstih gasilskih društev in poklicne gasilske reševalne čete Železarne, udeležili zastopniki vseh občinskih gasilskih zvez na Gorenjskem, predstavnik področnega štaba in tovariš Kušar, ki je zastopal republiško gasilsko zvezo.

Predsednik občinske gasilske zveze tovariš Kežar je v uvodnem poročilu analiziral sedanji položaj gasilske organizacije ter opozoril na nekatere najbolj bist-

vene probleme. Nekatere naloge, ki jih sicer gasilci izpolnjujejo že vrsto let so stalne in bodo tudi v prihodnje aktualne, zlasti ko vse bolj pogosto omenjamo organizacijo vseljidskega odpora. Zato bo potrebno tesno sodelovanje s krajevnimi skupnostmi po drugi strani pa bodo gasilci morali biti pripravljene tako, da bodo, če bo treba vedno učinkoviti. Opozoril je na nujnost, da so v vseh društvih novospregjeti člani tudi izprašani gasilci, ki morajo opraviti ustrezen tečaj in izphte.

Dejavnost občinske gasilske zveze je bila tudi v lanskem letu dokaj uspešna. 40-letnico ustanovitve so praznovali gasilci v Smokuču, kjer je bila tudi sektorska vaja. Prihodnje leto bodo praznovali 80-letnico v Mojstrani in 75-letnico ustanovitve društva na Koroški Beli, letos pa bo osrednja gasilska manifestacija v Mariboru, kjer praznujejo 100-letnico ustanovitve gasilske organizacije.

Po podatkih, ki sta jih posredovala tovariš Kežar in poveljnik Tramte imamo v trinajstih gasilskih društvih in poklicni gasilski in reševalni četi 1463 članov, od tega je 352 operativnih članov. Lani je bilo na področju naše občine 44 mokrih in 153 suhih vaj. Občinska gasilska zveza ima zbrane tudi podatke o požarih. Lani je bilo 44 požarov, ki so povzročili za 773.566 N dinarjev materialne škode, 37 požarov je bilo na družbenih objektih, ostalih sedem požarov pa na zasebnih.

Tovariš Kastelic iz gorenjskega področnega štaba je v razpravi govoril o osnutku zakona o varstvu pred požari ter poudaril večjo potrebo po sodelovanju. Povedal je, da imamo na Gorenjskem 131 gasilskih enot, nato pa razdelil diplome in pokal gasilskim društvom Hrušica in Jesenice — mesto za dosežene uspehe ter uvrstitve na tekmovanjih. Povabil je gasilce, da se udeležijo tekmovanj v Novi Gorici in Mariboru. Poveljnik poklicne gasilske in reševalne čete tovariš Bahun je v razpravi omenjal nedavni pregled hidrantov na področju naše občine. Stanje je porazno, saj je več kot polovica hidrantov neuporabnih in bi za njihovo popravilo potrebovali okrog 5 milijonov starih dinarjev. Beseda je tekla tudi o novih uniformah ter o odlikovanjih. Večina govornikov je bila mnenja, da sedanji kriterij podeljevanja odlikovanj ne ustreza in priporočajo republiški gasilski zvezi, da ustrezno ukrepa.

Na občnem zboru sklepov niso sprejeli, pač pa so znova apelirali na gasilska društva, da je treba poživiti akcijo za zbiranje naročnikov za Gasilski vestnik. O strokovni gasilski literaturi je govoril tudi tovariš Kušar iz republiške gasilske zveze in povedal, da stanje ni rožnato. Na Slovenskem imamo okrog 60.000 gasilcev, toda le okrog 5.000 članov prejema Gasilski vestnik, v katerem je dovolj strokovnega in ostalega gradiva. Sekretariat občinske gasilske zveze bo po opravljeni analizi občnega zbora sestavil ustrezne sklepe ter jih poslal gasilskim društvom.

Rudolf Novak

80-letnik

Tridesetega marca je dopolnil 80 let življenjske dobe, Jeseničanom in predvsem železarjem dobro poznan tovariš Rudolf Novak z Jesenic. V Železarni je bil zaposlen polnih 47 let.

Star komaj 14 let, se je zaposlil v takratni KID in delal najprej na Javorniku, pozneje v drugih obratih, največ v žebeljarni in nazadnje pri nadzorni službi. Upokojen je bil leta 1952.

Njegova življenjska pot je bila pot proletarca, človeka, ki se je spopadel z nasprotji v življenju z vso resnostjo, zavestjo in odločnostjo. Odlikuje ga njegova iskrenost in poštenost.

Prva svetovna vojna je mladega Rudolfa potegnila v krvavi ples takoj po izbruhu. Služil je pri znanem 17. pešpolku takojimenovalnih »Kranjskih Janezih«. Udeležil se je več težkih bitk. Predvsem se z boleščjo spominja bitke pri Doberdobi, kjer je padlo nešteto njegovih soborcev... Doberdoba slovenskih fantov grob...

Novembra 1915. leta je bil v borbi na Oslaviji pri Gorici v znani Soški fronti težko ranjen in postal vojni invalid. V spomin na tiste dni hrani dve medalji za hrabrost — bronasto in srebrno.

V času druge svetovne vojne so se trije njegovi sinovi kot borci NOV udeležili borbe za Trst in tako prehodili tudi kraje, kjer se je v prvi

svetovni vojni boril oče. Oče Rudolf je osebn vojaški vojni invalid iz prve svetovne vojne in družinski invalidski upravičenec iz NOB. Od treh sinov partizanov sta se vrnila le dva — eden je padel in rana za mrtvim sinom očetu in materi še krvavi. Svojim medaljam je priložil sinovo odlikovanje... Poleg teh pa hrani še medaljo tasta iz bojev okupacije Bosne in Hercegovine iz leta 1873.

Z ženo Marjeto bosta v juliju praznovala že 55-letnico skupnega življenja. Imela sta 11 otrok, od katerih živijo še štirje. Ob 80-letnici mu je čestitalo 12 vnukov, 3 pravnuki in še njegov 70-letni brat in 75-letna sestra.

Sam je še trdna gorenjska grča. Rad se ukvarja z vrtnikom. Goji in nabira zdravilne rastline. Morda ga prav ta njegov »konjiček« ohranja tako krepkega in mladostnega, da mu le redko kdo prisodi 80 let. Živi še vedno z vso vsmo in z vsem dogajanjem svoje domovine, zasleduje pa tudi svetovno vrenje in obsoja nasilje.

Ob njegovem prazniku so ga obiskali tudi člani krajevnega odbora zveze vojaških vojni invalidov in mu čestitali še prav posebej kot ustanovitelju in prvemu predsedniku organizacije ZVVI na Jesenicah. Vsi mu želimo, da bi trdo zasluženi pokoj užival zdrav in krepak še vrsto let med svojimi dragimi.

Tovarišu

Francetu Zupanu v slovo

V soboto, 10. aprila 1971, smo se za vedno poslovili od njega. Tiho, skoraj neopazno nas je zapustil. Njegovo življenje je bila prava trnjeva pot slovenskega delavca. Vedno precej šibkega zdravja, je seveda moral iskati zaposlitve na lažjih delovnih mestih v Železarni in tako bil vedno tudi prikrajšan pri zaslužku. Kljub šibkemu zdravju pa je bil vseeno neverjetno odporen in delaven. V glavni pisarni bivše KID in še pozneje po osvoboditvi je dolgo leta opravljal tekaško službo s tako vestnostjo in natančnostjo, da so se vsi čudili kako da to zmore. Vse to je pokojni France delal z veliko mero dobre volje in veselja. Vsa leta je bil tudi član napredne delavske strokovne organizacije kovinarjev JSZ in večkrat tudi njen odbornik.

Takoj po okupaciji se je povezal s tovariši, ki so delali za Osvobodilno fronto in aktivno sodeloval. Prav zaradi tega svojega dela je bil tudi pregnan v internacijo. Svojo

družino je vzgojil v naprednem duhu, sin Joža — Ježek se je vključil v delo pri Zvezi komunistične mladine Jugoslavije in odšel pod streljo nemškega okupatorja v Javorniških rovih. Tudi hčerka je bila v partizanih.

Tudi po osvoboditvi je nadaljeval z aktivnim delom. Vsa leta je bil član organizacije Vojaških vojni invalidov in njen delaven odbornik. Kljub boleznim, ki ga je trla že nekaj let pa je še vedno delal in pomagal, kjerkoli se je pokazala potreba. Nikoli ni odrekel sodelovanja in pomoči. Vedno se je zanimal tudi za delo v organizaciji, nikoli pa iskal osebnih koristi. Pokojni France je bil eden redkih idealistov, ki ni iskal plačila pri nobenem delu in idejam socializma.

Zgubili smo človeka, delavca, velikega idealista, ki kljub vsem tegobam, katere je srečaval v življenju, ni klonil, marveč delal in pomagal po svojih skromnih močeh.

Koliko nas je?

Od prvega do 10. aprila letos je bil tako kot v vsej državi tudi v naši občini popis prebivalstva, stanovanj, gospodinjstev in tudi živine. Čeprav so podatki še v obdelavi, so nekatere številke že znane. Popisovalci so ugotovili, da je v občini Jesenice 27.548 prebivalcev s stalnim bivališčem, 1316 je prebivalcev z začasnim bivališčem, poleg tega pa so ugotovili da je na delu izven občine, večinoma v tujini 532 občanov. Medtem ko ostalim številkam lahko verjamemo, pa zadnja številka, po vseh znanih podatkih ni točna, saj je naših delavcev zaposlenih v tujini precej več. Vzrok za to je predvsem v tem, da so z zaposlenimi v velikih primerih kar vsi družinski člani, tako da popisovalci niso mogli od nikogar dobiti potrebnih podatkov. Za primerjavo naj še povemo, da nas je bilo leta 1961 v občini Jesenice 26.016 prebivalcev s stalnim bivališčem.

Občane, predvsem pa še šolsko mladino bo prav gotovo zanimalo koliko prebivalcev s stalnim bivališčem je v posameznih naseljih: Belca 200, Blejska Dobrava 821, Breg 353, Breznica 245, Doslovče 109, Dovje 589, Gozd Martuljk 505, Hrušica 826, Javorniški Rovt 119, Jesenice 17.398, Kočna 115, Kranjska gora 1119, Lipce 279, Log 61, Mojstrana 893, Moste 516, Planina, pod Golico 256, Plavški Rovt 66, Podkočna 82, Podkoren 374, Potoki 103, Ra-

teče 613, Rodine 180, Selo 215, Smokuč 233, Srednji vrh 48, Vrba 215, Zabreznica 373, Zgornja Radovna 58 in Zirovnica 584.

Istočasno so ugotavljali tudi število stanovanj in gospodinjstev. V občini Jesenice imamo 8.343 stanovanj, ki so stalno naseljena ter 442 stanovanj, ki so naseljena le občasno (mišljeni so predvsem vikendi). V vseh stanovanjih so našli 9420 gospodinjstev (leta 1961 — 9379 gospodinjstev).

Poleg nekaterih drugih podatkov so ob zadnjem popisu ugotavljali tudi število domače živine, ki jo gojijo naši občani. Podatki so zanimivi v primerjavi s kmetijskim popisom leta 1960, je mogoče ugotoviti, da je živinoreja v upadanju. Popisovalci so v prvih dneh aprila letos našli 307 konj, (leta 1960 374), govceda 2203 (2619), prašičev 837 (1901), in ovac 1717.

Uslužbenci skupščine občine sedaj po podatkih popisa urejajo register, kjer bo zagotovo prišlo do nekaterih sprememb. Razlike bodo nastale predvsem zaradi nedisipline občanov, ker ne javljajo sprememb stalnega bivališča, niti se ne prijavljajo in odjavljajo. Sicer pa je letošnji popis, razen nekaj izjem, ki jih pač nikoli ne manjka, potekal zelo v redu. Občani so večinoma že vnaprej pripravili podatke, tako da je bilo popisovalcem olajšano delo.

Pred letno skupščino ZKPO Jesenice

Kulturi zagotoviti enakopravno mesto v družbenem razvoju

Po sklepu zadnje seje predsedstva sveta Zveze kulturno prosvetnih organizacij občine Jesenice, bo redna skupščina organizacije 14. maja ob 17. uri v Delavskem domu na Jesenicah. Vsi delegati in gostje bodo prejeli pismeno poročilo že z vabili, ki zajema delo Zveze in dejavnost vseh članov Zveze v letih 1968 do 1970. Iz obsežnega poročila bomo v današnjem sestavku povzeli najpomembnejše misli, ki bodo zanimive tudi za naše bralce.

Zveza oziroma njeni organi svet, predsedstvo in stalna ter občasne komisije, so svoje delo izvajali na osnovi razvojnega programa, ki ga je sprejela skupščina leta 1967 in letnih operativnih programov. Zveza združuje deset Svobod in kulturno umetniških društev ter 11 kolektivnih članov oziroma ostalih kulturno prosvetnih organizacij, ustanov in skupin.

Predsedstvo sveta Zveze je v obdobju treh let in pol imelo 31 rednih in dve izredni seji na katerih so obravnavali vprašanja operativnega vodenja kulturne dejavnosti in politike v občini, od načrtovanja, do financiranja te dejavnosti. V istem obdobju se je svet Zveze sestajal trikrat, v letu 1969 pa je bila tudi izredna skupščina Zveze. Za usklajevanje raznih vprašanj in nalog ter za tesnejše sodelovanje z društvi, ustanovami in ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami so organizirali 24 posvetov, skupaj z občinsko konferenco ZMS Jesenice pa so organizirali celodnevni seminar za vodilne kadre v mladinskih organizacijah, katerega se je udeležilo 54 mladih. Člani predsedstva so razen tega sodelovali tudi na številnih posvetih, ki so jih organizirale druge družbenopolitične organizacije (SZDL, ZMS, sindikat).

V okviru predsedstva ZKPO je deloval tudi odbor za odkup in ureditev Finžgarjeve rojstne hiše od leta 1967 da-

lje. Odbor, ki sicer še ni zaključil svojega dela, je 8. februarja letos izročil prenovljeno pisateljevo domačijo kot etnografsko-kulturni spomenik in muzej svojemu namenu.

Predsedstvo ZKPO je organiziralo v letu 1968 pet gostovanj poklicnih ansamblov in drugih prireditev, ki se jih je ogledalo 1478 ljudi, v letu 1969 16 prireditev s 3011 obiskovalci in leta 1970 šest prireditev s 1714 obiskovalci. Povprečno se je posamezne prireditve udeležilo 230 obiskovalcev, kar kaže tudi na dokajšnjo organizacijska prizadevanja za dober obisk in kakovost prireditev. Razen tega je bila v teh letih predsedstvu zaupana tudi organizacija vseh osrednjih proslav državnih praznikov in raznih jubilejev na Jesenicah. Vse to kaže na dosti obsežno delo predsedstva, zaradi česar pa so bili morda tudi precej zastavljeni neposredni stiki z društvi in organizacijami vključenih v Zvezo.

Poročilo poimensko navaja vse prejemnike nagrade Tone Čufar od leta 1956 dalje, ki jo je prejelo 29 posameznikov in štiri kulturne skupine oziroma društva. Leta 1969 pa je nagrado Tone Čufar, ki jo je podeljevalo ZKPO, nadomestila plaketa Tone Čufar, ki jo kot najvišje priznanje posameznikom in društvom oziroma ustanovam za dosežke na kulturno prosvetnem in izobraževalno vzgojnem področju podeljuje

Skupščina občine Jesenice. Doslej je plaketo prejelo devet posameznikov in dva šolska kolektiva.

Iz poročila se nazorno vidi upadanje dejavnosti Svobod in prosvetnih društev v občini. Medtem, ko se je število prireditev, ki so jih izvajale društvene sekcije ali, ki so jih organizirala društva, gibalo med 320 do 440 v letih 1961—1963 in doseglo svoj višek leta 1964 s 552 prireditvami, je število po tem letu v stalnem upadanju in je doseglo v letu le 207 prireditev. Pri tem sicer moramo upoštevati, da je nekaj sekcij prenehalo delovati, izvršene pa so bile tudi reorganizacije in formirani samostojni ansambli, ki so preje delovali v okviru društev in se sedaj vodijo izven te statistike (mladinski pevski zbor Blaž Arnič, pevski zbor Jesenice, moški pevski zbor Jeklar in pihalni orkester jeseniških železarjev). Nedvomno pa je vzrok upadanja poleg znanih objektivnih in subjektivnih težav tudi v splošnem položaju kulture v našem družbenem življenju. Več pozornosti bo potrebno posvetiti sodobni opremljenosti dvoran in ostalih prostorov za kulturo, kakor tudi kadrovskemu sestavu vodstev društev, predvsem pa kulturi dati ustrežnejše mesto v našem družbenem življenju.

Za opisano dejavnost je zveza prejela od sklada za kulturo Sob Jesenice v letu 1968 56.035 N din, v letu 1969 60.000 N din in leta 1970 86.000,00 N din. S tem denarjem je Zveza financirala deset Svobod in prosvetnih društev ter sofinancirala mladinski pevski zbor Blaž Arnič, pihalni orkester jeseniških železarjev, pevski zbor Jesenice in pevski zbor Jeklar ter izvedla vsa opisana gostovanja in ostale naloge.

Poročilo zajema tudi delo amaterskega gledališča Tone Čufar, občinske knjižnice, delavske univerze, glasbene šole, pihalnega orkestra jeseniških železarjev, pevskega zbora Jesenice, moškega zbora Jeklar, mladinskega zbora Blaž Arnič, kulturno umetniškega kluba Tone Čufar, tehničnega muzeja železarne Jesenice, lokalnega radia in filmske skupine Odeon ter problematiko mladinskega muziciranja na osnovnih šolah. Zajema tudi podroben prikaz prireditev društev po zvrsteh, finančna sredstva in poročilo nadzornega odbora.

Vse dosedanje priprave, kakor tudi obsežno poročilo, bo dovolj čvrsta osnova za temeljito analizo stanja kulture in kulturnega življenja v občini, kot tudi osnova za nadaljno načrtovanje kulture in kulturnega življenja v občini.

Čez 600 pevcev na letošnjem srečanju z našimi zbori

Danes, 23. aprila, bo ob 17. uri v gledališki dvorani na Jesenicah vsakoletno srečanje z našimi zbori. Na tej, že tradicionalni prireditvi bo letos sodelovalo 12 pevskih zborov z več kot 600 pevci. Letošnje srečanje pevskih zborov je posvečeno 30-letnici ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda in bo izvedeno pod geslom: NASI ZBORI ZA 30-LETNICO OSVOBODILNE FRONTE. Na srečanju bodo podelili tudi letošnje nagrade Osvobodilne fronte desetim prejemnikom iz občine.

Na letošnjem srečanju se bodo predstavili naslednji zbori oziroma skupine: pionirski pevski zbor o. š. Prežihov Voranc s spremljavo Orffovega orkestra, dirigent prof. Janko Pribošič, ki nadomešča obolelo dirigentko Rajko Pejič, otroški zbor vzgojno varstvene ustanove Angelce Očepek, dirigentka Jani Truko, pionirski zbor osnovne šole, dirigent Matija Suhadolc, pionirski zbor o. š. Tone Čufar, dirigent Marija Mesarič, pionirski zbor o. š. Koroška Bela, dirigent Matija Suhadolc, mladinski zbor o. š. Tone Čufar, dirigent Polde Ulaga, mladinski zbor o. š. Žirovnica, dirigent Marjan Jemec, mladinski zbor o. š. Prežihov Voranc, dirigent Janko Pribošič (nadomešča obolelo dirigentko Rajko Pejič), mladinski zbor ŽIC, dirigent Polde Ulaga, mladinski pevski zbor Blaž Arnič, dirigent Janko Pribošič, moški zbor Jeklar, dirigent Polde Ulaga in mešani zbor Jesenice, dirigent prof. Milko Škoberne.

Vsak zbor bo zapel po tri pesmi. Vsekakor bo to izredno lepa in masovna prireditev ob 30-letnici OF.

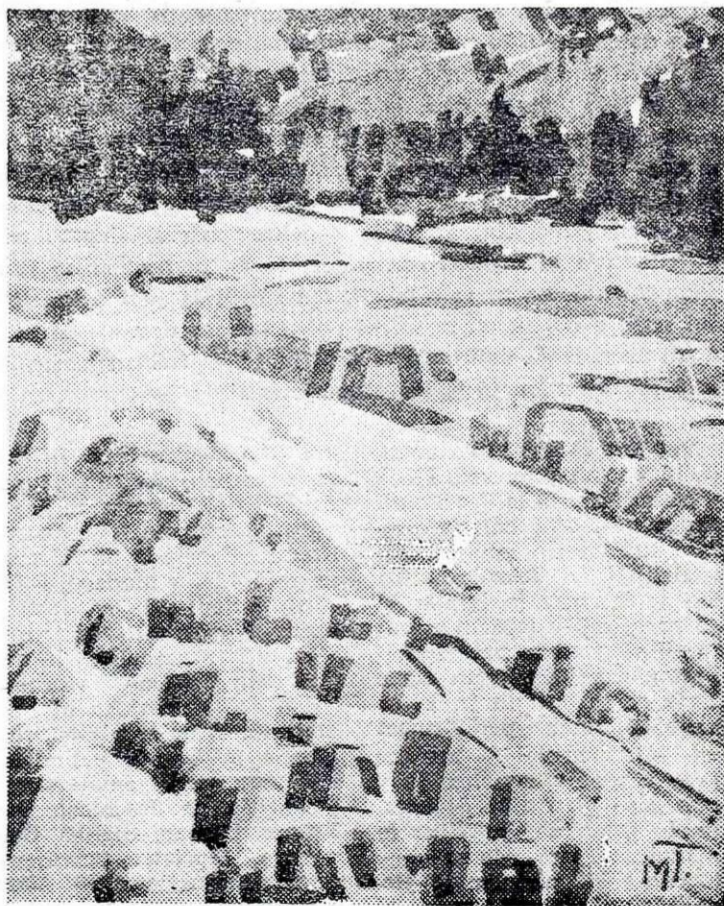
Druga letošnja premiera na Javorniku

Dramski odsek javorniške Svobode je kot kaže le prebolel krizo, ki je trajala dalj časa. Jutri bo v dvorani delavskega doma na Javorniku druga premiera v letošnji sezoni. Zbrali so komedijo DNEVI NASE SREČE, ki jo je napisal Claude-Andre Puges, priredil pa Ciril Kosmač. Komedijo je režiral Janez Kejžar, sceno in razsvetljavo pa oskrbel Jože Bambič. V igri nastopa šest igralcev in je tudi zato ker nima velike in zahtevne zasedbe primerne za amaterske igralske

družine. Odrsko delo DNEVI NASE SREČE so z uspehom igrali že na številnih drugih odrih v Sloveniji, zato pričakujemo, da bo tudi uprizoritev javorniških Svobodašev lepo sprejeta.

Režiserju Janezu Kejžarju je uspelo v zadnjem času k sodelovanju pritegniti nekaj mladih igralcev. Tako se bodo vse tri igralke prvič predstavile na odru.

Razen predstav na domačem odru predvidevajo tudi gostovanja v naši in radovljiški občini.

Tine Markež — iz njegove skicirke

Redna skupščina zveze kulturno prosvetnih organizacij bo 14. maja

Na zadnji seji predsedstva sveta Zveze kulturno prosvetnih organizacij občine Jesenice v petek, 16. aprila, so največ govorili o pripravah na redno skupščino in sklenili, da jo bodo izvedli 14. maja v Delavskem domu na Jesenicah. Na tej seji so tudi evidentirali vse možne kandidate za novo konferenco Zveze, kot se bo v bodoče imenoval najvišji organ Zveze.

Precej časa so posvetili tudi organizaciji letošnjega srečanja z našimi zbori, ki bo v počastitev 30-letnice usta-

vitve Osvobodilne fronte. Obravnavali so tudi priprave na centralno proslavo na predvečer 1. maja, ki bo pod geslom »Pridi maj zeleni« v gledališki dvorani. V programu bodo sodelovali pihalni orkester jeseniških železarjev, srednješolski mladinski zbor »Blaž Arnič« in člani amaterskega gledališča Tone Čufar z recitacijami, ves program po bo spremljan z barvnimi diapozitivi. Predsedstvo bo imelo pred redno skupščino še eno sejo posvečeno predvsem zadnjim pripravam na skupščino.

15, 48, 73, ov-

tu- po- ice so sta- ob- em jih tev inj-

gih po- nilo lijo za- me- je ivil- val- le- eta 19), vac

bči- oisa za- erih na- edi- jav- bi- ajajo le- iz- ne- du- na- ako- slaj-

Jubilanti gledališča »Tone Čufar« ob dvajsetletnici gledališča, maja 1965: Stanka Geršakova, Marjana Čebuljeva, Slava Maroševičeva, Vera Staretova in France Cegnar. Prvi z leve je pokojni France Torkar, ki je več kot 20 let zvesto s fotoaparatom spremljal delo gledališča.

Ob srebrnem jubileju gledališča - pet jubilentov

Petindvajset let življenja je tretjina dobrega človeškega življenja, tretjina, v kateri novorojenček zraste v doraščeno osebnost, doraščena osebnost v zrelega moža ali ženo, mož ali žena v starca ali starko. Petindvajset let je za posameznika dolga doba, še posebej dragocena, pomembna in vredna pa je, če je živela v tako razgibanem in vznemirljivem času, kot je bilo zadnjih petindvajset let, in če je posvečena tistemu nedoumnemu, črnemu in garaškemu razdajanju vsega samega sebe, ki mu pravimo gledališče. Petindvajset let ostati zvest, poleg svojega poklica in svojih privatnih skrbi, amaterskemu gledališču, ki terja nenehne požrtvovalnosti, odpovedovanja in zagrizenosti, potem to ne pomeni samo sposobnosti, talenta in vztrajnosti, temveč priča tudi o umetniški nuji, o hoteni ali nehoteni potrebi izpovedovanja in nujnosti pripadanja tistim, ki ta naš ljubi svet želijo spremeniti in izboljšati z lepoto in človečnostjo misli in srca.

Več kot tisoč bi bilo imen, če bi našli prav vse, ki so v petindvajsetih letih tako ali drugače in vsaj enkrat samkrat sodelovali v amaterskem gledališču na Jesenicah. Le sto je igralcev in igralk, ki so se vpisali v seznam z vsaj tremi vlogami in petdesetimi nastopi na jeseniškem odru. Toda samo pet jih je, ki so vztrajali vseh petindvajset let, kljub vsemu in nemara prav zaradi vsega, kar je v tem času gledališče doživljalo. In doživljalo je veliko in marsikaj. To pričajo že same številke! 158 premier je gledališče uprizorilo po vojni, ki so imele 1916 predstav in se jih je ogledalo nekaj manj

kot 600.000 gledalcev! In poleg odra na Jesenicah, je gledališče pot zanesla tudi na odre Ljubljane, Maribora, Kopra, Beograda in Hvara, na tuje odre v Monacu, v Pesaru, v Sentu, in na avstrijskem Koroškem, da prav vseh odrov jeseniške in radovljiške občine, oziroma sploh vse Gorenjske niti ne štejemo. Priče te pisane, razgibane in bogate petindvajsetletne poti amaterskega gledališča na Jesenicah so: France Cegnar, Stanka Geršakova, Marjana Čebuljeva, Slava Marošičeva in Vera Staretova.

France Cegnar bi najbrže moral praznovati 50-letnico

svojega gledališkega dela, saj je še mladega zamikal čar odra in na jeseniškem prosvetnem odru si je že pred vojno pridobil priznanje ljubljenskega ljudskega komika. Kot cerkovnik je nastopil v »Pohujšanju« pred 25-letni in potem je sledilo več kot 60 vlog z več kot 620 nastopi, vlog, ki so za publiko zmerom pomenile praznik veselja in dobrodušnega smeha, kakršnega je znal vzbujati le France Cegnar.

Tudi Stanka Geršakova je svojo igralsko pot začela že pred vojno, po vojni pa je nastopila prvič na silvestrovo 1945 v komediji »Trije vaški svetniki«. V prvi povojni sezoni pa je posebno vidna naslovna vloga v Klinarjevi »Vidi-Straši«. Potem je nastopila v skoraj 70 vlogah z več kot 720 nastopi. Omenimo samo vlogo Josefine v »Domu Bernarde Albe« za katero je dobila posebno priznanje Hvarskega festivala. Toda ne samo igranje, zamikalo jo je tudi režijsko ustvarjanje na odru in od leta 1962, ko je prvič zrežirala kriminalko Agathe Christie »Mišnica«, se v vsaki sezoni predstavi z eno ali dvema režijama komornejših ali mladinskih dramskih del. Dolej je zrežirala že 9 dramskih del.

Marjana Čebuljeva je igralsko pot začela kot gimnazijko Marjana Bručan z vlogo vile Jasne v »Triglavski bajki« decembra 1945. Preveč bi bilo naštetih samo glavne vloge od več kot 80 različnih vlog, s katerimi je nastopila več kot 830 krat. Toda omenimo vsaj Mirandolino, ki jo je odpela in odigrala v Goldonijevi »Krcmarici Mirandolini«, Francko v Cankarje-

Samostojna razstava Dolikovca Zdravka Kotnika

V soboto, 24. aprila, bodo v mali dvorani delavskega doma na Jesenicah odprli samostojno slikarsko razstavo člana likovne sekcije DOLIK Zdravka KOTNIKA iz Mojstrane.

Zdravko Kotnik je že dolgoletni član likovne sekcije DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice. Z likovno dejavnostjo se ukvarja že vrsto let, razen na številnih kolektivnih razstavah članov DOLIK-a, je razstavljal tudi že samostojno in sicer v Mojstrani, na Bledu in Jesenicah. To je njegova že druga samostojna razstava na Jesenicah,

vem »Kralju na Betajnovi«, Elizabeti v Millerjevi drami »Lov na čaravnice«, Ponzio v »Domu Bernarde Albe«, za katero je dobila priznanje Hvarskega festivala, Marijo Stuart v istoimenski Schillerjevi drami, Kato v »Tripče de Utočju« in še in še bi lahko naštevati.

Slava Maroševičeva je tudi začela v »Triglavski bajki« z vlogo Babuške kot gimnazijka Slava Korošec. Kmalu nato je lahko uveljavila svoj igralski talent v številnih vlogah. Več kot 70 je bilo teh vlog z več kot 720 nastopi in predolg bi bil njih seznam. Omenimo le Julijo v Shakespeareovem »Romeo in Juliji«, Nino v Cankarjevem »Kralju na Betajnovi«, Elizabeto v Schillerjevi »Mariji Stuart«, Meto v »Samorastnikih«, Bernardo v »Domu Bernarde Albe«, za katero je dobila priznanje Hvarskega festivala in naslovno vlogo v Tomažičevi »Lepi Vidi«.

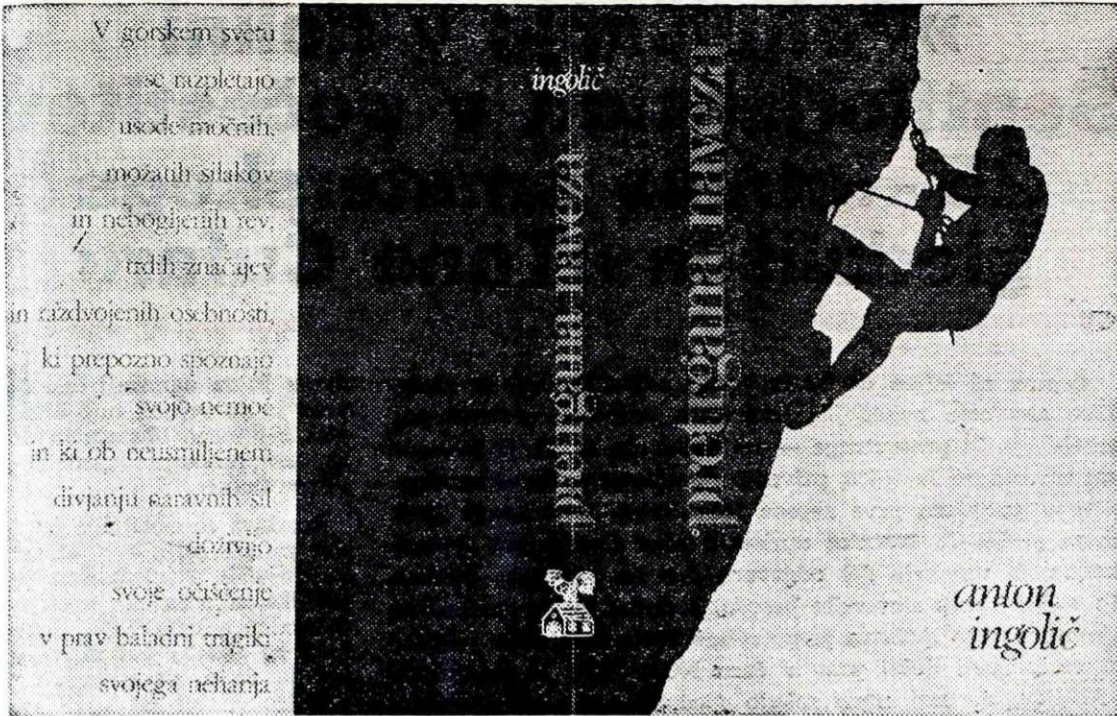
Vera Staretova se je pisala Vera Ažman, ko je pomladi 1946. leta prvič nastopila v pravljici »Princeska in pastirček«. Njena igralska pot ni obeležena z velikimi in naslovnimi vlogami, temveč z manjšimi in drobnimi igralskimi stvaritvami, zato pa toliko bolj dognanimi in zavzetimi. Nastopila je v več kot 40 vlogah s 450 nastopi, med katerimi denimo vlogo Avguste v »Domu Bernarde Albe«, pretresljivo mater v »Via mali« in prisrčno strežnico v komediji »Boing, Boing«.

V poprečju so imenovani jubiloni v petindvajsetih letih dela v gledališču, če poleg predstav štejemo še ves čas za vaje in priprave predstav, žrtvovali toliko svojega prostega časa, da ustreza devetim letom redne zaposlitve. Vse besede, priznanja in zahvale za tako kulturno žrtvovanje in razdajanje so blede in prazne. Toda vseeno naj vsem petim jubilonom veljajo naše najiskrenejšje čestitke in najboljše želje, da bi še dolgo, dolgo drugim za zgled in nam v veselje in kulturni užitek živeli za jeseniško amatersko gledališče.

kar hkrati dokazuje njegovo izredno aktivnost in plodnost pri likovnem ustvarjanju. Njegov izvirno trdi realizem, se v njegovih slikah spontano prepleta s toplimi barvnimi prehodi v njegova notranja doživljanja. Na razstavi se bo slikar predstavil s 37 slikami v olju, temperi in tapisonu.

Razstava je posvečena 30-letnici ustanovitve Osobodilne fronte slovenskega naroda in delavskemu prazniku 1. maju. Odprta bo vsak dan od 9. do 12. in od 14. do 19. ure, do vključno 5. maja.

rje, mi zio za je ljo ler-pče bi
 udi kie na- alu voj vlo- teh i in am. kes- lji, alju v rte, 3er- Al- pri- a in čevi
 isa- nla- mila pa- pot in več gral- pa za- več opi, logo rde r v trež- Bo-
 vani i le- po- ves red- jega reza osli- a in rno : so eeno tom e če- da n za : in i je- išče.
 govo nost nju. zem, onta- rvi- otr- vi se 7 si- tapi-
 a 30- zob- i na- niku dan o 19. t.

Anton Ingolič

Pretrgana naveza

V počastitev tridesetletnice vstaje naših narodov in ustanovitve OF, je založba Mladinska knjiga v zbirki Levstikov hram obogatila slovensko planinsko prozo z izvirnim in edinstveno bogatim romanom, ki s priznano mojstrsko — umetniško besedo priznanega avtorja opisuje številne usode ljubiteljev in obiskovalcev našega lepega planinskega sveta. Roman prof. Antona Ingoliča opisuje junaške usode številnih planincev, plezalcev, alpinistov in gorskih reševalcev, ki so z vso ljubeznijo vzljubili svet gora in so za posebna doživetja v prepadnih stenah in viharjih gorah pripravljene žrtvovati marsikaj nad svojimi možnostmi in sposobnostmi, tudi življenje.

Mladinska knjiga in tudi pisatelj sam ob izdaji te izredno zanimive knjige slavita tudi pomembna jubileja. Pisatelj Anton Ingolič je z romanom Pretrgana naveza napisal svojo 25. knjigo, založba Mladinska knjiga pa je s tem romanom izdala svojo petdeseto knjigo v zbirki Levstikov hram. Obema ljubitelji lepe in bogate slovenske knjige iskreno čestitamo k velike- mu in pomembnemu ustvarjalnemu jubileju.

Pisatelj Anton Ingolič se je z vsebino tega planinskega romana preselil z mladinskih udarnih delovnih brigad, izpod zelenega Pohorja in Ptuj- skega polja ter od Gimnazije v planinski svet pod edin- stveni Goljak, nad Špik.

Slovenska planinska knjiga je dokaj redek pojav v naših knjižnicah in prav zato tudi iskana pri ljubiteljih lepe in bogate knjige. Za Janezom Mencingarjem, dr. Klementom Jugom, Rudolfom

Badjuro, Jankom Mlakarjem, Jušem Kozakom, Henrikom Tumo, so se trudili in prizadevali obogatiti slovensko planinsko literaturo še mnogi drugi pisuni, amaterji, dokler se niso med obema voj- nama pojavili odlični plani- ski pisatelji z Janezom Gregorinom (Blagoslov gora, V borbo z goro), Borisom Režkom (Svet med Grintovci, Stene in grebeni), Janezom Bučarjem (Cez steno in Koča na robu) in Tone Svetina po drugi svetovni vojni.

Pisatelj Anton Ingolič pa je kot izrazit realist segel še mnogo globlje v planinsko, plezalnoalpinistično in gorsko reševalno tematiko in problematiko. Ustvaril je izredno bogat tekst s kakršnim se ne morejo pohvaliti številni drugi napredni in višje kulturno in alpinistično razviti alpski narodi.

Pisatelj Anton Ingolič je prikazal v najbogatejši luči ljubezen mladih ljudi do planinstva in borbenega ude- stvovanja v previsnih in prepadnih stenah, tudi tedaj, ko se gre v viharjih noči za biti ali ne biti. Kot pedagogu in psihologu mu je uspelo izkristalizirati podobe gora in značaje ljudi, ki so čestokrat sposobni uspevati in zmago- vati tudi tam, kjer je to resnično težko, ko bliski parajo nebo in grom pretresa teme- lje gora, ko merijo višine sten plazovi in slapovi. Velik in svetel spomenik je posta- vil pisatelj Ingolič gorskim reševalcem z Jesenic in Do- line, ki so vedno pripravljene kljub naporom in nevar- nostim, kljub utrujenosti po- magati vsem, ki so v gorah dobre besede ali pomoči po- trebni in vredni.

Prepričani smo, da Pretrga- na naveza ne bo njegov edi-

ni planinsko alpinistični ro- man, temveč da bo povezal Pretrgano navezo z novim ro- manom, ki bo posvečen 60-let- nici naše gorske reševalne službe, katero bomo slavili prihodnje leto (1912-1972).

Številni bralci lepe plani- ske knjige, bodo po romanu Pretrgana naveza radi z vese- ljem in ljubeznijo segli. Pri- čakujemo pa tudi novo umet- niško delo, ki nam bo prika- zalo naše gorske reševalce, ki res v največji meri upraviče- no zaslužijo, da jih opiše tak mojster umetniške besede kot je avtor Pretrgane naveze.

Ljubitelji in obiskovalci go- ra, planinci, plezalci, alpini- sti se skupaj z gorskimi re- ševalci iskreno zahvaljujejo založbi Mladinske knjige za izdajo, avtorju, prof. Ingoli- ču pa za edinstveno bogat tekst.

Uroš Župančič

Ustanovna skupščina kulturne skupnosti

Iniciativni odbor za ustanovitev kulturne skupnosti, je v torek 20. aprila sklical ustanovno skupščino temeljne kulturne skupnosti za občino Jesenice. S tem aktom je bila ustanovna skupščina proglašena za stalno skupščino TKS, ki je sprejela tudi svoj statut in nekaj sklepov za prehod na redno delovanje ter izvolila svoje predsedstvo in predsednika. Za predsednika TKS je bil izvoljen Janez Kavčič, ostali člani predsedstva pa so: Janko Pribošič, Bojan Čebulj, Vida Hudnik, Teo Lipicer, Marjan Jemc, Jože Sušnik, Ljubo Jasnič in Miha Klinar.

Predsednik iniciativnega odbora za ustanovitev TKS Janez Kavčič je po uvodnih formalnostih poročal o delu iniciativnega odbora za pri- pravo TKS in govoril o po- menu zakona o kulturni skupnosti in zakona o sred- stvih za financiranje kultur- nih skupnosti in kulturne de- javnosti. Pri tem je pouda- ril, da je bil iniciativni od- bor, čeprav je bil že predla- gan lani pomladi imenovan decembra in razen priprav za sklic ustanovne skupščine predloga statuta ni uspel kaj več narediti. Ravno zato pa se bo bodoča skupščina s pomočjo strokovnih kadrov morala lotiti temeljite obde- lave kulturnega stanja v ob- čini in kratkoročnega in dol- goročnega načrtovanja kultu- re.

V razpravi, ki je sledila je bilo odprtih več vprašanj, ki jih bo skupščina kulturne skupnosti morala upoštevati pri oblikovanju svojega pro- grama dela. Pri tem je bila mišljenja zelo široka in raz- vejana spomeniška varstvena dejavnost in zgodovina v ob- čini, od kulturno-zgodovin- skih do spomenikov NOB in pestra zgodovina revolucio- narnega gibanja, ki naj dobi svoje mesto tako v zgodovini, kot v predlaganem muzeju revolucije. Iz tega razloga so na skupščini tudi dopolnili 31. člen statuta z novo komisijo za kulturno-zgodovinske spomenike in zgodovino.

V razpravi je bilo izraženih tudi več drugih misli o vse- binskih vprašanjih kulture v občini, kot tudi o potrebi postopne sanacije obstoječih kulturnih objektov v občini, ki ne ustrezajo sedanjim za- htevam kulturnega življenja.

Zaradi tega so dopolnili 23. člen statuta in sicer tako, da so odbor za knjižničarstvo razširili na odbor za založni- štvo in knjižničarstvo. To so predvsem utemeljevali s tem, da v občini redno izhaja zgo- dovinska edicija oziroma knjiga Jeklo in ljudje in, da se je kulturno umetniški klub Tone Čufar tudi že pred- stavljal s svojo založniško de- javnostjo. V 31. členu statuta so dodali še komisijo za vzdr- ževanje kulturnih objektov. Nedvomno je bilo v razpra- vi izrečenih več zelo bogatih misli, ki jih bo skupščina TKS morala uvrstiti v svoj program dela.

Na skupščini so bili tudi informirani o letošnjem fi- nančnem načrtu TKS, ki sku- paj z republiškim prispev- kom letos znaša 1.193.260,86 N dinarjev. Sklenili so, da dok- ler ne bo sprejet dokončni proračun, da se financirajo kulturne dejavnosti v občini na osnovi akontacij v višini lanskoletne trimesečne reali- zacije. Soglašali so tudi, da predsedstvo takoj pripravi razpis za profesionalnega taj- nika, ki bo poleg administra- tivno-knjigovodskega dela mor- al opravljati tudi ostale operative naloge.

Vsekakor ustanovitev kul- turne skupnosti pomeni zelo pomemben premik k samo- upravnemu urejanju in vode- nju kulture v občini. S tem pa se tudi dokončno odprav- lja administrativna delitev dohodka za kulturo. Ravno zato pa je toliko manj opravi- čljiva odsotnost večine va- bljenih najvišjih predstavni- kov družbeno-političnih orga- nizacij in skupščine, saj so se od enajstih odzvali le tri- je. Dejstvo namreč je, da dok- ler kultura v občini ne bo dobila ustrežnejšega družbe- nega položaja in veljave, tako dolgo, kljub ustanovitvi teme- ljne kulturne skupnosti, ne bomo uspeli oživeti širo- kega kulturnega gibanja, ki ga neusmiljeno narekuje ves nadaljnji družbeni razvoj.

Tone Tomazin: Sosceda (iz dnevne skicirke)

»Pohujšanje v dolini Šentflorjanski« v počastitev 25 - letnice amaterskega gledališča »Tone Čufar«

Čeprav ni lahko do kraja točno pojasniti, kaj je gledališke amaterje nekdanjih jeseniških odrov — delavskega, sokolskega in prosvetnega — ter amaterje, ki jih je povojna pot zanesla na Jesenice, privedlo do odločitve, da so za otvoritveno premiero prve sezone takratnega Slovenskega ljudskega gledališča Jesenice uprizorili prav Cankarjevo »Pohujšanje«, je vendarle del odgovora dan že z besedo Cankar. Ta veliki klasik slovenske besede, socialist in neprizanesljivi glasnik našega ljudstva je potrditev svoje umetniške veličine in vsečasnosti dobil prav v času NOB. Zato je razumljiva odločitev, da naj novo mlado gledališče v svobodi začne Cankar in ker v tistem času pred petindvajsetimi leti ni manjkalo gesel, med katerimi so bila tudi vsa uporabna Cankarjeva, je odločitev za »Pohujšanje« nekoliko bolj pojasnjena.

»Pohujšanje« je farsa, satirična in fantastična veseliga, v kateri Cankar ne izpoveduje tako realistično svojih umetniških, političnih

in družbenih jedkih spoznanj, kot je to v komediji »Za narodov blagor« in dramah »Kralj na Betajnovi« in še posebej pozneje v »Hlapcih«. Cankar je bil predvsem umetnik slovenske besede, potem šele dramatik, zato je težko razkriti in povezati vso raznolikost in neuglaščenost njegovega dramskega pisanja. Pet let po realistični, če ne že pod vplivom nemške in skandinavske dramatike, naturalistični drami »Kralj na Betajnovi«, leta 1907 Cankar napiše »Pohujšanje v dolini Šentflorjanski«. Se le tri leta pozneje sledijo njegovi spet recimo realistični »Hlapci«. Literarni zgodovinarji in režiserji vseh uprizoritev so se trudili, da bi vsak po svoje odkrili in razkrili bistvo Cankarjevega »Pohujšanja«. Toda če so si literarni zgodovinarji dovolj enotni v mišljenju, da je »Pohujšanje« satirična veseliga, polna poezije, fantazije, komedijantstva, groteske in simbolike, ki jasno opredeljuje glavnega junaka Petra za umetnika — Cankarja samega, Jacinto za poveljano ljubezen in pozijo, vse ostale figure pa za hinavske, svetohlinske, omejene, pohlepne in filistrske malomeščane, potem se uprizoritve, vsaj v zadnjem času, teh poenostavljenih opredelitev niso držale. Skušale so seči globlje v dramsko tkivo »Pohujšanja« in se otresti romantičnega mita o prizvignjeni simboliki Cankarjeve besede. Tudi naša uprizoritev je skušala v »Pohujšanju« poiskati tiste skrite smisle v nenavadni in skoraj sanjski zgodbi o dolini Šentflorjanski, ki naj bi bili razumljivi danes, pomembni za naš čas in kritično neprizanesljivi tudi za našo družbo. In tako je »Pohujšanje« in prav in le v tej vsečasnosti je njegova umetniška vrednost in gledališka vznemirljivost. Koliko smo v tem uspeli, bo pokazala uprizoritev, ki je bila ustvarjena

danes in za današnji čas, čeprav je posvečena tudi obletnici 25-letnega obstoja in dela amaterskega gledališča »Tone Čufar«.

Proslava te obletnice je sicer zaradi nujnih s strani sodelujočih v gledališču in publike tako željene ureditve centralnega ogrevanja, preložena za skoraj pet mesecev, saj je že 6. decembra 1970 poteklo 25 let od prve premiere »Pohujšanja«. Toda zaradi te skoraj petmesečne zamude ne bo prav nič prizadet spomin na »Pohujšanje« pred 25 leti in ne okrnjeno priznanje vsem, ki so kakorkoli, kjerkoli in s čemerkoli pripomogli, da je amatersko gledališče na Jesenicah na svoji sicer v strmine in padce prehojeni petindvajsetletni poti doseglo uspehe, ki so bili ponos ne samo železarskim Jesenicam, temveč tudi amaterski slovenski in jugoslovanski gledališki kulturi. In nazadnje ta zamuda potrjuje, da je skrb družbe in še posebej občinske skupščine in Železarne za gledališče prav ta hip prisotna in da zagotavlja pogoje za uspešno delovanje gledaliških amaterjev na Jesenicah tudi v naprej. Še posebej pa je razveseljivo dejstvo, da je z izdatno pomočjo pokroviteljstva nad »Pohujšanjem« prevzel delovni kolektiv Kovinotehne Celje, delovna enota Jesenice.

Uprizoritev Cankarjeve farse »Pohujšanje v dolini Šentflorjanski« je režijsko in scensko pripravil Bojan Čebulj. Obenem s srebrnim jubilejem gledališča, bodo 25 let gledališkega dela po vojni praznovali v vlogi Dacarke Stanka Geršakova, v vlogi županje Marjana Čebuljeva, v vlogi ekspeditorice Slava Maroševičeva in v vlogi štacunarke Vera Staretova. Srebrni jubilej bo praznoval tudi igralec France Cegnar, ki je pred 25 leti v »Pohujšanju« igral cerkovnika, zdaj pa mu je nenadna bolezen onemogočila sodelovanje. V vlogi Petra se bo predstavil Janez Kavčič, v vlogi Jacinte pa kot gostja iz Ljubljane nastopa Marjana Brecljeva. V ostalih moških vlogah nastopajo kot zlodeji Oto Gerdej, kot župan Franci Pogačnik, kot Dacar Jernej Pogačnik, kot cerkovnik Nace Smolej, kot učitelj Teo Lipicar, kot notar Ivan Berlot, kot štacunar Bojan Dornik, kot popotnik Borut Verovšek in kot policaj Dušan Fratina.

— nj —

Gostja v Cankarjevem »Pohujšanju«

Petindvajset let je minilo, odkar se je dvignila zavesa v jeseniškem amaterskem gledališču in ni naključje, da so gledalci po tem prvem dvigu zaves videli Cankarjevo Pohujšanje v dolini Šentflorjanski. Isto delo bomo videli tudi v soboto, 24. aprila, ko bomo s to predstavo slavnostno praznovali četrto stoletje, ne samo našega gledališča, temveč tudi petih igralcev — amaterjev, ki so vseh 25 let hodili po teh gledaliških deskah. Dolga je vrsta igralcev, ki so v teh 25-letih letih sodelovali v predstavah jeseniškega gledališča, pa ne samo amaterji, veliko je bilo tudi poklicnih slovenskih umetnikov.

V jubilejni predstavi se nam bo, poleg številnega domačega ansambla, predstavila tudi mlada slovenska igralca MARJANA BRECLJEVA. V prijetnem pogovoru mi je povedala:

Kako to, da ste se odločili za igralski poklic, ki je sicer lep, vendar pa hudo muhast in težak?

To je šlo kar samo do sebe. Nikoli še pomislila nisem, da bi si za cilj izbrala kaj drugega. Že kot otrok sem venomer kaj »igrala«. S to mislijo sem rasla, saj sem bila vsekoli obdana z gledališčem, ki je pri nas že družinska tradicija. Začel jo je Ivan Levar, nadaljevala moja mama Ančka Levarjeva in upam, da bom jaz, kot tretja, njuno delo dostojno opravičevala.

Marjana, verjetno ne bo narobe, če vas vprašam, kako

to, da ste svoboden umetnik, oz. da niste zaposleni v kakšni poklicni gledališki ustanovi?

Višja sila! Prav gotovo je cilj vsakega poklicnega igralca, da dobi čimprej stalno zaposlitev, kar pa je izredno težko, ker je igralec dovolj. Kljub temu pa sem vesela, da mi tudi kot svobodnemu umetniku dela ne manjka.

Kdor zasleduje kulturne vesti v dnevnem časopisju, lahko opazi, da ste precej zaposlena. Kaj je trenutno v vašem programu?

Za zdaj je najvažnejše prav gotovo Pohujšanje, za katerega se vsi trudimo in ki mi želim čimbolj kakovostno uprizoritev in čimbolj sprejem pri publiku. Za televizijo pa snemam serijo mladinskih oddaj, ki jih vodim in moram priznati, da me delo za mladino izredno veseli.

Kaj vas je pitegnilo k sodelovanju v jeseniškem gledališču?

Predvsem to, da mi je vloga Jacinte izredno všeč in da jo kot svoboden umetnik, v poklicnih gledališčih verjetno ne bi imela priložnosti realizirati.

Kako se počutite v za vas čisto novem — amaterskem ansamblu in kaj menite o naših igralcih, kot delovnih tovariših?

Zame je sodelovanje z vami še ena izkušnja več. V kolektivu ste me lepo sprejeli, počutim se izredno dobro in prepričana sem, da sem z vašim ansamblom našla skupni jezik, saj imamo tre-

nutno isti cilj: napraviti dobro in kvalitetno predstavo.

Jeseniško občinstvo vas bo v teh dneh videlo v dveh zelo različnih vlogah: najprej smo vas videli v P. Ustinova igri Photo finishu, jutri pa kot Jacinto v Pohujšanju. To sta gotovo dve različni vlogi dvoje popolnoma različnih del?

V predstavi Photo finish, ki jo je vaše občinstvo videlo 17. aprila, sem igrala le manjšo vlogo. Vloga Jacinte pa je zahtevna, močno tradicionalno obremenjena z mnogimi uprizoritvami, tako da je že postala skoraj pojem. Prav gotovo je to še stopnja več, ki vlogi daje poseben čar.

Kako gledajo vaši poklicni prijatelji na vašo odločitev, da gostujete pri nas?

Najprej so bili presenečeni, da se spuščam v to, ker so dvomili, da bom lahko uskladila svoje delo v Ljubljani in sodelovanje pri vas. Priznam da mi vselej ni lahko. Vsakodnevna vožnja iz Ljubljane in spet nazaj je ubija joča, vendar pa, če človek nekaj želi, oz. hoče, lahko to premosti. Povedati pa moram, da ko sem se enkrat odločila za ta korak, so mi prijatelji dajali dosti moralne podpore in še naprej me spodbujajo.

Marjana, želim vam in seveda vsemu igralskemu ansamblu Jesenice čimveč uspeha na skorajšnji premieri, prav tako pa dosti sreče in uspeha v vašem nadaljnjem delu.

vs

PLEZALNA ŠOLA

Kot so v vsaki športni panogi nujni treningi, ki izboljšujejo kondicijsko, tehnično in psihično zmogljivost športnikov, so tudi v plezalnem športu nujne priprave, ki omogočajo plezalcu, alpinistu izpopolniti tisto znanje in tudi vso tisto telesno in psihično pripravljenost, ki mu je potrebna na njegovem športnem polju, v gorah.

Oblika takega treninga je v bistvu enaka povsod, kjer se ukvarjajo z alpinizmom, le da se izvajajo na različnih terenih. V Sloveniji je že od prvih začetkov plezalnega športa v navadi treniranje v skalah blizu naselij, ki jih imenujemo plezalni vrtec. Tak vrtec mora biti vsaj v najbolj skromni meri univerzalen. Vsebovati mora najlažje in najtežje predele, tako da je primeren za trening začetnikov in vrhunskih alpinistov. V takih plezalnih vrtcih se pleza in vadi vse, kar se uporablja kasneje v stenah visokih gora.

Vsak predel, lahek in težak, razdelimo na detajle. Tako dobimo mesta, kjer vadimo tehnično plezanje, kjer se vsak lahko spozna z vsemi elementi najmoderneje klin-ske in vrtnje tehnike, psihično in telesno kondicijo pa nabira v detajlih prostega plezanja, kjer brez varovanja od kjerkoli popolnoma sam premaguje težave, ki se z vsakim metrom stopnjujejo. Takemu načinu treniranja posevčamo alpinisti največ pozornosti, ker le s takim znanjem lahko upamo tudi na uspehe v gorskih stenah. Idealni plezalni vrtec ima v svojem terenskem sestavu tudi značilna konfiguracijska mesta, kot so kamini, zajede, počti, ki sicer spadajo v zgoraj navedene detajle. Le v takem primeru lahko računamo na uspešen trening. Zgolj kondicijski trening pa se lahko izvaja kjerkoli in kakorkoli, najbolje je sodelovati pri treningih kake druge športne ekipe (smučarji, atleti...).

To je le grob opis plezalnega treninga, moj namen pa je v tem sestavku opisati pomen plezalne šole. V novejši dobi, ko se tehnika razvija do neslutnih razsežnosti, se je tudi alpinizem obogatil z najrazličnejšimi artikli plezalne opreme, ki po izdelavi, materialu, domiselnosti in uporabnosti daleč prekašajo klasično plezalno opremo. Seveda se je temu primerno dvignila tudi možnost premagati stene, ki našim predhodnikom niso bile dostopne. Močno se je razvil zimski alpinizem, saj sedaj ob moderni opremi ne predstavlja bivač v snegu tudi ob zelo nizkih temperaturah nič posebnega. Danes v Alpah plezajo v najhujši zimi smeri tudi po deset ali dvajset dni brez posebne škode za organizem. V dobi klasičnega alpinizma pa je lahko en sam mrzel bivač porazno vplival na konec vzpona. Najdalj v estetiko alpinizma pa je tehnika posegla z iznajdba sve-

dra — modernega pripomočka za vrtnanje lukenj v skalo, v katere se zabijajo posebni klini. Tako praktično ni več nobene zapreke, ki bi ne bila preplezljiva. Potrebna je le dobršna mera potrpežljivosti in veliko časa. To rokodelsko plezanje nima nič več skupnega z alpinizmom starih mojstrov prostega plezanja.

Včasih je določeno smer zmožel res najboljši, danes pa tam, kjer ne gre drugače, sveder pomaga prek. Najbolj žalostno pa je, da so se svedrovci pojavili tudi v smereh, kjer so že pred 40 leti plezali brez navadnih klinov, ker jih še niso poznali (Solederjeva smer v CIVETTI). Torej vidimo, da je moderna tehnika v alpinizmu vnesla mnogo dobrega, nekaj pa je tudi stvari, za katere se lahko dvomi, ali je njihova uporaba koristna za napredek.

Prav zaradi te raznovrstne opreme pa je treba začetniku posvetiti mnogo več časa za učenje, kot včasih. Poleg vsega tega pa mu je treba povedati in pokazati, kaj vse ga čaka na tej poti, za katero se je sam odločil. Gore same so odlične učiteljice, toda le človeku, ki prihaja k njim z določeno mero predhodnega znanja. Ravno to znanje pa si pridobi na raznih tečajih, v novejši dobi pa še v plezalnih šolah.

Zaradi zgoraj navedenih vzrokov so že kmalu po drugi svetovni vojni v posameznih alpinističnih odsekih začeli načrtno vzgajati svoje pripadnike. Pozneje pa je planinska zveza Slovenije uvedla posebne seminarje za vodje plezalnih šol, ki se sedaj v vsej Sloveniji izvajajo na enak način, po določenem programu. Pritok mladih v alpinistične vrste je velik. Vendar jih veliko konča s svojo kariero še pred zaključkom plezalne šole, ker kaj hitro ugotovijo, da je v alpinizmu pot do uspeha dolga in naporna. Pri nas potečejo leta trdega dela, marsičemu se je treba odpo-vedati, predno te opazijo selektorji na Planinski zvezi in te uvrstijo v tisto najboljšo skupino kandidatov za odprave v tuje gore. In še potem moraš stalno držati korak z najboljšimi, če ne kaj hitro ostaneš v ozadju. Treba je plezati težke smeri poleti v Centralnih Alpah, pozimi pa v naših gorah in nagrada v obliki udeležbe na odpravi v tuje visoke gore ne uide. Toda tudi na taki odpravi je poleg čudovitih doživetij mnogo neslutnih naporov in samoodpovedi. Zato je v naših vrstah med mladimi pripravniki tolikšen osip. Tisti pa, ki vztrajajo v prvih spoznavanjih tega športa, postanejo po končani plezalni šoli in po uspešno opravljenih sprejemnih izpitih člani alpinističnega uspeha. Za njih se prične druga šola, mnogo težja in trša, šola gora.

Mitja Košir

NOGOMET - NOGOMET - NOGOMET

Alples (Železniki) : Jesenice 4 : 7 (3 : 4)

V prvenstveni nogometni tekmi so Jeseničani v gosteh igrali proti moštvu Alples in ga premagali z rezultatom 7:4 (3:4).

Jeseničani so igrali v naslednji postavi: Kunšič, Barač, Sotlar, Magdič, Kačar, Komelj, Karahodžič, Kralj, Pavlič, Ljubojevič in Noč.

Gostje so že takoj na začetku tekme zaigrali odlično tako, da so že v prvih desetih minutah igre vodili s 3:0. Potem so nekoliko popustili, tako, da so domačini predvsem po zaslugi zmedene igre obrambe Jeseničanov rezultat izenačili na 3:3, do konca prvega dela igre pa je vseeno odlično razpoloženi Pavlič dosegel še en gol in tako postavil končni rezultat prvega polčasa.

V nadaljevanju so domačini pričeli z zelo ostro igro, ki je presejala meje dovoljenega. Žrtvi izredo grobe igre sta bila Barač, ki je moral

zapustiti igrišče in Noč, ki po lastni izjavi verjetno ne bo mogel v nedeljo igrati. Z boljšo igro pa so Jeseničani dosegli še tri gole in tako slavili visoko zmago v gosteh nad neposrednim tekmeccem v borbi za prvo mesto.

S to zmago so Jeseničani dokazali, da so prerasli go-

renjsko ligo ter da spadajo v višji rang tekmovalca.

Streloj golov za Jesenice so bili: Pavlič 3, Karahodžič 2, in Ljubojevič 2.

Pionirji so prav tako igrali proti pionirjem Alples in srečanje izgubili z rezultatom 2:1.

Zaslužena priznanja

V torek, 13. aprila so v Kranju na slavnostni seji ob 50-letnici ustanovitve Nogometne zveze Slovenije, podelili najbolj zasluženim delavcem v nogometni organizaciji za njihovo 20 in več letno požrtvovalno delo spominske plakete. Ob tej priložnosti so podelili tudi štiri priznanja Jeseničanom. Priznanja Jesenic so prejeli: nogometni klub Jesenice, Milan Budja,

dolgoletni predsednik kluba in član izvršnega odbora nogometne zveze Slovenije, Jože Janežič, dolgoletni aktivni igralec in kasneje tudi trener ter inž. Adi Mulej, kot dolgoletni igralec in kasneje tudi kot trener in funkcionar.

Nagrajencem k prejetim zasluženim priznanjem iskreno čestitamo in želimo, da bi še v naprej pomagali pri nadaljnjem razvoju kvalitetnega nogometa na Jesenicah.

Spori že na začetku

Še pred pričetkom pomladnega dela tekmovalca v prvi republiški odbojarski ligi so se pričele težave za ŠSD Kovinar. Društvo je namreč prijavilo za registracijo pri OZS vse igralce, ki so nastopali v jesenskem delu tekmovalca iz izjemo enega, ki je prestopil k OK Jesenice; poleg teh pa še nekaj novih, ki doslej še niso bili registrirani. OZS ni registrirala novincev, ker zanje nismo poslali starih registracijskih kartončkov. Sprašujemo se, kje naj kartončke dobimo, če so novinci. Za Igorja Mežka in Marka Božiča pa kartončkov nismo dobili z motivacijo, da sta bila v l. 1970 registrirana za OK Jesenice. Imenovana pa sta že dve oziroma štiri leta neprekinjeno člana ŠSD Kovinar in ni bila v v tem času za nikogar od njiju izdana izpisnica in se sprašujemo, kako jih je OZS mogla registrirati za OK Jesenice. Za ta spor ŠSD Kovinar zahteva preiskavo.

Na sobotni tekmi med OK Sava : ŠSD Kovinar pa je prišlo do novih zapletov. Kršeni so bili: 5., 7., 8. in 9. člen propozicij. Sodnik je od teh členov poznal samo tistega, ki so ga prekršili gosti s tem, da so nastopili z dvema igralcema, ki nista imela registracijskih kartončkov. Za ostale tri člene pa ali sploh ni vedel ali pa jih je tolmačil po svoje. Konkretno: Pomožnega sodnika sploh ni bilo (čl. 5), na igrišču je bilo za dva prsta prahu, ohlapno obešana mreža, klopi za rezervne igralce ni bilo niti potrebnega števila stolov pri zapisniškarski mizi, zastave ni bilo — (čl. 7), igralci domačega moštva niso imeli po-

trdil o pregledu v športni ambulanti (čl. 8). Sodnik ni opravil svoje dolžnosti, ker v zapisnik ni vnesel ničesar razen prekrška gostov. O spredaj omenjenem sporu z OZS je bil seznanjen z dokumentacijo.

Z zborom sodnikov se strinjamo, da je za tekmo v Črnučah delegiral sodnika, ki je vodilni član kluba (pošta za ta klub se naslavlja osebno nanj), ki je tudi kandidat za izpad iz lige. Ima namreč prav toliko točk kot ŠSD Kovinar in le malenkost boljšo razliko v nizih.

Navedene nepravilnosti in problemi, ki so se pojavili

na samem začetku sezone, ne zbujejo upanja, da bi vrsta koristnih sklepov, ki so bili sprejeti na seji IOOZS letos, bila sprovedena v življenje. Če te nepravilnosti ne bodo odpravljene takoj, krivci pa kaznovani, slovenska odbojka ne bo krenila po poti na predka.

Tekma v Črnučah (3:1 za domače) je bila zanimiva samo v drugem in četrtem nizu, ko je bil rezultat čestokrat oz. petkrat izenačen.

V soboto ob 16. uri igra na Jesenicah OK Branik iz Maribora na igrišču pod Mežakljo. Vabljeni!

T. S.

Spomladanski kros

Kot je že nekaj let v navadi bo tudi letos občinska zveza za telesno kulturo Jesenice organizirala občinski spomladanski kros. Tokrat bo kros v soboto na Hrušici s startom ob skakalnicah.

Tekmovalci bodo v naslednjih kategorijah:

ml. pionirji, roj. l. 1960. in mlajši, pionirji roj. l. 1958. in 1959., st. pionirji roj. l. 1956., in 1957., mladinci roj. l. 1953., 1954., 1955., člani roj. l. 1952. in starejši. Iste kategorije veljajo tudi za dekleta.

Na krosu lahko nastopijo člani vseh osnovnih organizacij občinske zveze, učenci vseh šol, pripadniki JLA, člani mladinskih in delovnih kolektivov v naši občini. Vsako leto je veliko število tekmo-

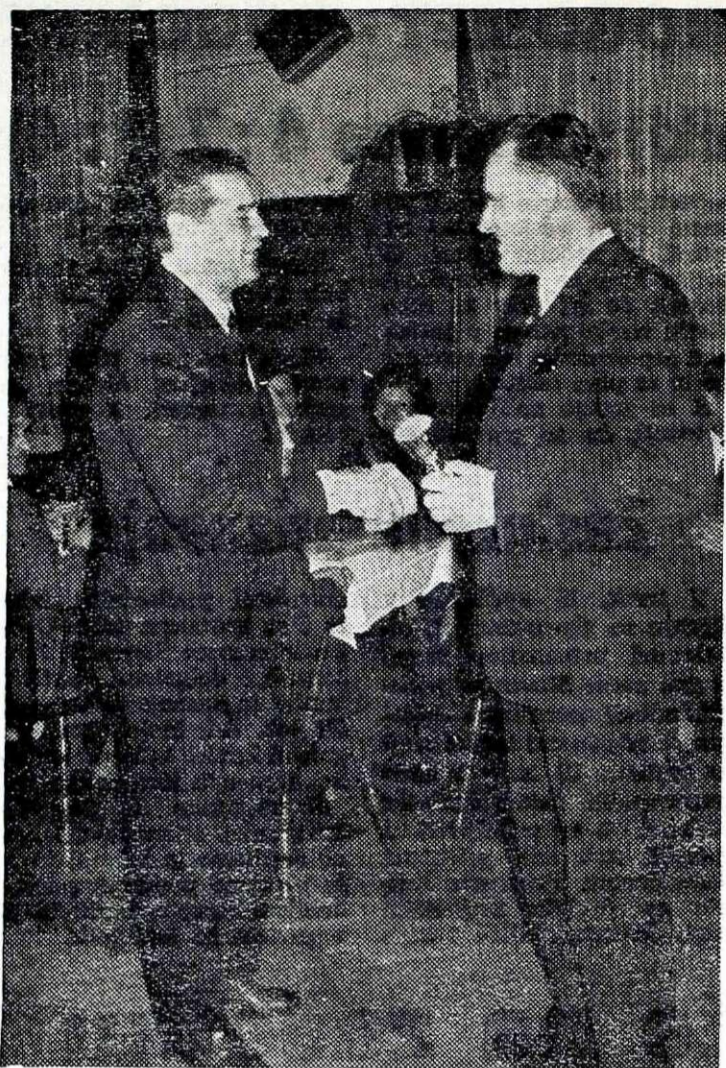
valcev iz osnovnih šol, manj pa jih je v kategorijah mladincev in članov. Posebno pa je v teh dveh kategorijah malo tekmovalk. Organizator upa, da se bo leto spremnilo na boljše. Prvi trije tekmovalci vsake kategorije bodo prejeli častna priznanja.

Start za pionirje in mladinke bo ob desetih, za člane in mladince pa ob enajstih.

V primeru dežja bo tekmovalje preloženo.

Z.

Dopisujte v Železarja

Trenerju Cirilu Klinarju, je ob podelitvi pokala ekipi za 15. zvezdico, predsednik SOB France Zvan izročil miniaturni pokal

Oslabljeni izgubili

Jeseniški odbojkarji so preteklo nedeljo gostovali v Kaštelu in izgubili s 3:1. Igrali so Potočnik, Končnik P., Končnik T., Steharnik, Božič, Arh, Strnad in Pristov, manjkal pa je Bergelj. Brez dvoma je prav Bergljeva odsotnost vplivala na to, da niso prinesli iz Kaštele kaj več

kot samo niz, saj je bila igra obeh moštev ves čas enakovredna.

Jeseniško moštvo je sedaj z 12 točkami uvrščeno na 5. mesto.

To nedeljo bo na igrišču Podmežakljo ob 10. uri srečanje Jeseničanov s Partizanom iz Sarajeva. Z.

Reprezentanca SRS (mladinci) : KK Jesenice 71 : 63

V okviru priprav na ligaško tekmovanje je moško moštvo KK Jesenice v torek 20. t. m. premagalo v dvorani v Topniški ulici v Ljubljani mladinsko reprezentanco Slovenije, ki jo vodi trener mladinskega državnega prvaka Slovana, Ciuha.

Jeseničani so bili vso tekmo v premoči, tako da je dal trener Katnik priložnost za

nabiranje izkušenj tudi mlajšim igralcem. Na tekmi sta pokazala svoje realizatorske sposobnosti Bunderle in Božič z dobro igro pa so se izkazali tudi ostali igralci naše ekipe.

Jesenice: Šarič 4, Lazar, Bunderle 26, Campa 4, Ravnik, Dragojevič 2, Bizjak, Božič 20, Vauhnik 9 in Jurišič 6.

Planinci - smučarji - železarji

Udeležite se tradicionalnega triglavskega turnega smuka v nedeljo, 25. aprila, ob 8. uri zjutraj iz grebena Rži nad Staničevim domom v dolini Krme.

Skupni odhod udeležencev bo v soboto, 24. aprila, ob 5. uri zjutraj od Kovinarske kočice na Zasipski planini do kamor je cesta prevozna po dolini Radovne (z Bleda) ali iz Mojstrane.

Snega je dovolj — smuka je odlična!

Uspešen start košarkarjev v I. A slovenski ligi

Moška ekipa KK Jesenice je v prvi tekmi I. A slovenske lige premagala v gosteh ekipo KK Trnovo iz Ljubljane, ki jo vodi nekdanji odlični igralec ASK Olimpije Lokar, z rezultatom 82:68 (39:35).

Moštvo KK Jesenice je nastopilo v postavi: Šarič 26, Dragojevič 2, Božič 14, Vauhnik 15, Jurišič 8, Bunderle 18, Campa, Ravnik, Noč, Franko, Lozar, Bizjak, trener: Katnik.

Zmaga je rezultat izredno pazljive igre v obrambi, ter discipline vseh igralcev pri izvajanju taktičnega načrta trenerja Katnika.

Jeseničani, ki so pričeli tekmo v izrednem tempu, z zelo agresivno consko obrambo, so z meti Šariča od daleč povedli že na začetku tekme za 10 točk. Ostra obramba pa je zahtevala tudi več osebnih napak, zato je moral trener sredi prvega polčasa začasno zamenjati nekaj standardnih igralcev prve petorke z rezervnimi.

Ekipa Trnova je zmanjševala razliko, vendar so naši igralci zaključili polčas z vodstvom štirih košev. Domače moštvo, ki je premagalo pretekli teden v prijateljski tekmi našo ekipo na Jesenicah, je pričakovalo preobrat v drugem delu igre. Trener Lokar, ki je poslal v borbo tudi nekdanji odlični igralec Slovana Marka Soka, pa ni uspel urediti svojih vrst. Jeseničani so takoj na začetku drugega polčasa prestregli nekaj nasprotnikovih žog in zopet povečali vodstvo. V tem delu igre se je izredno razigral center Jesenic Bunderle, ki je z nekaj zaporednimi blokadami povsem onemogočil najnevarnejšega ljubljanskega igralca Kozaka (na Jesenicah je pretekli teden Kozak dosegel 35 košev, v Ljubljani pa samo 6), nato je Ludvik za dva zaporedna koša, ki jih je dosegel tako da je žogo zabil od zgoraj skozi obroč, požel obilen aplavz ljubljanske publike.

Domačega moštva se je polotila očitna nervoza in do konca srečanja trener Lokar ni mogel urediti svojih vrst.

Zasluženi za zmago so vsi igralci Jesenic, ki so pokazali, da z voljo in doslednim izvajanjem taktičnih zamisli trenerja, lahko napravijo presenečenje še marsikateremu favoritu.

Na začetku nove sezone pa je prav, da spregovorimo še nekaj besed o nasprotnikih KK Jesenice v republiški I. A ligi. Moštva, ki nastopajo v letošnjem prvenstvu so izredno izenačena, po mnenju poznavalcev pa bo ligaško tekmovanje bolj kakovostno kot kdaj koli do sedaj. Iz druge zvezne lige sta se vrnila moštvi Lesonita iz Ilirske Bistrice z nekdanjim centrom Olimpije Potočnikom in Vrhniko s pridobitvama Globačnikom (prej Maribor 66) in Obidom (prej najboljši strelec AET Tolmin). Pokrovitelj-

stvo nad ljubljansko Ilirijo je prevzelo trgovsko podjetje Prehrana, moštvo okrepljeno z Volovškom (prej najboljši strelec KK Ljubljana) in bratoma Macura iz Karlovca, vodi odlični Gagelj, ki ne skriva želje po prvem mestu. Za uvod so premagali lanskoletno drugouvrščeno ekipo Triglav v Kranju. Za Kroj iz Škofje Loke nastopa zopet najboljši slovenski strelec Logonder, Celje z mladinskim reprezentantom Sagadinom je bilo že lansko leto zelo kvalitetno moštvo. Manj poznana nam je forma moštev Maribora, Radenske, Nanosa in Ježice, od katerih vsak lahko presenetli. Favoritov je torej dosti, zato je potrebno računati z izredno razburljivim tekmovanjem in mnogimi presenečenji.

Moštvo Jesenic, ki si je postavilo za cilj uvrstitev sredi razpredelnice, bo v drugem kolu nastopilo doma proti KK Maribor, ki je bil vedno težak nasprotnik. Zmaga v Ljubljani naših košarkarjev ne sme uspraviti in bodo zato skušali ponoviti odlično igro, ki je predpogoj za zmago proti kateremu koli nasprotniku v izenačeni ligi.

Novost v letošnji sezoni je, da bo na igrišču Podmežakljo vsak drugi teden dvojni košarkarski spored (ženske in moški). V soboto, 24. t. m. ob 18. uri bo najprej ženska tekma, nato pa še moška.

Košarkarji pričakujejo več bodrenja od strani svojega občinstva takega kakršnega so deležna vsa ostala moštva na domačem terenu.

Slovan : Jesenice - ženske 40 : 64

Košarkarice Jesenic so v prvem kolu slovenske košarkarske lige startale uspešno. V gosteh so premagale ekipo ljubljanskega Slovana, v kateri so se v letošnji sezoni zbrale dokaj rutinirane igralke. To se je opazilo tudi po igri, kjer se v začetku naša dekleta niso mogla odlepiti od njihovih igralok. Mnogo so grešile v podajah in metih na koš, vendar pa so tik pred koncem prvega polčasa z nekaj nasprotnimi napadi uspele pobegniti in prepričljivo

prvi polčas zaključile v svojo korist.

V drugem polčasu so se na srečo nekoliko bolj razigrale in krepko povedle, proti koncu srečanja pa so zopet nekoliko popustile. Vsekakor pa se pozna, da ekipa še ni v popolni formi in da tudi kondicijsko še ni pripravljena za celo srečanje.

Koše za Jesenice do dosegle: Bertonec 23, Vudrič 20, Ivnik 8, Koren 6, Vujatovič 3, Vudrič 2, Volarič 2.

B.I.

Jesenice : Domžale - mladinci 66 : 64

V prvi prvenstveni košarkarski tekmi republiške lige v novi sezoni, so mladinci Jesenic osvojili dve važni točki proti ekipi Domžal, ki je bila v pretekli sezoni druga v mladinski ligi.

Jeseničani so tekmo pričeli izredno poletno in takoj na začetku povedli s petimi koši prednosti. To prednost so nato v nadaljevanju še povečali na devet košev. Za prvi polčas je značilna izredna borbenost Jeseničanov, ki so se resnično borili za vsako žogo.

Na začetku drugega polčasa so naši igralci še naprej tako kot v prvem polčasu, toda le do devete minute. Gostje so pričeli igrati mož na moža. S takim načinom ob-

rambi jim je uspelo zмести naše, katerim pa se je prav v tem delu poznala neuigranost ekipe.

Tri minute pred koncem tekme pa so se naši zopet zbrali ter si predvsem s sigurnim metanjem prostih metov zagotovili zmago.

Za ekipo Jesenic so nastopili: Hudnik, Muharemovič, Lozar, Vujačić, Šmid, Klinar, Bogataj, Jeršin, Džuričič, Tepina in Rožič.

Najboljši na terenu je bil Muharemovič s 23 koši. Preostale koše za Jesenice so dosegli: Hudnik 16, Lozar 18, Klinar 6 in Vujačić ter Šmid po 2 koša.

V nedeljo gostujejo naši igralci v Medvodah, kjer upajo lahko na novi dve točki.

Br

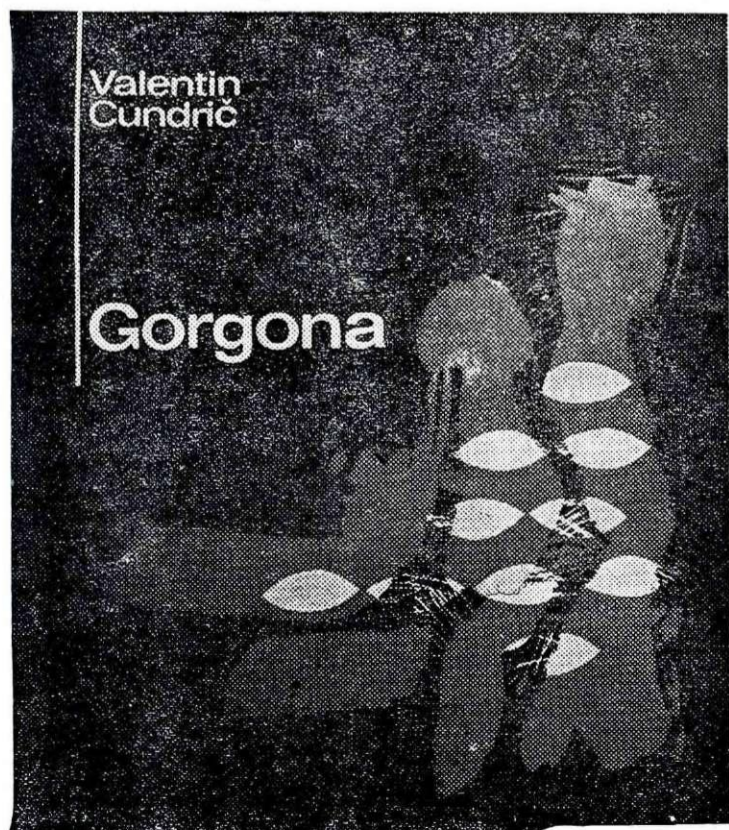
KDO IZ MENE POJE:
LJUDJE, LJUDJE, LJUDJE...

Vsebina

- Bertolt BRECHT**
(prepesnil v slovenščino
Miha Klinar)
- Valentin CUNDRIČ**
Benjamin GRACER
- Miha KLINAR**
- Andrej KOKOT**
- Vasilij KOPRIVC**
- Fritz LEHMANN**
Dominik MAJETIČ
- Janko NOVAK**
- Valentin POLANŠEK**
- Črtomir ŠINKOVEC**
- Ovanés TUMANJAN**
(prepesnil v slovenščino
Cvetko Zagorski)
- Cvetko ZAGORSKI**
- Spomini na Marijo A (poezija)
O pomladi (poezija)
Posmrtnik (poezija)
Hvalnica komunizma (poezija)
Hvalnica učenja (poezija)
Beseda kot gosenica (poezija)
Balada o dobri ženi (poezija)
Sreča (poezija)
Sam (poezija)
Ljubezenska suita (poezija)
Bertolt Brecht — življenje in delo
Nisem puščavnik (poezija)
Kot tekočina v svetilki (poezija)
Žalostna pravljica (poezija)
Most (poezija)
Lekaj naj storim (poezija)
Svarilo mrtvim (poezija)
O kirija (poezija)
Star prijatelj (poezija)
Prvi maj 1934 (poezija)
Tlik — tlak (poezija)
Dežela očetov in dedov (proza)
Ljudska popevka (poezija)
Njena napitnica (poezija)
Češnje cvetijo (poezija)
Balada zahotja (poezija)
Spomnim se slike (poezija)
Moderna beračija (poezija)
Mahedravi križ (proza)
Vas na visokem (poezija)
Slika (poezija)
Temno slovo (poezija)
Epitaf (poezija)
V armenskih gorah (poezija)
Armenska pesem (poezija)
Četverostišja (poezija)
Sentence (poezija)
V domovini Ovanésa Tumanjana
(proza)

Likovni prispevki: Tine MARKEŽ in Tone TOMAZIN, oba člana likovne sekcije DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar.

Urednik literarne priloge :Joža VARL, glavni in odgovorni urednik ZELEZARJA

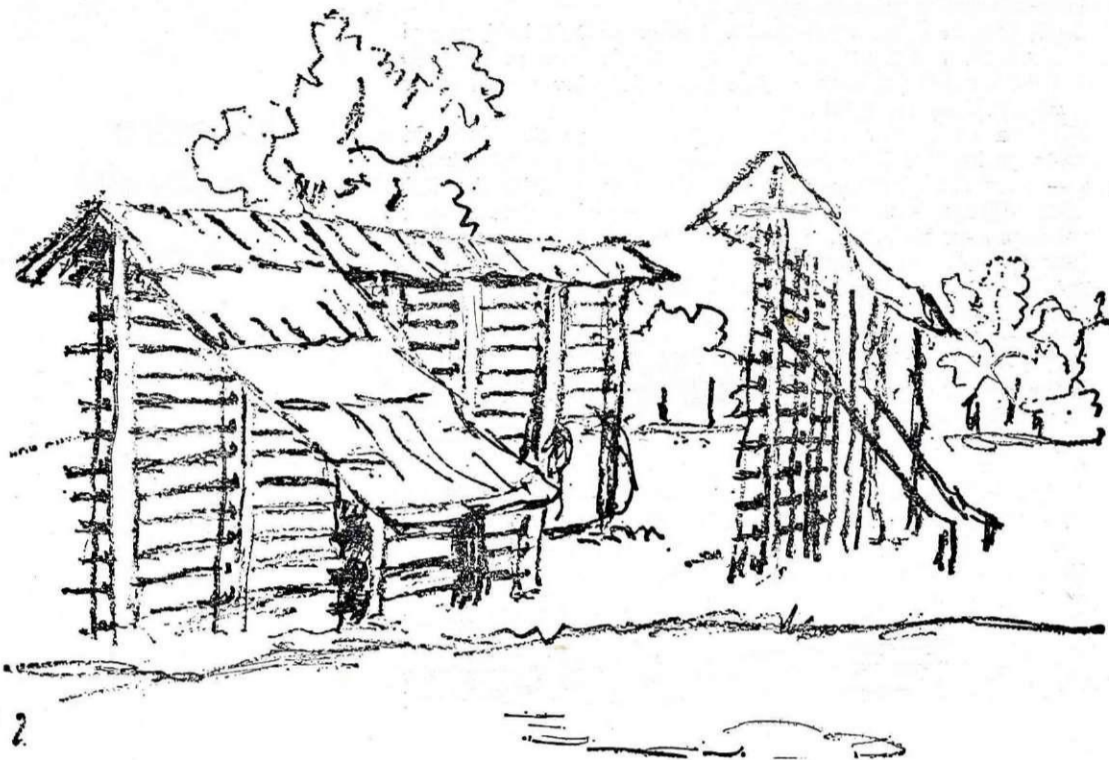
Nova pesniška zbirka Valentina Cundriča

LISTI

Uredil kulturno-umetniški klub TONE ČUFAR

Številka 3

Jesenice, 23. aprila 1971

Bertolt Brecht Hvalnica ko- munizma

Umljiv je.
Sleherni ga razume.
Lahek je.
Nisi izkoriščevalec,
lahko
ga boš dognal.
V tvoje dobro je.
Zato
se o njem pouči!
Le bedaki
ga imenujejo
bedastega
in umazanici
umazanega.
Pa je proti umazanosti
in proti neumnosti.
Izkoriščevalci
ga žigosajo
z zločinom.
Mi pa vemo,
da pripravlja
zločinu konec.
Ni blaznost
marveč
konec blaznosti.
Ni kaos
Marveč red.
Je preprost
kot vsaka mojstrovina.
Te pa brez truda
ni moč ustvariti.

(prepesnil M. Klinar)

Vasilij Koprivec Star prijatelj

STAR PRIJATELJ
S teboj kramljal sem
na prvega maja dan
letos že dvajsetič
in ko se spominjam,
govoril si živo,
s stisnjeno pestjo
za šalo udaril me v prsa,
skoraj bahavo
govoril si o planu,
in delu,
o ljudeh;
in sem te spoznal.
Sedaj te je sram,
moj stari prijatelj,
letos že dvajsetič
s teboj kramljam
na prvega maja dan,
ugasnil je ogenj
v tvojih očeh,
uplahnile mišice
v tvojih pesteh.

Fric Lehman Prvi maj 1934

Tu torej je
naš praznik
Prvi maj?
Prišel,
obstal,
odšel
za vekomaj
in jutri
več za njim
ne bo sledu,
le jaz
zastražen
za rešetkami
bom tu;
na trpke misli
kot na križ razpet
strmel bom nem
v rešetkast svet;
bogve kaj bo
čez leto dni,
v prihodnost kakšno
čas drvi?
Samo to veš,
da čas je trd
in da življenje
težje je kot smrt
te dni, te dni...
In vendar veš,
da tudi tu,
kjer je pravičnost
brez glasu,
obupati ne smeš.

(Iz rokopisne zbirke
»Moabit« prepesnil
M. Klinar)

Valentin Polanšek

Mahedravi križ

Milka, Bris in Zdravko so zdaj obiskovali šolo v trgu. Ene razrednica v grapi je bila ukinjena, ker so učitelja vpoklicali k vojakom. Niso radi zahajali v novo šolo. Bali so se tamkajšnjih otrok. Znano jim je bilo, da jih bodo zmerjali: »Kmečki capini!«

Sicer niso šli vsi šolarji iz Sosednja v trg. Samo nekateri starši so uvideli, da je pač to potrebno. Tako tudi Zdravkova mati, ki je bila kmetica, vdova in Milkina mati ter Borisova, ki je imela moža pri topničarjih.

Zdaj, ko so ti trije zahajali v trg, so se šele bolj spoprijateljili. Prej, v domači šoli jih niso vezale ožje prijateljske vezi. Nihče ni bil zapleten v kake tožbe šolarjev zaradi ribarstva ali preprirov med šolsko potjo.

Zdaj pa so se kar na mah zavedali, da so Sosednjičani Zdravko je hodil v šesti razred, onadva — bila sta brat in sestra — pa v četrtega. Ob vsakem odmoru so se stisnili v kak kot porstornega šolskega dvorišča in si izmenjavali to ali onc otroško novico. Vedno so ugotavljali, da jih otroci s trga ni majo radi.

Začelo se je norčevanje. Zaradi kake jezikovne napake pač kajti vsi Sosednjičani niso znali dobro nemško.

Kako so jih zbadali, ja! Med njimi najraje še taki, ki so sami drobili dokaj pokvarjeno nemščino! Zdravko, Milka in Boris pa so vselej hodili lepo skupaj domov, pa tudi v šolo. Dokler je dopuščalo vreme, so se vozili s kolesi gor in dol. Za zimo pa je bilo predvideno, da bodo ostajali pri znancih v trgu.

»Hugo mi je danes rekel, da smo čuši! — Kaj pa je to, Zdravko?« je vprašala Milka. Zdravko jo je pogledal z živimi očmi.

»Zatožila bi ga učiteljici. Ali pa bi ti, Boris...« se je Milka zazrla v Borisa.

»Revka, ali ne veš, zakaj nam pravijo čuši? Vprašaj mamo! To je grda žalitev,« se je začudil Boris, ker Milka žaljivke ni razumila. Zdravko pa je rekel: »Le čakaj, ga bom že dobil v pest. Potlej ga bom pa tako kakor včeraj Tesarjevega, ko mi je rekel: 'Bauerntocker!'«

Ko so pri grajskem mostu zavili na levo od velike ceste, so postajali zmeraj bolj zgovorni. Počutili so se kar domače, krepko so pritisnili na pedale bicikla, četudi je že žledček bil prazen. Tako je šlo do Plavža. Od tam pa so počasi hodili peš vsak ob svojem vozilu in se pomenkovali.

»Danes me je Gitta napadla, ker sem z bratom govorila slovensko. Pa me je Herta, pomisli ta, ki je carinarjeva hči in pravzaprav iz Nürnberga, branila!« je potožila Milka.

Obstali so sredi klanca.

»Kaj pa je rekla Herta?« Zdravko ni verjel.

»Tako je rekla: To je grdo! Kaj boš zaničevala, ko tebi pri spisu vselej pomaga! Poglej, Milka ima vselej boljši red kot ti!«

Tako je potekala jesen. Kadar je bil v četrtem razredu pokuk prejkone kot v šestem, sta Boris in Milka vedno počakala na Zdravka. Dasi je bilo vsako popoldne krajše, so si med potjo še vselej poiskali kako prijetno šolsko zabavo. Vreme je bilo suho in sončno. Vsa grapa je od dne d dne lepše zehnela v jesenski barvitosti. Otroci so bili veseli. Vriskali so in uživali čar nemotnega življenja!

S prihodnjo vigredjo pa se je vse spremenilo. Pridružil se je Vozarjev Heribert, sin iz edine hiše v Sosedju, ki je marca 1938 izobesila zastavo s kljukastim križem. Otrok, s katerim so tu in tam doma starejši bratje in sestre, kakor tudi starši, klepetali že največ nemško. Lepe vzajemnosti je bilo konec.

»Tu tajč reden!« je kar na vsem lepem zabrusil Heribert Zdravku v obraz, ko ga je ta sredi trga nagovoril po domače.

Zdravko je utihnil kakor bi ga potopil v kalno vodo. Od slej se je Heriberta izogibal.

Podobno se je zgodilo tudi z Milko in Borisom.

Potem je prišel tisti aprilski dan 1942. Ko so otroci iz Sosednja prišli v trg, so začudeno gledali velike omnibuse — in vse polno policije. Tržani so zbegani tičali po hišah. Nekaterim se je videlo na obrazih uživaško zadovoljstvo. Drugi pa so trmasto stali in namenoma glasno govorili — glasno slovensko, kakor da bi hoteli reči: No, zagrabite še mene, tu sem!

Čudna vznemirjenost je napolnjevala tudi otroke v šestem razredu. Oätroci so se lotili Zdravka. Očitali so mu, da se nalašč dela nevednega.

»Kaj bi ti ne vedel?! — Saj bi vse Sosednjičane morali izseliti, vse te preklete...«

V tem hipu je vstopil nadučitelj.

Vseh petdeset učencev je stalo strumno. Naučitelju so se veličasno svetile oči za lepimi očali. Danes še prav posebno zmagoslavno.

»Heil Hitler!«

(Nadalj. na 3. str.)

Valentin Cundrič

Beseda kot gosenica

1.

*ob tej uri daj no daj otrok
ognišče ki je gredo vodo ob tvojem rojstvu
je sesuto*

*mrtvi vse vedo
živi vse mislijo
vmes med misliti in vedeti pa leze gosenica*

*beseda je prihodnost z obeti namesto dni
a prihodnosti so besede s časom namesto duše
beseda je preteklost z jokom namesto noči
a preteklosti so besede z dušo namesto ure
sedanjost pa ni beseda ki bi šla iz ljubezni
do ljubezni opolnoči po ulicah
prihodnost pa ni tišina ki bi šla iz usmiljenja
do ostale tišine vsako noč po prstih spat*

2.

*zakaj hodiš brez obleke po sobi
resnica in laž sta zemlja in luna: ista luč*

*če vsi vedo
vedo trije
če ve pol sveta
vesta dva*

*jokaj z jokajočimi
veseli se z veselimi
ne vleci se za ščetine živcev*

*v srajci iz nikotina
s šobo prisluškujočega
saj si vendar za pol sveta
saj si vendar za ves svet
saj si za dva celo za tri*

3.

*ni volje ne moči ne časa za sedem žalosti
telo je živa meja in ne pusti do vrta*

*kadar živi vedo
mrtvi mislijo
med mislijo in vejo pa leži bodalo
zato se posekani brez obtožbe obračajo*

*gosenicam zrastejo repi postanejo stare lisice
glave se jim izmuznejo v ovalno dlako
resnico z odbitim grlom nosijo na krožniku
besedo iz vate ti ponujajo na pladnju
izgubijo sikajoče tipalke
tvoja koža jim spet počí tvoja kri se jim usmrađi
s tavrude na tavrudo mrmrajo
v eni od svojih podob*

4.

*vse je umito počesano in skraćeno na tebi
strop sveta pa prenizek za tak ponos
majolike besed se usmrajajo
v postanih rokah*

*vanje padajo pajki in muhe
in drugi okruški tisočletja*

*smer je ena
prekrižanih rok počakaš
zabrni v daljavo
ko se napne neviden lok
kdo napenja lok ne veš
slutiš da ga malikovalci malikujejo
da vriskajo ko tró tvoje lupine
da cmokajo ko se prigrize do tvoje pete*

5.

*zaškriplje tvoj hrbet v blodnjaku nog
vriskaš od zanosa da jih mikaš*

*napadajo te s strupniki
zvalijo te po tleh udarijo s parklji
s taco
ugriznejo s čekani*

*vsak dan pade človeku na glavo lopata
posmeha studa in sramu
zato ti glava hitro klone
oj ta glava na nitih z nitmi
nisi potuhnjen v blaznečih kretnjah deklet*

Cvetko Zagorski Sentence

1.

*Reka let.
Sled
se v čas gubi.
Le enkrat je človek.
Nič ga ne zamenja,
nihče se več ne ponovi.*

2.

*Minil je majski večer.
Ugasnili so ognji
po vrhovih.
Zdaj le še burja
ciprese upogiba,
raznaša pepel.*

3.

*Gôri,
izgôri,
pepel je čist.*

4.

*Ogenj,
zakaj goriš?
Gorin..*

*Voda,
zakaj hladiš?
Hladim.*

*Človek,
zakaj živiš?
Živim.*

ne siješ iz plamenov večerne tišine
mesojedi dnevi se gostijo na tebi
izščipajo te iz posmeha studa in osramočenosti

6.

malo prezgodaj je za slovo za smrt
od sončne ure do sonca pelje skrit hodnik

oderejo s tebe hermelin
mahajo ti pred očmi s tvojo pižmovko
o nisi sam opravičen
če opravičuješ in posvečuješ

zbogom in mojbog si rečeš
zapišeš vklešeš svojo senco
v pečate daljav in bližine
v vse opaže sveta
zbogom in mojbog si rečeš
a kamor prideš povsod si že bil
povsod izsilijo nadaljevanje
zapišeš vklešeš svojo senco

7.

greš

lahko noč
nič hudega
že prav

z ropotuljico zemlje v rokah kot nevihta
ha: krog vratu ti bodo ovili činčilo
v nosnice in gobec mašili rakun
a življenja ne odpoveš samo izkoristiš
dvanajstletno garancijo: ne verjameš na besedo

in na besedo tudi ni treba verjeti
posebno na tako ne ki zaredi črve
na postano besedo zamočvirjeno sluzasto
tudi ni treba prisegati
druge besede ni je ni
drugačne besede ni je ni
le take besede so izgovorjene
da so plovna pot med ljudmi

8.

hočeš če moreš in moreš če moraš
planine ki so strmoglavile te molijo
odgrizneš si jezik: jezik strupnik
in v njem najdeš samo preplašeno miš

dobro veš da pred tvojim mnenjem
luč: zažgana beseda iz hrasta plutca gori

komaj te je videti iz te svetlobne maske
izmotaš se pa nikoli ne iz nje
kdor se izmota spozna da je nag
in da ga nobena obleka ne pokrije
tako se njegova koža blešči
med zažganimi besedami iz hrasta plutca
naj gre s hrptom ali trebuhom proti ljudem
ti porečejo: saj nima ničesar na sebi

9.

taki so vsi prebrani časopisi
nad gredo zemlje sije stolp svetov

odlomiš jezik čekan
v njem ždi pohotni merjasec
to je sluzasta smer in krpa smeri
ti pa moraš do oboda

beseda je prihodnost z obeti namesto dni
beseda je preteklost z jokom namesto noči
zraste ji rep postane stara lisica
dobi sikajoče tipalke in je sluzasta gosenica
tvoja koža ji ni nikoli prav
pretesna je ali preohlapna: poka ali se guba
beseeda in ti pa morata do oboda
po gredi zemlje v eni od svojih podob

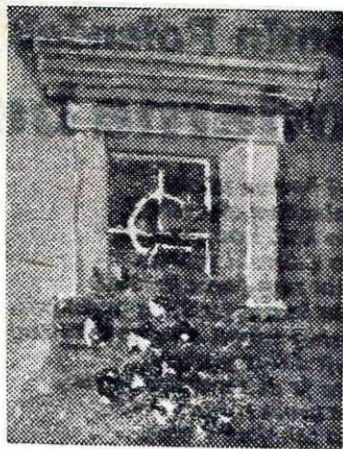
10.

obed je čas za preživele
koralda otrok na njihovem vratu je drobiž
a krona je drugje

izruvaš jezik parkelj
v njem najdeš samo razpršivec
podganjega semena

tako je torej vsako nadaljevanje
taka je torej ta plovna pot
taka je torej shramba besede
tako je govno v suknjiču
tako torej greš s hrptom proti ljudem
tako torej spregovoriš gorgonskemu polju
gledaš do obzorja ki je lev zemlje
na nabrekajočem kontinentu: naphanem z dobro voljo

(Iz pesniške zbirke Gorgona)

(Nadalj. z 2. str.)

Zdravko je čutil, da ga bolijo noge in da mu gre na jok.
V razredu so sedeli voditelji hitlerjeve mladine, večinoma
otroci nacističnih veljakov. Pa so ti začeli o tem, kar je nape-
to tičalo v zraku. Nadučitelj je z velikim zadovoljstvom po-
vedal: »Državi nevarni elementi bodo izseljeni v osrčje velike
Nemčije.«

»Tam se bodo laže naučili nemško!« se je vmešal mladinski
vodja Richard.

Nadučitelj se je spet z vidnim zadovoljstvom nasmešnil.
Zdravko pa se je učiteljev smehlaj zdel kot pošatna krin-
ka, izza katere votlo srepi smrt.

Vsa ura je minevala o govoričenju o današnjem dogodku.
Končno je rekel nadučitelj: »Povejte doma, da je s tem akci-
ja izselitve končana. Nihče več ne bo izseljen. Ljudje naj spet
pridno delajo.«

Gledal je predvsem otroke, ki so prihajali iz bližnjega oko-
lja v trg. To so bili kajpak kmečki otroci in seveda iz sloven-
skih družin. Tudi Zdravko je ošvrknil s pogledom, kakor da bi
rad dal vedeti, da je on nadučitelj človek, ki ima v vsjih ro-
kah usodo vseh občanov; bil je namreč »orcgrupenlajter«.

Ko je Zdravko zapuščal šolsko poslopje, si je želel samo
to, da bi mu ne bilo treba več priti semkaj v trg.

Vsi zbegani so bili, ko so odhajali: z Borisom in Milko.
Molčali so, dokler so bili v trgu. Da bi se pogovarjali nemško,
jim ni hodilo niti v misel

Ko so bili mimo grajskega mostu, je začela Milka na glas
jokati:

»Zdaj bodo seveda gnali vse nas, tudi našo mamo!«
Heribert jih je dohitel.

Onemeli so in se preplašeno spogledali.

Čez nekaj časa je rekel Heribert: »Jutri imamo službo, —
Ali vi še niste pristopili?«

»Kako službo?« je trdo poprijel Boris za besedo.

»Kako službo? Pa še bara! — Na to je pravi nemški šolar!
Hajot-službo imamo.«

»Jaz nisem nemški šolar!« je vdaril Zdravko.

»Jaz tudi ne!«

»Jaz tudi ne!«

»Potlej bodo morali tudi vas preseliti gor v Nemčijo, da
boste postali vredni nemškega kruha!« je vzkipevajoče vrgl
Heribert iz sebe.

One tri pa je pretreslo v dno duše.

Sedli so in molk se jim je zagodil v grlo.

Heribert je odšel sam naprej, oni pa so se šele počasi na-
potili proti domači vési. Bilo jim je, kakor da bi imeli kamen
v srcu. Doma so povedali, kaj so danes doživeli. Preplah,
ki je bil že tako ali tako v Sosedju, se je pri materah teh otrok
spreminjal v obup, a ta v čudno otopelo vdanost. Dajali so
otrokom najboljšo malico s sabo.

»Naj pojemo še, kar imamo!« so rekle. Oblačile so jih v
boljše obleke.

»Naj raztrgamo, kar imamo še svojega!« so jadikovale. Pu-
ščale so delo vnamar.

»Kaj bi se človek pehal! Ko moraš vsako uro čakati, da
pridejo in te napodijo bogvedi kam, doma pa moraš pustiti
vse!«

In takih mater je bilo v tistih pomladnih dneh 1942 pri
nas na Koroškem mnogo. Objokane so gledale svoje imetje
in se tresle pred neznanim jutrišnjim dnem. Kot vse so blo-
dile misli nesrečnih ljudi! Nikjer ni bilo nobenega upanja,
nobene tolažbe! In vendar je v tistih črnih dneh prihajalo
plaho skoz noči nekaj novega, velikega, česar ni nihče pri-
čakoval. Šepetaje je šlo od ust do ust. Oči so nenehno uha-
jale tja gor v domače gozdove. Tam dol po trgu pa so lovili
bedake in siromake.

»Tisočletni rajh potrebuje vojščake in zdrave delavce!«

Kakšni čudni usodi so odhajali prebivalci norišnic in si-
rotišnic naproti. S Sosedja so zabasali Gojzarco.

Boris, Milka in Zdravko so jo srečali tik pred orožniško
postajo, kamor jo je bil prignat orožnik. Tulila je kakor ran-
njena neznana divjad. Tržani so buljili vanjo. V njihovih očeh
ni bilo sočutja. Smrkavci v rjavih srajcah in črnih kratkih
žametnih hlačkah so marširali mimo in kričali:

»Hängt die Juden, stellt die Pfaffen an die Wand!«

Milka, Zdravko in Boris pa so stali. Niso mogli naprej.

Smilila se jim je revka.

Spoznala je Milko in ji pomahala.

Dekletce se ji je neustrašeno približala.

Med jokom in obupnim sopihom je glasno prosila za rob-
če:

Milka ga je imela pri sebi — čisto belega kot nedolžnost
one revice.

Dala ga ji je.

Zdravko je zletel in kupil za svoje odrezke živilske na-
kaznice nekaj klobase in kruha. Boris pa je od nekod dobil
nekaj lecata.

Nesla sta Gojzarci, ki je morala čakati na veži v pritličju.

Brez besed sta dala.

Ker so se zamudili še z nekaterimi opravki za svoje do-
mače, so se otroci pozno vračali v grapo.

Pred Gubčevim mostom sta jih srečala dva šolarja s trga.
Bila sta po mleko. Hugo je bil zraven.

»Na kmečka tesla!« sta izzivaje pozdravila.

(Nadalj. na 4. str.)

(Nadalj. s 3. str.)

Tedaj sta nastopila Boris in Zdravko. Vzela sta izzivalcema kanglico mleka, jo dala Milki v roko, potem pa sta se lotila vsak svojega. To je padalo. V začetku sta Tržana še zmerjala in grozila z bogvedi čim, polagoma pa sta začela tuliti.

»Ali ni tulila podobno Gojzarca?« se je Borisu tuljenje zdelo podobno Gojzarcinemu, ko so jo topli. Pa ga je posmuknila sveta jeza in je mlatil, kakor da mlati tiste, ki preganjajo nedolžne ljudi in ki so topli tudi ubogo Gojzarco.

Zdravko je klečal Hugu na prsih in vpil: »Boš ti še kdaj komu rekel 'čuš'? A boš? Boš?« je obdeloval zoprneža, da se je zdaj drl kot najbolj zavržena pokveka.

»Jenjajta zdaj!« ju je svarila Milka.

Postavila sta vsak svojega nasprotnika na noge — in ga držala za srajco na prsih.

»Ali si jih dosti skupil od kmečkega capina?« je stresel Boris Norberta. »Bo še enkrat prišlo iz tvojih umazanih ust beseda 'čuš' ali 'vindišar'?« je kričal Zdravko nad Hugom.

Tako je tekkel oni nesrečni in žalostni čas. Minevali so dnevi, tedni, dokler ni prišlo do tistega srečanja s Heribertom, z vsemi hudimi posledicami, ki jih je to srečanje porodilo.

Tik pred zaključkom šolskega leta je bilo.

Boris, Milka in Zdravko so stali na Žagovnikovem prostoru, kjer so se ponavadi razhajali. Heribert tisti dan ni imel pouka. Pri sebi je imel dva tovariša s trga na obisku. Govorili so samo nemško.

Danes pa so bili na paši. Krave so seveda hodile po vseh pašnikih vzdolž ceste, kajti les ni bilo, Heribert in tovariša pa so se igrali vojno. Da bi prišlo do zaželjene vojne, so rabili Nemcev in sovražnikov. Vsi pa so hoteli biti le Nemci, kajti ti povsod razglašujejo. Nasprotnik pa ni nihče maral biti.

V tistih dneh pa se je od nekod vzela neka tuja popotna ženska, s krasnimi črnimi lasmi, katere je v debelih kitah imela ovite krog glave, da je izgledalo, kakor bi nosila lepo kučmo. S sabo je imela hčerko. Hčerki je bilo morda tri leta. Bila pa je izredno ljubka in črnolasa kakor mati. Pravi čudes črnih barv ji je bleščal iz oči, las in celo obleke. Z materjo sta vandrili od hiše do hiše. Samo prenočišča sta iskali pod streho, drugače pa sta se zadrževali v bližini poslopij na prostem. Čeprav sta bili pravi čudež lepote, je bilo videti kakor da jih mrzi vsak človek. Bili sta ciganki — tako so ju zvali domačini, čeprav v resnici morda niti nista bili. Ta dan sta bili pri Skotlju ob Žagovnikovem prostoru. Sedeli sta na griču poleg razpadajočega uljnjaka.

Milka, Boris in Zdravko so ju ugledali čisto od blizu. Sedli so in ju opazovali, pa ugibali od kod da je in kaj misli. Gledali so ju pa z začudenjem. Imelo jih je, da bi ciganki in njeni hčerki storili kaj dobrega.

Tedajci so se za Skotljevimi hlevom pokazali Heribert in tovariša.

»Glej to ciganko bomo napadli, to je naš pravi sovražnik, marš, marš!« je zavikal Heribert.

Eden od tovarišev ga je zadržal: »Pazi, prej je treba narediti napadalni načrt, kakor naš firer!«

Potem so pripravili kamenja, pregledali frače — in pregledali municijo za puško na zračni pritisk.

»Najbrž je to kaka špijonka, kaj pa bo drugega!« je s potišenim glasom ugotovil Heribert.

»Ali pa je kak drug sovražnik države, ki se je nalašč spreoblekel v take ciganske cunjel!« je osumljal drugi.

Potem se je dvignil Heribert in začel napad. Nos je visoko zavihal. Milka, ki je to videla z onstran ceste, je vrgla desnico na srčno stran. Zdravko je vroče pogoltnil, Boris pa je pritiskal ustnji drugo ob drugo, da ga je zbolelo v licih.

»Pokažimo, da smo Nemci in da ne trpimo ciganov med nami!« je zakričal Heribert.

Prvi kamen je zletel skozi zrak in vsekalo na gnilo streho čebelnjaka.

Ciganka se je ozrla počasi, kot bi jo kdo motil v molitvi.

Priletel je drugi kamen ... in obležal pred nogami otroka.

Mati je črnolasko stisnila na prsi.

Zdaj pa je sulo in frčalo.

Eden je metal kamenje, drugi sekal s fračami ... Heribert pa je segel po puško ...

Milka je zavpila, kakor bi se ji bližal strašanski plaz.

Ciganka je začela mrzlično iskati po svojih culeh, kamni so ji padali v hrbet in na glavo, z životom je krila svojega otroka ... Kot bi ustrelil je švignila z desnico v zrak ... držala je mahedrav križ, bogec je visel pošev ... in je začela na vse grlo kričati, grozno kričati!

Borisa, Milko in Zdravka je sunilo pokonci. Stisnili so se skupaj. Zenice so bile razmaknjene od smrtne groze.

Tedaj je stisnil Heribert — dekletcu se je strto zrklo polilo po licu, kamen jo je vsekalo trdo na drobno glavico. »Majka! Majka!« je klicalo.

Tisto noč je izginila tujka brez sledu ...

Mnogo let po končani vojni je prišel Heribert na žalosten način ob življenje.

Videl sem njegov grob.

In mahedravi križ ob njem ...

Valentin Polanšek Moderna beračija

Za sedaj imamo ta cilj,
da si nabavimo avtomobil.
Motorno kolo smo prodali,
ker smo z obroki zaostali.
V nedeljo smo doma molčali
in zaman loto-zadetek po radiu pričakovali.
Nogometno tekmo smo po televizorju doživeli,
pa zadnji denar prešteli.
V soboto je dedec nekje izostal,
da je po svoje teden končal.
Jaz rada zahajam v kino.
Otrok pa je doma in bere kriminalni roman.
Dedec me ne pelje nikdar na vino,
ker je čez teden rezek in slabo naspan.
Meni zadostuje, da mine dan.

Češnje cvetijo

s svetlejšimi lici
spet koprnijo
dekleta

skoz okna odprta
vonjava zaduha
na okno uprta
je ljubica tiha

češnje cvetijo
z nežnimi listi
in tisti
vsi čisti
se dekletu smeji

(1954)

Balada zakotja

skoz vigredno zeleno praprot
švistine rdeča srna
uspavajoči drozgov venec
razcefra strel
v zelenem valovju rdeča sled
ki v smrti konča
skoz jesensko rdečo praprot
strast beži
zoprni vranin hrešč
neki glas prekriči
dvojni strel
zaradi divjadi krvavi dvoje
ljudi

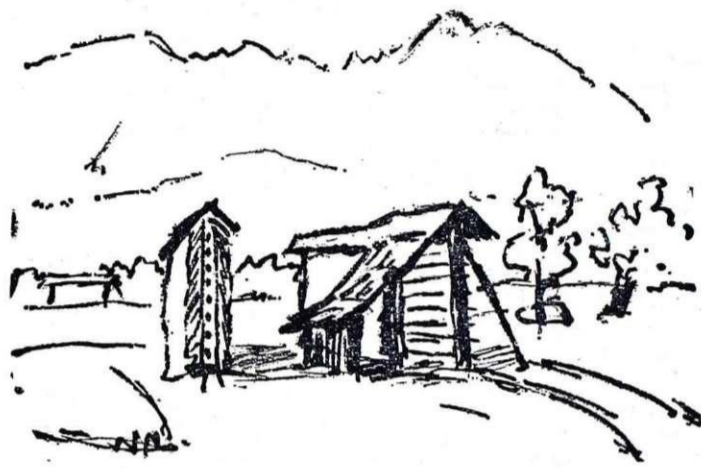
(1956)

Spomnim se slike

Okvir črvivast
in razmaknjen.
Steklo kot zrklo strto.
Nekaj neznatnih lis
orumenelega papirja.
Nekaj potez
objetih teles —
in nad vsem
toliko tragične grenkobe.

Take slike se spomnim,
kadar srečam tebe,
ki te poznam
že tako dolgo.

(1961)

Benjamin Gracer

Balada o dobri ženi

... so žene,
ki so kot trave, zvezde, mesečina ...
Duša se v pesmi izliva ob njih
in srce ti zakrvavi,
ko ti ponudijo kruh

Veš, da so ti lahko le sestre ...

Bila je nekoč neka žena —
dobra in lepa

kot stara, zasanjana zemlja —
in rekla je: Ljubim te — z modro kupolo neba v očeh
in rekla je: Bodi moj — s sončnimi sadovi jeseni
v naročju

Nisem ji dal poljuba,
ne bilke, ne rože,
ne sonca, ne zvezd

Samo roko sem ji stisnil
in kdo ve —
o, kdo ve,
ali je razumela ...

Prekrel sem vse,
ki so jo kdaj ljubili
v belih hotelskih sobah
z lažnimi usti
in s smrtjo v očeh

Toliko misli in sanj
se še vedno srečuje
na dolgih, samotnih poteh
naše skupne usode,
da najdeš besedo,
da te roka poboža ...

Bila je nekoč neka žena
dobra in lepa
kot stara zasanjana zemlja
in zdaj mi je včasih hudo ob večerih,
pa molim
kar tako molim
k nekemu bogu,
ki je, ali pa ga ni,
ker je vseeno,
ali sem ali me ni.

Molim — brezverec
za nekaj človeškega v nas,
za nekaj, kar bi ločilo življenje od igre.

Benjamin Gracer

Sam

1

Moj bog, brat
ta čas bi vola ubil
in ne tebe
Tebe

Z usti, zažrtimi v kamen
tečeš — renče kot pes
po prostoru verige

Ni je, ki bi odrešila dan
Ni je, ki bi odrešila noč:
ne cipe
ne svetnice

2

Mimo tebe gredo
s korakom včerašnjim za jutri
utrujeni do smrti
ljudje in transparenti

Noč jim pred podrtim mostom
za belo smrt
razpenja šotor

Onstran reke je slavje
duš opijanjenih ples
v parjenju izžganih teles

Veseli se živi — tudi za mrtve

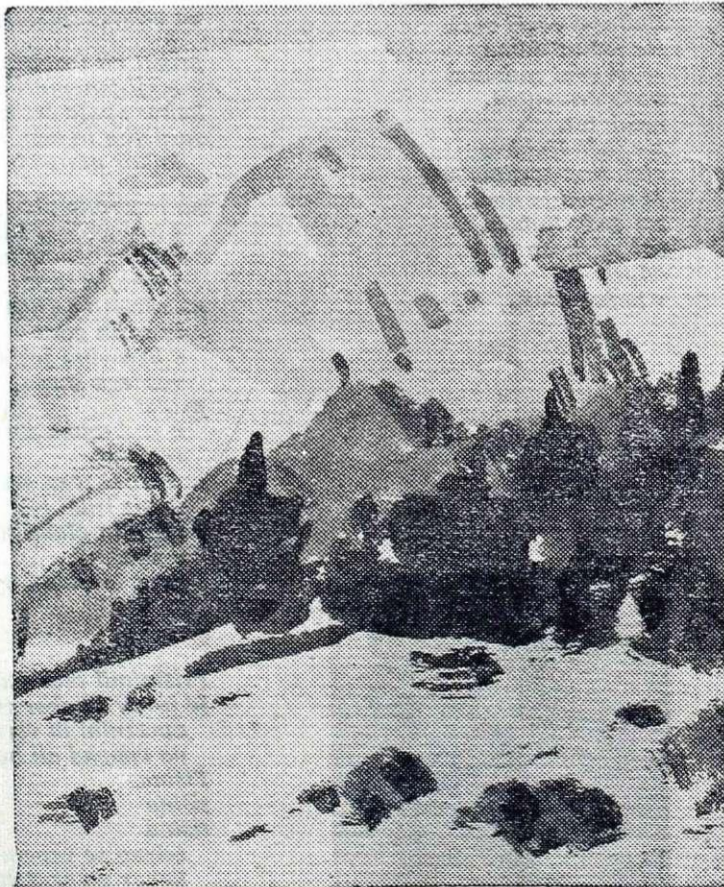
Mimo tebe gredo
Kličejo te
Ti pa grgraj svoj »ne«
skozi dolge valove reke

3

Nebo skriva molitev
Zemlja kletev
Komu boš dal svoj prezir?

Zemlja popije kri v strelskem jarku
Nebo pošlje krokarje nad trupla

Komu boš dal svoj prezir?
Komu, brat moj?
Svet je gluhi in nem

Janko Novak

Njena napitnica

Primi v roke, moj dragi,
časo nalito,
na zdravje poslednjič
napij si z Margito.

Napijva si z vinom
za lepe minute,
za trenutke ljubezni,
cvetove osute.

Primi v roke, moj dragi,
časo nalito,
na zdravje poslednjič
napij si z Margito.

Napijva si z vinom
kot ustnice rdečim,
in ljubi me, dragi,
naj te zadnjič osrečim.

Primi v roke, moj dragi,
časo nalito,
na zdravje poslednjič
napij si z Margito.

Napijva si z vinom,
čas se izteka,
kaplja za kapljo
odnaša nas reka.

Primi v roke, moj dragi,
časo nalito,
na zdravje poslednjič
napij si z Margito.

Napijva si z vinom,
ko svit zasine,
bo noč ta vtonila
že med spomine,
med tihe spomine.

Benjamin

Gracer

Sreča

Dolgo me je bolelo srce
od temne žalosti
Peljali so kravo
z velikimi, plašnimi očmi
Peljali so jo skozi
dolgo, sončno popoldne
Za votel udarec
je bila od stvari
(Kakšna bedna usoda
za mojo občutljivo naturo)
Pobili so jo
ne da bi kdaj razumela

— čemu

Hvala bogu —
z menoj bo vseeno drugače ...

Dominik Majetič

Dežela očetov in dedov

Lidija je bila krhko in nežno bitje. Tako nekako bi bilo lirčno in poetično povedano. Toda nisem mu zavidal Lidije. Zavidal sem mu to, da je to Lidijo odkril in dobil v tisti lepi in čudoviti dolini, v katero sem prihajal tako redko, da sem se bal priti vanjo, ker sem že v naprej vedel, da me dolgo časa ne bo nazaj. Zavidal sem mu prav s poklicno zavidljivostjo to Lidijo iz te doline kastelske. Vrelec očetovega otroštva je bil tam doma. Bil sem v drugič precejpljena sadika pa sem še hodil v ta »biser« dolinski, obkrožen z milino hribov in vzgibov pokrajine in sanj obzidij.

Otroci v tej dolini pa rasto zdravo breskovo rastje. Ze sedaj sem ljubosumen nanje. Nanje, ko se bojim, da bo prišel materialistično nastrojen in podkovan perverzni stavec in trem hčeram ukradel pot v svobodno zeleno sonce. Njih mati jim je ubila očeta z žganico v kozarcih in medico v svojih bedresih. Taka mati je rojevala in rojevala, hkrati pa rušila hraste. Lidija pa je bila prava cvetlica proti tej ženski, ki je dobila moč obzidja, ki ga samo včasih, včasih silni veter obrne na robovih za kakšen kamen. Obzidja pa je bilo tu dovolj. Ti otroci pa so skakali po njem in krojili s svetom prvo pravico in krivico. Ta svet je naša svoboda. Svoboda jim je bila v očeh svetlečih.

Kako rad sem prišel v to dolino. Zadnjič sem prišel kot ranjen volk. Potuhnjen in razdražen. Vsi so se me bali in objokovali. Hropel sem v starodavni kamri in se bal smrti. Bil sem premalo pijan. Kajti v tej kamri je doletela smrt častitljivega starca, jaz pa sem bil še mlad in nekje sem pustil neko žensko, ki je podobna tej materi rojenici po dojkah in bokih. Razlezena v mogočnosti. Ležal sem in strmel in v mislih kopicil moško moč brez neke posebne želje trenutno. Točno kot ura pa sem vedel, da potrebujem samo poljub z Darjo in peč bo topla in zakurjena in topli studenci bodo kipeli kvišku kot pričakovane sapice pomladnih noči. Kakšne banalnosti, toda to sem doživljal sam in nočem deliti z nikomer, kajti ne da se več ponoviti.

Zavidal sem mu tudi to, da je on pisal o odkritju doline, o belem gradu Kolpe, o oblakih nad dolino, o zelenem bregu, o vodi Kolpe, o soteski temno zeleni v okljuku Kolpe, o starcu pri Kolpi in njegovih spominih. To je dobro, da sem o tem zvedel šele po vrnitvi iz doline. Priskutila bi se mi. Bila bi mi tuja in ne več moja. Bila bi oropana vseh okraskov in lepotij in leporečij. Najstarejša hči matere rojenice je bila stara toliko kot materina poročna noč. Verjetno se je mati — rojenica spominja in ima nekoliko trpkoga smehljaja okoli še vedno živih ust in kljub trpkosti je sladostrastje še vedno toliko močno, da ji zavzema vso težino dela in borbe za obstoj teh mareličnih otrok. Še malo se zaveda in ti otroci bodo stali pred njo in ji delili nauke in očitali očetu njegovo žganico. Seveda za medico pa v tihih pomladnih, poletnih, jesenskih in zimskih večerih ve samo mati rojenica in za njega rečeno ovca. Verjetno se ji je koža ponoči naježila v toplo dlako, ki je pokrivala toplo obekano telo in ga grela: v vročičnosti in še naprej. Pijem tudi sam žganico, brez medic in mu zavidam vse razen njegove smrti, kajti ob smrtni uri se mu bodo zlezi krčile v samotni brez napuha dlak mlade ovce, pasoce se v zeleni mladi podraščati in samo njen hrbet se od trenca do naslednjega trenca premakne k naslednjemu zelišču in izbira boljša zelišča in tako naprej ves ljubi dan, da zvečer pride domov še bolj topla, dlakava in svet bi jo s poželenjem gledal in pil žganico in medico ob uri prebujenja sokov zavzetih v teh tihih gozdovih z dolino pod sabo in kot obvezen rekvizit tekočo reko Kolpo. V potokih zelenih steza, spuščajočih se z gričev, nabuhlih v zeleni toploti topečega snega so prepevali in se spuščali navzgor in navzdol v dolino in hrib.

Nekega dne pa se bodo zbrali vsi Kostelci na skupni zabavi na gradu, pod katerim so stanovali in kmetovali njihovi predniki. Zabava bo velika in še dolgo vrsto let bodo o tem govorili. Pili bodo in peli dolgo v noč, dolgo v noč bodo goreli ognji na gradu in vse oči bodo strmele v to čudno podobo visoko povzdignjeno z visokim drevjem dvigajoči se podobni hriba in temnega obzidja. Dolgo se bodo poslavljali in poljubljali v slovo. In spet bi hiteli po svetu s še bolj žalostnim srcem in spominom na svojo davno in za večno izgubljeno dolino. Samo nekaj je tistih srečnikov, ki uživajo resnični mir prapodob doline in samega sebe in vseh tistih, ki so prišli in odšli v tuji svet in vseh tistih, ki so že mrtvi. Tako pa se ni zgodilo nič podobnega. Vsak je prihajal sam s svojim korakom v dolino. In nekje v srcu je imel majhno veselico. Z grenko mislijo na vse ostale in pijan je bil sreče in spominov. Tistih drobnih spominov, najnežnejših, najtanjših in njemu najbližjih. S steze se je oglašal klic davne ljubezni. Tiste, morda še otroško nerodne in nerazumljive. Jabolka so mu dišala z drevja. Praprotni in vse tiste zelene, drobno prtinčaste rastline, vse ga je klicalo. Pet ali šest kamnov, sposojenih kdovekje, se mu je potikalo med nogami. Potem je spregovoril nekaj besed. Naštel je svoje otroke in kako hitro rastejo. O težavah in tihih trenutkih, ki so že nekje daleč in že je bilo potrebno iti nazaj, nazaj.

Konec je bilo kratke pijane sreče!

Miha Klinar

Ljubezenska suita

1. stavek: Pomladni preludij 1940

1

O kakšna noč!
Nikoli ne pozabi mesečine,
kdor to noč je k zvezdam
hrepnel.

O kakšna noč!
Nikoli ne pozabi tople sreče
nežnega objema, kdor to noč
se vračal je od deklice domov,
ki kakor meni se prvič
razcvetela je v poljub.

O kakšna noč —
iz samih stihov stkana,
ki v mojem srcu v pesem žubore
kot gozdni potok, ki pomlad oznanja
in ki za najino skrivnost
edini ve.

O kakšna noč —
zeleno ko livada, kjer zvončkov beli sneg
pomlad je razcvetel.

O kakšna noč —
do smrti ne pozabim mesečine nežnega večer,
ko najin je poljub v ljubezen
dozorel.

2

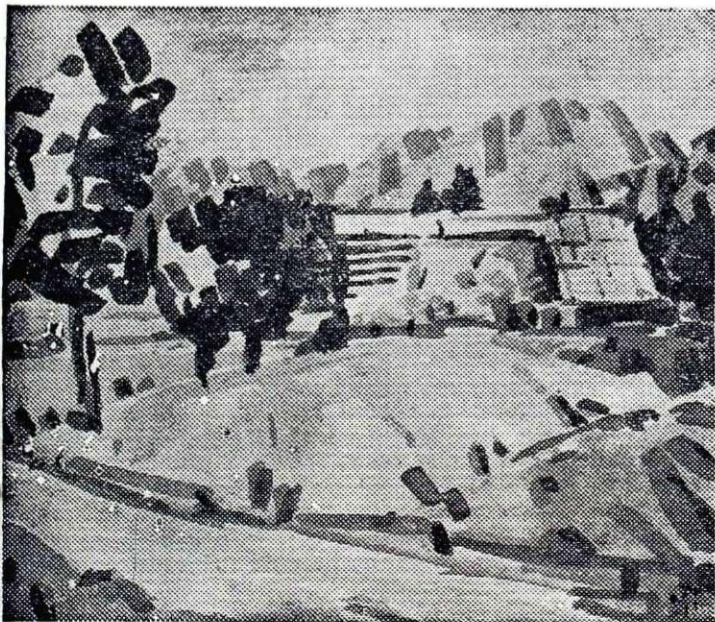
Tako zvenijo zvezde, ko ptice se bude
in prvi svit razpenja peroti nad goré.

Srce, prepolno sreče, bilo bi rado vrisk,
kot da ves svet je pesem brez muke, senc in stisk.

S pahljače rosne zarje zdrknil je safir ...
O dan, daj hitro mini in se prelij v večer —

v večer, kjer ti me čakaš kakor razcvetel april
med cvetjem prvih češenj kakor kraljica vil —

še včeraj nedosežna in kakor pravljica
s poljubom si se dala v last mojega srca.

3

O blažena tišina
in v tišini ti ...
Kot rosa
v mladem jutru
se v srcu
mi iskriš.
Sinjina brezoblačna
napela je nebo
in sonce
rdeče strehe
prelilo je
v zlató.

Ob cesti so kostanj
razpeli roke vej,
kot da
objeli radi
daljave bi
brez mej.

Onkraj ceste breze
si češejo lase:
še ondan
sive starke
zdaj mlade
zelené.

Na vrtu bele češnje
kot beli smeh cvetó

O jutro
v mojem srcu,
zasanjano
v nebó.

Kako to leto rano
prebuja se pomlad:
kostanji,
breze, češnje,
nad njimi dan
ves zlat

iz jutra tiho vstaja
ves čist kakor umit:
o blažena,
nedelja
in v belem cvetju
svet.

O blažena, lepota,
ki se mi daješ v dar:
vsa
je s teboj prežeta,
od tebe
ves njen čar.

O blažena, lepota,
ki vreš mi iz srca
rosna si
od cvetja
in sinjega
neba.

O blažena, nedelja,
ki mi odgrinjaš svet
in v pesem
se spreminjaš
kot rosen
zvončkov cvet.

O blažena, tišina,
ki vanjo sem ubran,
ko v pesem
se razcvetam
kot čist
pomladni dan.

2. stavek: Rjavi pajek

1

O večeru sem zapel,
ko pojema
zarje plamen.
V usta so mi vrgli
kamen
in sem v krvi
onemel.

Usta so mi
krvavela,
izgorele
so besede.

Kdo izgrebe
iz pepela
čustva, ki so
pogorela.

Zdaj je vse
krvavi kamen —
kamen, ki je
ranil usta.

Zarje je ugasnil
plamen,
noč je v meni
gluha
pusta.

2

Rjavi pajek
s čudnim križem
prede
mrežo
po dolini,
prede
prede
misli zlobne.

Mi
v nevidni pajčevini
smo samo
žuželke drobne
V mreži smo
njegove volje
in
kadar se mu
zahoče
kri sesa nam
in nas kolje.

3

Zalost dolbe,
dolbe vame.
Dolbe gube
v mlado čelo.

Sem
kot na jesen
drevce:
listje
je zakrvavelo,
brez sadov
se je osulo —
zdaj so gole
moje veje.

Zalost dolbe,
dolbe vate:
ob drevescu
si obstala,
žalostna
oči priprla,
zrla v moje
gole veje,
zrla v travi
listje velo:
mrtve sanje
o pomladi

Dvojna žalost
dolbe vame.

4

Ne joči, deklica:
pošastno temo noči
raztrgal bo jutranji svit.

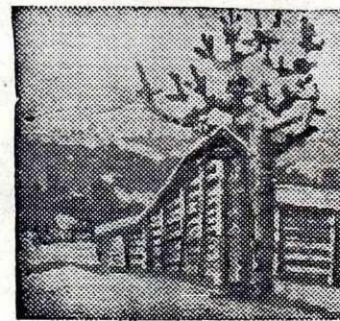
Ne joči, deklica:
v soncu razpel see bo dan
od tvojih solz umit.

Ne joči, deklica,
saj iz krvi bo vzcvetel
ljubezni rdeči cvet.

Ne joči, deklica,
rdeči cvet zadehtel
bo iz črne noči
naših let.

Ne joči, ljubica:
glej, nad gozdovi sviš
že naznanja dan.

Ne joči, ljubica,
saj se skoro pest
odprla bo
v nežno dlan.

3. stavek: V zatju

1

Zamaknjena v sinje okleza
pustila sva rože na travi bele

Sedla sva v čoln, ko jence sto
in zarja pomočila je kv zlat

Kot ptice zapela je v mod m

V globini pod nama to je zla
in oblaki iz zlatega pra.

Kakor da zapustila svetljost
naju čoln je nosil nad zdami
v temno nebo med goni.

V zalivu mesečine skrinjed te
nisva slišala mrtvaškeptiča,

2

Pusta skalnata zemlja je m
pa sem tebe zagledal matem
z lasmi zlatimi.

Kakor da si iz zarje pa
nad črni prepad naših
sem se vate zastrmel
kot v privid:
v tvojih očeh nebo
zelenkasti hrizoberil.

Pobožal sem te z očmi
ogenj je tvoje telo.

3

Tvoja dlan v moji
drobna nežna ptica
v varnem gnezdu.

Čutim, kako srce utripa
ptici:
najina pesem.

4

Pesem naju nosi z rokami
kakor dva zasanjana oka
v večer.

Pesem:
tvoja ptica
v mojem srcu.

5

Nad gozdno poseko sveta ob
dvoje samotnih ljudi:
pod nama doline
krog naju hoste
nad nama nebo
zlatozeleni šotor
na vrhove suličastih rok pri

pripet na trave in golič plav
v zarji potemnelih
kakor speča čreda nadteron
zardelim in nemim
kakor mutec iz Osoj

na razorano dlan ravno
s krvavečimi žilami
med potemnelimi gro
vasmi in jezери

pa razbito čeljust dalje
in tujih gora
s krvavimi jeziki
večnega snega

pripet
a pod nama svet, v saštvi
razklan
in zaradi tega sveta ma tu
dvoje ljudi —
jelen in plaha samica
v strahu
pred lovskimi psi.

6

Prisluhnil sem s sluhomki m
je izostril kakor živalin
opreznim in vselej pravlj.
na spopad ali beg

Tišina
tišina
tišina
zeleno se vzpenjala kma
kakor pa skalah bršl

V zatju ljubezni

...nje okuzera z zeleno zenico
na travi bele oblake nad gajl.

...ko je nece stopilo iz vode
z je k v zlato gladino.

...je vodod mojimi vesli.

...ma to je zlato nebo
ga prea.

...ila svamljo na krilih pravljicne ptice,
il nad zdami, ki so pod nama tonile
ed gora.

...ne skrine med temne trepalnice ločja
vaškeptiča, ki je skovikal.

...emlja je moje srce —
ledal mlatem ozadju neba

...rje pr
naših
rmel

...nebo
oberil.

...očmi
telo.

...ji
ica
t.

...e utrip

...z roko roki
jana oka

...eko svaha obstalo
ljudi:

...ine
te
o

...istih snk pripet

...in golice planin,

...lih

...da nadgerom

...tim

...z Osoj

...n ravna

...ilami n

...limi gra

...i

...st daljn

...iki

...vet, v sraštvu

...veta ma tu v gorah

...samica

...psi.

...s sluhovi mi ga čas

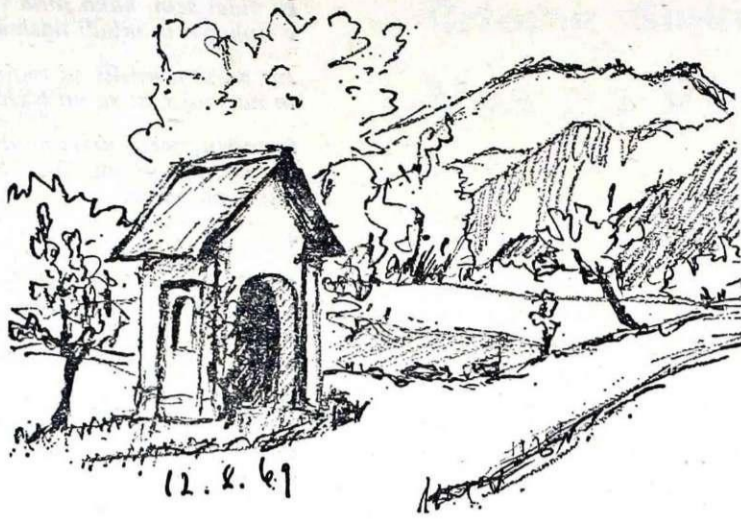
...živalim

...selej pravljenim

...beg

...mjala k ma je v breg

...ah bršl

doline neslišno
preplaval je mrak

Na zeleni gladini tišine še veter
obstal je in mir nad gozdovi
naju popeljal je v zlato zavetje
ljubezenskih sanj.

7

Sonce, žejno v žgočem poletnem dnevu.
se je odžejalo, preden je leglo k počitku
na blazine zarje,
in se pokrilo z večerom.

Morda že jutri, ko bo vstalo z zlatih pernic,
bo izpilo droben potok,
kaplje — pizzicato violine —
padajo v tišino.

Morda bo že jutri potok
mrtva
nema struga.

O kako lahko je tudi dobro sonce kruto:
ko iz struge izpije pesem,
sežiga tudi rože.

Z ustnicami izsesaj mi iz duše
črne trne slutenj.

8

Objeta sva legla na mehko ležišče iz maha
in dišečih ciklamnov.

Detel, ki se je utrudil čez dan
nad neznanim dolgim telegramom,
je utihnil.

Morda naju opazuje v vejah skrit
in šteje najine poljube.

Ne prešteje jih nikoli, ker jih pije
s poželjivo žejo z enim samim
neodžejanim poljubom, kot da drug drugemu sva
žgoča žejna zemlja
in neusahljiv osvežujoč studenec

Pozabljava, da sva gladna, brez postelje, brez strehe
bedna, kakor more sploh kdaj človek biti beden:
v bogastvu najine ljubezni
ne pogrešava ničesar
razen sebe

zadoščata nama blazini najinih teles:
srce in duša, roke, ki naju sklepajo v objem
ustnice, ki se ne morejo ločiti.

Bi se še kje ljubila slaje
kakor pod dobrim šotorom večera
kjer so vse zvezde najine, sami
dragoceni kamni:
akvamarini, safiri, ametisti
in spreminjasti topazi.

Iz teh kamnov bom zložil črke najine ljubezni
v pesem, ki jo bova na nebu brala,
kadar bova sama in samotna v bolečini
drug drugega iskala
po spominih.

Najina ljubezen za naju vselej
zapisana bo v zvezde.

9

Moja ljubezen
je daritev Lepoti.

Tvojo pesem skrivam,
da bi je ne oskrunili
pogledi drugih.

Sveilobo sanj
ti darujem
in kakor molek
prebiram
biserno ogrlico
spominov.

Molim sanje, s katerimi
si me obiskala.
Molim tvoje telo, ki
sem ti ga zasipal
s poljubi.

Molim razcvetelost
tvojih ustnic, ki ne bodo
nikoli odcvetele.

Molim studenec, kjer sem
se tolikokrat odžejal,
a ostal —
vselej žejen.

Molim večer, ki naju
je nekoč položil
k reki
v visoko zrelo travo
in nama odprl
zvezde
in pesem čričkov.

Molim jezera
v deželi jezer, ki so
naju nosila v čolnih
v tiha zavetja obrežij
s samotnimi ločji, kjer
sva se ure in ure
drug drugemu odpirala
kakor nežni
cvetovi lokvanjev

belih
kakor oblaki, ki so
z jatami belih čapelj
drseli visoko nad nama
in naju nosili v sanjah
v neznane kraje.

Kaj nisva rekla:
Nekoč pojdeva tja...

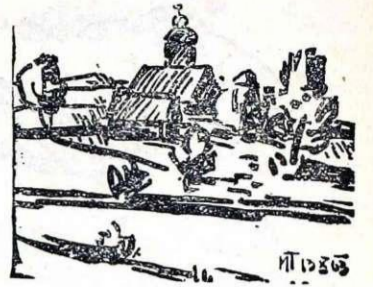
Molim zeleno nebo, ki naju
je v mraku pokrilo
z blestečim pavjim repom
zarje.

Molim noči, ki so
naju skrile
mesečini v svileni krilo
pred smrtjo, ki preži
zavistna
na najine sanje,
a je brez moči,
da bi jih mogla
ubiti.

Molim ta večer, ko
kakor molek prebiram
biserno ogrlico
spominov.

Molim k hrepenenju,
naj se razpne med nama,
da te v tvojih sanjah
obiščem.

Sanjaj, sanjaj,
edina...

4. stavek: Dvospev

1

Sanje, sinje ko zvezde
dragulji
razsuti po nebu
Sanje, mehke kot mah,
kjer sva sinoči
ob najinem snidenju
ležišče iz smrekovih vej
si postlala
in legla

Sanje, tople kot tvoje roke
kadar vzdrhte mi v dlaneh
v skrivnostni in nemi
govorici ljubezni

Sanje, omamne kot tvoji objemi
kot tvoji poljubi, ki z njimi
si utrujenost dolge poti mi
z oči odpoljubil
da zasijale so kot mesečina
razlita med smreke
nad gozdno poseko
in pozabile na čas

Sanje, čiste kot tvoje oči
z žarom ljubezni iščoč
v mojih vdanih očeh
nemi odgovor srca
na svoje besede
nežne kot vetrca dih —

Vetrca, ki rožam šumi
zaljubljene pesmi
mi zdel si se včeraj
ko sva'objeta
si šepetala
nežne besede
vso noč —

O noč čudovita, ki pravkar
minevaš in bližaš se jutru:
svit že pobira
zadnje dragulje z neba
in mesec
že zdavnaj zatonil je
v temna prostranstva

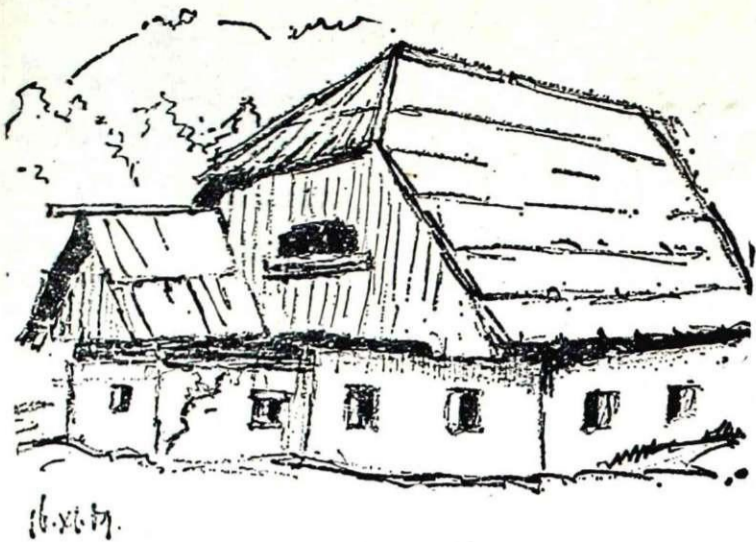
Skoro bo jutro:
pesek kristalni iz ure noči
že polzi
v uro slovesa
a moje srce
ob tebi še sanja
sanje, solzne kot jutranji svit
ki nad gorami na vzhodu
se drami —

Zakaj jutro na jambor
že zarjo razpenja —
Leže tèsno ob tebi
s tvojo odejo pokrita
že dolgo bedim
in te gledam

Gledam obraz tvoj
da vtisnila bi ga v srce si
do zadnje poteze
še pred slovesom
če morda je zadnje

Odprl oči si
in me poljubil —
a v mojih očeh so sanje
zdaj plaha kot srne
na samotni poseki
v strahu pred jutrom
ki z rožnimi usti
upihnilo
zadnjo je zvezdo.

Nadalj. na 8. str.

5. stavek: Nekje v davnini je pravljica

1

*Nekje v davnini je pravljica:
deklica z zlatimi lasmi.*

*Iz sive mrtve davnine
sijejo skozi spomine
njene oči.*

*Moji lasje pa sivijo.
Gubast je moj obraz.
V srcu pokopane spijo
sanje, zlate od njenih las.*

*V srcu globoko spijo
sanje in sinje oči.
Nikoli se več ne zbudijo
sanje in sinje oči*

2

*Nekje, joj, nekje je samotni grob
Samotni grob sredi gozdnih jas.
V njem je v lobanjo
že zdavnaj strohnel
njen mladi obraz.*

*Nekje sredi host je samotni grob.
V njem so okostenele njene dlani.
V njem so sprhnele v prst sinje oči
in blesek njenih las.*

*Nekje, joj, nekje v mojem srcu je grob,
ki ga že zdavnaj zagrebel je čas,
kakor zagrebel je mojo mladost
nekje sredi host.*

3

*Nista me videla, saj sta bila
delček cvetoče pomladi.*

*Nista me videla. Objeta sta šla
med cvetjem na gozdni livadi.*

*Nista me videla in vendar obstala sta
ob tvoji gomili.*

*In videl sem ju, da prebrala sta
tvoje ime: Silva*

*On je kakor v šoli otrok
računal tvojo mladost
rožo, komaj razcvelo,
a že pokošeno s kosó.*

*— Osemnajst let, — je rekla
in dvignila k njemu obraz.
— Osemnajst let
in že jo pokosil je čas...*

*In kakor da žalost za hip
bi v srce ji kanila,
je šopek pomladnih rož
na tvoj grob položila.*

*Gledal sem jo in videl sem:
imela je zlate lase
imela je sinje oči
In čul sem utripati svoje srce,
kot da ob grobu bi stala ti.*

*In potlej odšla sta objeta čez pas
kot delček cvetoče pomladi.*

(nadalj. s 7. strani)

2

*Gledam te v jutru, ki leglo
je zlato kot tvoji lasje
na vrhove*

*Ustnice tvoje so v plamen
srce mi prižgale*

*Lepa si kakor ciklame:
omamljen pozabljam
na kri in na dneve sedanje
na smrt, ki nenehno na preži
zahrbtina postavlja zasede*

*Ljubim te, ljubim
kakor ljubim to zemljo
in njeno srce, ki ga je skrila
pred smrtjo v gozdove*

*Ljubim te, ljubim:
koraki, šc včeraj težki
kot da nosili s seboj
bi doline, planine
so lahki kot veter*

*Ljubim te, ljubim:
Na rokah bi dvignil te
in te poneseš
iz časa, ki koplje grobove
naši mladosti*

*in z našo krvjo se napaja
iz časa, ki naše obraze
prezgodaj zori
v mrtvaške lobanje*

*iz časa, kjer rabelj
na vsakem koraku
nas čaka
ponesel bi, ljubica, v čas te
ki ga slutijo sanje:*

*kakor minulost
bi najini puški odložila
in pozabila, vse pozabila
kakor v tej noči
ki nama naključje
jo je podarilo
kot dar za prestane viharje
in naju položilo
ljubezni v naročje*

*Iztrgala smrti sva srečo:
Sreča je pesem, ki nanjo
sva uglašena
Srečo drug v drugem
sva našla
Eno življenje živiva
Živiva drug v drugem
in VCERAJ
in JUTRI
ZA NAJU VSELEJ BO DANES.*

*In videl sem, kako jima vzžarel je obraz
v ljubezni in mladi nasladi.*

*Jaz pa sem mislil na tvojo smrt
in na svojo, ki se mi bliža*

*in mislil, zakaj nisva midva
kot onadva mlada zaljubljenca
našla paradiza.*

4

*Še, draga, sanjam sinji žar oči,
v spominu še zlato je tvojih las
in še bi vanje rad skrtil svoj obraz,
zardel kot mak med žitom, ko zori.*

*Še rad s teboj presanjal bi noči,
a sanje vse mi poteptal je čas,
zdrvel čez vse, kar ljubil sem, kot plaz
in mi zasul do tebe vse poti.*

*Na tvojem grobu žene le spomin
cvet žalosti, a tudi ta mi vene;
le včasih v srcu še zakrvavi.*

*Čas jadrno beži in vse drobi;
celo spomin lepot in bolečin
izgublja z njim v daljave se meglene.*

Finale

*Nič ni bolj čistega kakor otroka,
ki v sebi spoznata ljubezen.*

*Nič ni bolj svetega kakor prvi poljub,
ki s hrepenenjem osreči človeka:*

*Jutro v njem se prebujata v rosi srebrni,
v oblakih, ki v jati, zlato od sonca
drse po sinjini brez konca.*

Taka bila si mi v srcu, ti, ki te več ni.

*Taka kot brezi, ki nad tvojim grobom šumita
nedosanjane sanje
Najine sanje, vzcvetele med trni
in dozorele v češminovo rdeče grmičje.*

K tebi se vračam:

*Spominčice sinje kot tvoje oči so ob poti
in potok pod mano kot nekdanji zaliva čeri
s srebrnino in poje
pesem mladosti.*

*Tako kot nekoč je. Mah še postilja gozdove.
Na obronkih še sinje nebo je med debla razpeto.
In drevje še poje v šumenje majskega vetra ujeto.
Tamkaj na trati narcise odprle so vrata pomladi.*

*Vse še tako je
in vendar prav vse je drugače:*

*Strti od spoznanja k tebi, ki ni te, se vračam.
Vračam se k brezam, ki pijejo sanje
iz tvoje prestreljene lobanje,
a v vejah
dva ptička čebljata.*

*Vračam se k tebi, ljubica moja, speča pod rušo,
vračam se s pesmijo, že zdavnaj ubito.*

*Vračam se z mrzlim pepelom mladosti,
ugaslim že zdavnaj na mrtvih ognjiščih
po hostah.*

*Vračam se truden z razbitim življenjem,
s hrepenenjem, uvelim kot trate jeseni
v novembru, ko oblaki in vetri strupeni
s slano požigajo trave
in davijo dušo*

*(dušo, ki čista bila je
kot rosc pomladne)*

Vračam se k tebi...

Naj ptička čebljata!

Naj sanjata brezi!

MIDVA SVA V KRVI IZSANJALA SANJE

in jaz grem brez sanj skozi dneve sedanje

kot tisoči

tisoči z mladostjo izgubljeno

med tisoči

sanj.

Tlak — tlak

prvi dan in drugi dan in tretji dan
zvođeni upanje vodovodne črpalke v
atmosferske motnje

kaplje brzijo v potok asfaltov prevleke
midva stojiva ne kod ne kam naprej
po stopinjah noga k nogi in
vibrira tvoja pesem mi je vseč
in egoist odzvanja kar je zame
in vračam dolg in spustim se z ust
k dojkam in božam božam ker
je tebi vseč in grlov glas me ne spusti naprej
ter ne grem v popkovino po drobiž
ker te imam rad tudi za jutri

pesem jutri je na sposodo in ne veš
da sem isti kot včeraj in še vedno spoštujem
prošnje nenapisane z zakoni usmiljenja in
jutri bom uničen jaz in uničena ti in oba
otroka kompleksov in žalosti ne daj na prgišče
kajti tvoja pesem ni tvoja pesem sem že slišal
peti obešen na komercialni zvon in zvok je bil
v podnožju in se vrača po tvoji milosti
in verujem v sebe kot boga da bom svoj korak usmeril
v tvoje zatišje in ne bom bil bencina z namenom
smodnika in sorodnik razrušenega sveta naj bo milosten
pri tej graditvi prvobitnosti nazaj v tvoje vode in
v podnožju hiš midva otroka ne dajva drugim najine ljubezni

pesem nisem jaz pesem si ti
pesem nisem jaz pesem si ti
ohranjam te ponoči za popotnico ženska z imenom
po gospodu rojenega svoda s črkami Mira in v mojih
tvojih poteh še vedno za teboj ne zameri kot zameri okno
prebodeno s soncem okna proti cesti v ozadju in ni mi
žal ker vem da tebi ni žal žalosti prejokane in podedovane
od tvojih sestra nekje daleč ni več in ponovno grem za teboj...

Vas na Visokem

Samotna, tiha kot zaliv
je moja rojstna, gorska vas,
obkrožena od bornih njiv,
zajeza v venec host in jas.
Odtod me kliče daljni klic,
spomin otroštva dečjih dni,
na prvi cvet, spev prvi ptic
in na plašljiv opoj noči.

O, topli, božajoči glas,
vabljuv in, o, mamljuv sijaj —
poti ni več, ni več nazaj
v te mlade dni, v to gorsko vas.

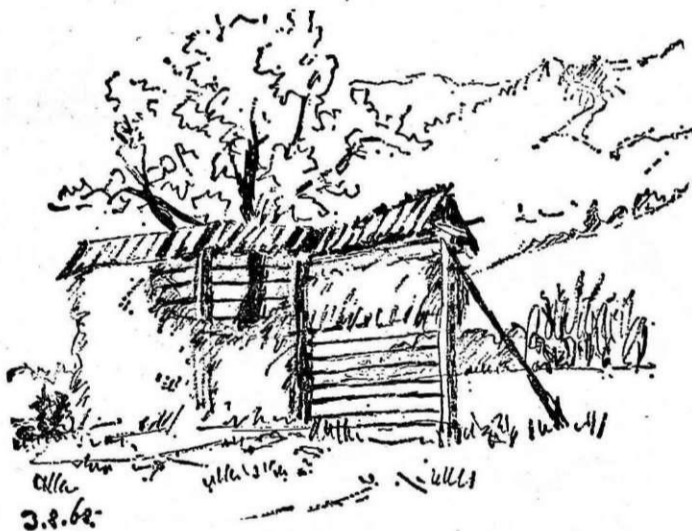
Slika

(na kitajski vazii)

Zima.
Drevje pod snegom.
Dolga noč,
mesec nad bregom.

Tišina.
Beli prsti. Lutnja
se drami. Slutnja.
Bolečina.

Plavam sam
iz omam.
V belem polju tavam
sam. Sam.

Janko Novak Ljudska popevka

DEKLE ZARDELO, PESEM MOJA
NAJ SRCE TI RAZVEDRI,
KAKOR STARO RUJNO VINO
NAJ V ŽILAH KRI TI ZAKIPI,
NAJ DAM POLJUB NA USTA TVOJA,
DA TE LJUBEZEN RAZŽARI.

PIL BOM VINO
PEL BOM PESMI
LJUBIL DEKLICE PRAV VSE.
VINO, PESEM IN LJUBEZEN,
TO ŽIVLJENJE MOJE JE.

«LE IZPIJVA RUJNO VINO!»
SEM JI SEPETAL
IN PREPEVAL NEŽNE PESMI,
ZRAVEN JO ZAPELJEVAL:
«VINU, PESMI IN LJUBEZNI
BOM DO KONCA ZVEST OSTAL.»

PIL BOM VINO
PEL BOM PESMI

LJUBIL DEKLICE PRAV VSE.
VINO, PESEM IN LJUBEZEN,
TO ŽIVLJENJE MOJE JE.

SPREMEMBE SO, A TU SPREMEMB NI
TAKO JE DELAL ŽE MOJ DED,
KO Z BABICO STA SE LJUBILA,
SAJ USTNE SO NAJSLAJSI MED,
OBA LJUBILA IN CASTILA
LJUBEZEN STA IN TRTNI CVET.

PIL BOM VINO
PEL BOM PESMI
LJUBIL DEKLICE PRAV VSE.
VINO, PESEM IN LJUBEZEN
TO ŽIVLJENJE MOJE JE.

IN TA PESEM NAJ BO NAŠA,
POJMO VSI JO IZ SRCA,
ZRAVEN PIJMO RUJNO VINO
IN IZPIJMO GA DO DNA.
VSAKO, KI JE LJUBEZNI VREDNA
NAJ JO VSAKDO RAD IMA.

PIJMO VINO
POJMO PESMI
LJUBIMO DEKLETA VSA
OB VINU, PESMI IN LJUBEZNI
NAJ ŽIVLJENJE SE KONČA.
OB VINU, PESMI IN LJUBEZNI
NAJ KONČA SE,
VSE KONČA.

Veter igra kot otrok se med trsti,
čolni narahlo drsijo v večer.
Hiše med bori. Njeni tam prsti
vezejo temno slovo na klavir.

Pada v srce mi kot mrzli cvetovi,
kakor snežinke na žgoče dlani,
kakor nikoli rojeni sinovi
bridko slovo od mrtvih dni...

Epitaf

Ko mi odjadral ta bežni bo čas,
ko bom omahnil čez zadnjo minuto:
o, ne zagrinjaj s črno se ruto,
naj ne stemni se tvoj obraz.
Vedra ostani — v noči svetilka,
kakor kresnica z lučko iskanj:
in jaz bom kot cvet in jaz bom kot bilka
v sonce uvrta iz večnostnih sanj.

Pomenki s sodelavci

J. K. Gozd

Roka trepeče
in v ledenih očeh
padajo črke na temen papir.

Ko bi bili tudi drugi verzi v »Baladi« tako dobri bi bila Balada prav gotovo obavljena. Žal se v drugih verzih zgublja ritem, pa tudi izraz ni preveč pesniški. Tudi druga pesem še ni zrela za objavo. Toda to naj Vam ne vzame volje in po guma. Predvsem bi Vam priporočal, da prebirate in preberete čim več dobre domače in tuje poezije. Tako se boste izpopolnjevali in naposled našli tudi svoj pesniški izraz. Pošljite še. Morda imate doma boljše pesmi? Po dveh pesmih, ki še nista povsem pesmi, človek ne more soditi, koliko pesniškega talenta je v vas.

F. T. Javornik

Tudi za vas velja gornji nasvet. Berite, berite čim več dobre poezije. Dobra poezija pa je tista, ki ostane v človeku in ga notranje obogati. Poezija, ki človeka pusti praznega, ko jo bere, prav gotovo nima posebne pesniške moči in globine. Vaši motivi v poslanih dveh pesmicah so sicer vredni pesniške upodobitve, le da ste pri njih premalo pazili na jezikovno in oblikovno plat. Drugič pazite tudi na to. Morda vam bo potem tudi uspelo, da boste svoja doživetja in občutja v resnici izrazili tako, kakor terja pesem, zrela za objavo. Zato več truda in branja! Tako boste svoje pesmi tudi laže sami ocenjevali. Če je v vas talent in volja do pesniškega ustvarjanja, potem ne boste odnehali.

F. B. Jesenice

Vaši pesniški poizkusi »Tiha vas«, »Življenje«, »Ljubezen« še niso pesmi na tisti višini, da bi jih lahko objavili. Primerjajte jih z objavljenimi, pa boste lahko sami presodili. Prvo, kar morate izpopolniti je jezik in se dokopati do resničnega pesniškega izraza. Tega pa ne boste dosegli kar čez noč in je zato treba veliko brati, delati in se truditi z lastnimi pesmimi. Tokrat Vam dam lahko samo nasvet, kakršnega sem dal že tovarišici J. K. in tovarišu F. T. Berite! Veliko berite! V knjižnici imate možnosti priti do dobrih pesniških zbirk. V zadnjem času so pri Mladinski knjigi v Ljubljani začele izhajati pesniške zbirke najboljših pesnikov, kar jih je dalo človeštvo od nekdanj do danes. Izšlo bo v desetih letih okrog 120 knjig odlične poezije svetovno znanih pesnikov. Naročite se nanje! To velja tudi za druge, ki se poizkušajo v poeziji. Zbirke izhajajo v uredništvu znanega slovenskega pesnika dr. Lojzeta Krakarja. Te knjige bodo najboljša šola za slehernega mladega pesnika. Pa ne samo zanj. Za vse, ki imajo radi poezijo.

Drugim pošiljalcem prispevkov za »Liste« sem odgovoril ustmeno. Tudi Vas, ki Vam odgovarjam v pomenkih, vabim na sestanke kluba »Tone Čufar«, ki so vsak prvi petek v mesecu v Delavskem domu pri »Jelenu« ob šestih zvečer.

Miha Klinar

V domovini Ovanésa Tumanjána

Celo iz letala, nekaj tisoč metrov nad zemljo, se zde ruske ravnine brez meja; raznobarne krpe spodaj so v resnici na desetine in stotine hektarov velika polja, travniki, pašniki, gozdovi... Potem zraste kakor pričaran znenada pred letalom Kavkaz — štirimotorni IL 18, v katerem se počutiš varneje in udobneje kakor v vlakcu, hiti s hitrostjo 800 km. Letalo se vzpenja in zdi se ti, da za nekaj časa zmanjša hitrost in skoraj obstane sredi med zasneženima Elbrusom in Kazbekom. Pogled in občutek, kakršna so imeli le staroveški bogovi, kadar so zrl na Zemljo... Le nekaj minut — in letalo spolzi prek Malega Kavkaza, njegovih kamnitih gromad in sivkastih planjav, podobnih ogromnim medvedjim hrbtom, — kot bi mignil, je mimo Gruzija, in pogled se kar prižme na zeleno modri čudež v nedrju grebenov in vrhov: največje kavkaško jezero, 2.000 m nad morjem, tako veliko in globoko, da plovejo po njem ladje, poleti toplo, da sem se kopal v njem, pa bogato najslajših postrvi... polno skrivnosti davnih tisočletij in starosvetnih spomenikov. To je že ozemlje SSR Armenije, najmanjše, pa po zgodovini in kulturi najstarejše dežele SZ. Vsa leži nad tisoč metrov nad morjem, je neznansko gorata, v dolini reke Ararat neznansko plodna, predvsem pa neizčrpno skladišče rud, z visoko razvito industrijo, tako da sodi po gospodarskih dosežkih v vrh SZ.

Strm spust, nekaj krogov nad letališčem, nekaj kilometrov krožnega drsenja, gibki lepoteč se še enkrat gizdavo potrese in obstane med desetimi sebi podobnih ptičev, ki slehernu uro razpredajo svoje nebesne mreže od Baltika na severu do Kaspijskega morja na jugu in Ohotskega na vzhodu, pa tja prek Evrope do Amerike, prek arabskih dežel proti Afriki in na vzhod v globino Azije...

Brž po pristanku pritegne pogled slehernega popotnika nenavadna podoba gore na jugu: ne vidiš ji vznožja in zdi se ti, da visi v zraku. Včasih razkazuje sneženo kapo, drugič ji kakor avreola ovija vrh megla. To je Ararat, gora, ob kateri naj bi pristal Noe s svojo rešilno ladjo. Legenda z jedrom resnice. Po tej gori se je imenovalo tudi najstarejše armensko cesarstvo. Zdaj je tam Turčija. V 1.300 letih skoraj neprestanih navalov so potisnila mohamedanska plemena (Turki, Perzijci in dr.) Armence od Evfrata in Tigrisa, od jezera Van in Črnega morja v Kavkaz. In tu so se obdržali, obdelovali polja, v skalah, v soteskah, pod zemljo so gradili svetišča in palače, pisali knjige, odkrivali skrivnosti veselja in življenja — njihovi spomeniki segajo v 3. in 4. tisočletje pred naše štetje.

Bodisi da si že slišal za te starosvetnosti ali pa bral roman F. Werfla »40 dni Musa Dagma« (o milijonski moriji Armencev ob koncu I. svetovne vojne — v prevodu Ludvika Mrzela) — o njihovem glavnem mestu Erevanu nisi mogel imeti druge predstave, ko da je staro kavkaško mesto. Ampak glej, kakšno presenečenje! Na kraju nekdanjega zanikrnega karavanskega mesta je nastalo v pol stoletja velemesto z nad 700.000 prebivalci (od dveh milijonov prebivalcev SSR Armenije), s krožnimi cestami okoli mesta, s širokimi alejami, z desetimi parkovi in tisoči vodometov in jezerc. Večnadstropne hiše so večidel iz kavkaškega rdečkastega tufa (sprimka ognjeniškega pepela) najrazličnejših odtenkov, ducati spomenikov, gledališč, muzejev, fakultet pa iz trdega bazalta (lave, zakaj vse ozemlje je bilo ognjeniško). Črnelasi, večidel rjavopolti ljudje, zelo izobraženi, nenavadno delavni in podjetni, so zgovorni, temperamentni, — njihove ulice so žive kot povsod v južnih deželah. Lokali udobni, postrežba perfektna, jedi okusne, vina, predvsem pa konjak nadvse.

So pranaseljenci dežele, ne sodijo v nobeno izmed narodnih in jezikovnih skupin, imajo svojo nacionalno krščansko cerkev (gregorijansko) in so sprejeli krščanstvo že v 3. stoletju! (Nikakor pa niso posebno pobožni — ohranili so in negujejo poganske običaje in obrede, obenem pa sodijo njihove šole, akademije, gledališče itd. v svetovni vrh!)

O njih prode k nam pač le redkokdaj glas: Armenec Karagazjan je bil trener naše zmagovite telovadne ekipe, zablodelo ameriško letalo je pristalo lani v Leninakanu, ob jezeru Van je bil potres... v Ljubljano je prišel koncertirat violinist Durján, v radiu poslušamo Hačaturjana, v šahu je zmagal Petrosján... Zato mi nikar ne zamerite, da sem se nekoliko razpisal: res le nekolikanj, zakaj vse človeško življenje bi bilo prekratko, da bi obseglo le drobno večtisočletno zgodovino, cele serije armenskih suženjskih ali srednjeveških držav, množice umetnikov, znanstvenikov, podjetnikov, politikov, vojakov... Na vse to sem naletel, ko me je povabilo tja Društvo armenskih pisateljev na proslavo stoletnice rojstva enega njihovih klasikov — Ovanésa Tumanjána, katerega »Armenske pravljice« sem bil prevedel iz ruščine v slovenščino. Tako sem se znašel, ko da sem padel z neba, v sončnem, rožnatem, razigranem velemestu, med 40 Tumanjanovimi prevajalci z vsega sveta, med 150 armenskimi gosti iz Amerike in Evrope in 150 pisatelji z vseh koncev SZ od Sibirije do Turkmenskih puščav in Bajkalskega jezera. Sledil je teden slavja, dramskih in opernih predstav, koncertov, zborovanj, ki me je prepričal, da je lahko tudi maloštevilen narod velik in da je lahko tudi zelo star narod zelo mlad. Piramida proslav je segala od sleherne vasi do konice — slavnostnega zasedanja Vrhovnega

(Nadalj. na 11. str.)

Ovanes Tumanjan V armenskih gorah

Nelahke bile so poti, polnočne poti...
A vztrajali smo
skoz trpljenje, temo:
hodili stoletja, da bi ugledali sij
v armenskih gorah,
v divjih gorah.

S seboj smo nosili misli zaklad,
iz srca porojen,
iz tal napojen,
ljudskih muk in upanja sad,
v armenskih gorah,
v visokih gorah.

Horda za hordo iz belih puščav
se je zaganjala v nas;
tepli so nas,
sovrag ne enkrat naš rod je razgnal
v armenskih gorah,
krvavih gorah.

Oropan, razkropljen je bil naš karavan...
Skoz tesni, med pečmi
iskal je poti,
krvaveč iz tisočih ran,
v armenskih gorah,
v teh solznih gorah.

Sómrak zakril obraz je zemlje,
a oči naše zro
v zvezdno nebo:
bodo učakale kdaj zarjo novega dne —
v armenskih gorah,
v zelenih gorah?!

(1902)

Armenska pesem

Gremó, gremó od daleč, tam od vzhoda,
od sinjih gor, kjer daleč je obzór,
tam je začetek našega pohoda
iz teme stoletij, iz meglè vekov.

Je lila kri kot vali oceana,
kot reka tekla je iz srčnih ran,
okusili smo smrtno koso uragana
in padali kot snopje v brezdan.

Zgubili smo te, draga domovina,
vsi prapori scejfrani so v drobir,
kje si zavetje, rodna kje dolina,
mar bomo našli streho kje in mir...

Gremó, gremó, le nada z nami hodi,
brez časa narod smo, brez mej,
gremó, kljubujemo usodi,
prisega sveta kaže pot naprej...

(1902)

Četverostišja

Ves svet me je žgal,
da sem ogenj postal,
ogjenj postal, luč dajal,
luč dajal, pepel ostal.
(1917)

Morje mojih skrbi je globoko, brezbrežno,
v njem biserov polno je dno.
Še v besu ljubim spokojno in nežno.
Ceprav v meni je noč, v njej ozvezdja sijo.
(1917)

Med dvema vekoma,
med dvema mlinskima kamnoma,
premetavam se med včerajšnjim dnem
in novim, ki mu še imena ne vem.
(1917)

Nekoč sem ranil ptico v zraku
in jo izgubil spred oči;
zdaj z zlomljeno perutjo krili,
ponoči me iz sna budi.
(1918)

O čem sanjarim, kaj bi rad?
Kotiček miren, stran od hrupa.
Kjer človek uživa dela sad,
brez vojn in spletk in zlobe strupa.
(1918)

Dosti zmot sem videl in gorja,
a v duši luč mi še gori.
O duše luč, edina razsvetljuješ pot,
ki nanjo legla je megla.
(1918)

Prevedel Cvetko Zagorski

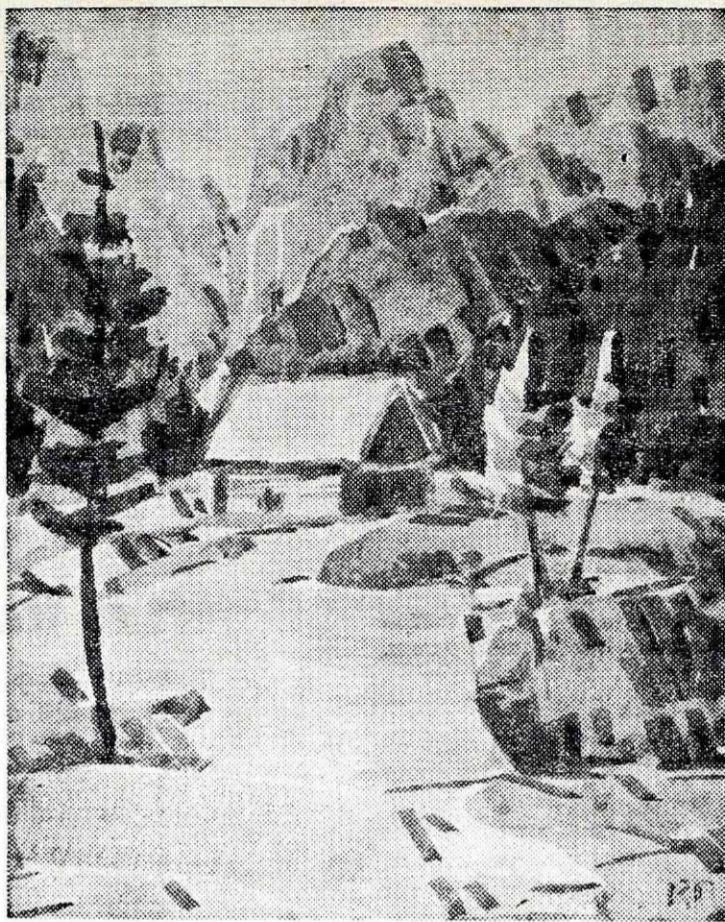
Bertolt Brecht Hvalnica učenja

Uči se
njenostavnejšega!
Zanje, ki jim
je čas napočil
ni nikoli prepozno.

Uči se ABC,
čeprav ne zadošča. Toda
Uči se! Ne pusti se
vreči iz tira
Začni!
Vse moraš vedeti!
Vodstvo moraš
prevzeti.

Uči se,
človek v azilu!
Uči se,
človek v ječi!
Uči se,
ženska v kuhinji!
Uči se,
šestdesetletnik!
Vodstvo moraš
prevzeti!
Obiskuj šolo,
brezdomec!
Priskrbi si znanja,
prezebajoči!
Gladni,
sezi po knjigi:
to je orožje!
Vodstvo moraš
prevzeti.

Terj! pojasnili,
tovariši!
Ne pusti
se pretentati!
Sam
se prepričaj!
Česar
sam ne preveriš!
Tega tudi
ne veš.
Preglej
vse račune!
Ti
jih plačuješ.
Na sleherni stran
položi svoj prst!
Vprašuj:
Kako je s tem
in zakaj
in odkod?
Vodstvo moraš
prevzeti.

Spomin na Marijo A.

To bil je dan septembrske vedrine
V zavetju senc vijoličastih sliv
Kjer sem objemal njo, ljubezen tiho
In jo kot nežne sanje vase skrtil.
Nad nama pa na nebu je poletnem
Cvetel visoko snežno bel oblak
In jaz sem ga še dolgo dolgo gledal
Čeprav skopnel je naglo v sinji zrak.

Od tega dne so mnoge mnoge lune
Priplavale in splavale z neba
In najbrž so oklestili že tiste slive
A ti vprašuješ: Kje ljubav je ta?
Ne vem, ti pravim, ni je več v spominu
In vem, da me obsojaš naskrivaj
Obraza ne priklidem iz davnine
Ne ust, ki sem poljubljal jih tedaj.

A tudi to že zdavnaj bi pozabil
Da ni oblaka onega bilo
To vem še in le to-bom vselej vedel
Prišel ves bel je od zgoraj na nebo.
Najbrž so še cvetele tiste slive
In ona sedemkrat je mati že bila
A oni je oblak cvetel samo minuto
In veter ga odtrgal je z neba.

O pomladi

Davno nekoč, preden smo se vrgli
na nafto, železo in amonijak,
je prihajal vsako leto čas
neukrotljivo zelenečih dreves.

Vsi se spominjamo še
daljših dni,
svetlejšega neba,
pomladi, ki je prihajala zares.

Se poznamo iz knjig
ta praznični čas
in vendar že dolgo nad našim mestom
ne poznamo več ptičjih jat.

Samo, sedeč v vlakih, lahko ljudje
iz mest še zaznamo pomlad,
ko ravnine beže mimo nas
v stari razločnosti.

V velikih višavah zares lahko
še zaslutimo dozdevnih viharjev pot:
a še ti se dotaknejo samo
naših anten.

(Prev. Miha Klinar)

Posmrtnik

Priznavam: nobenega
upanja nimam več.
Samo slepci govore
o izhodu. Jaz
vidim.

Ko zapraviš utvare,
prisede k tebi
le še Nič —
poslednji tovariš.

(Nadalj. z 10. str.)

sovjeta (skupščine), vlade in CK KP Armenije, predvsem pa do plenuma, ki ga je Zveza sovjetskih pisateljev za to priložnost sklicala v Erevanu. Povabili so me, naj tudi jaz kaj povem o Tumanjanu — kako sem se seznanil z njim, zakaj sem se odločil za prevajanje in kako sem ga prevajal. Rad sem sprejel povabilo — predvsem zato, da sem lahko v slovenščini pozdravil plenum: »V veliko čast mi je, da lahko v imenu slovenskega naroda pozdravim ta veličastni zbor in se poklonim spominu velikega armenskega pesnika, človekoljuba in prijatelja vseh narodov sveta — Ovanésa Tumanjana. Preden pa preidem k poročilu, naj vam povem nekaj o Slovincih.« sem nadaljeval v ruščini. »Sem sin majhnega naroda, živečega prav na meji slovanskega sveta, zakoličenega med Germane in Romane. Večji del mojega naroda živi v SR Sloveniji, na severu FSR Jugoslavije. Toda tudi zunaj naših meja žive Slovenci. Njih usoda je težka... in v tem je usoda mojega naroda podobna usodi armenskega, čeprav ne tako strašna in tragična.« Omenil sem, kako smo Slovenci pomagali obraniti Evropo pred Turki z balkanske strani, kakor Armeni z maloazijske strani. Omenil sem skupen boj proti nacizmu in fašizmu, nakar sem razložil, kako mi je prišla v roke knjiga Tumanjanovih pesmi in kako so me presunila njegova »četrstisja«, tako sem jih začel prevajati. »Čeprav so bila napisana nekatera že pred 50 leti, zvenijo povsem sodobno, iz njih veje peza našega časa. Avtor ni zbudil v meni le zanimanje, marveč tudi srčno nagnjenje. Še včeraj neznan Tumanjan mi je postal v trenutku bližnjik, moj starejši prijatelj po mislih, čustvih, nazoru...« Večkrat prekinjen s ploskanjem sem končal referat spet v slovenščini: prebral sem zaključne verze iz Tumanjanovega eposa »David Sasunski«. Potem ko je le-ta premagal ogromno vojsko napadalcev z vzhoda in juga in ko premaganci prosijo milosti, jim pravi:

»Zakaj ste zgrabili za lok
in v našo deželo prišli?
Kaj nimate svojih otrok,
žena in ognjišč in skrbi?

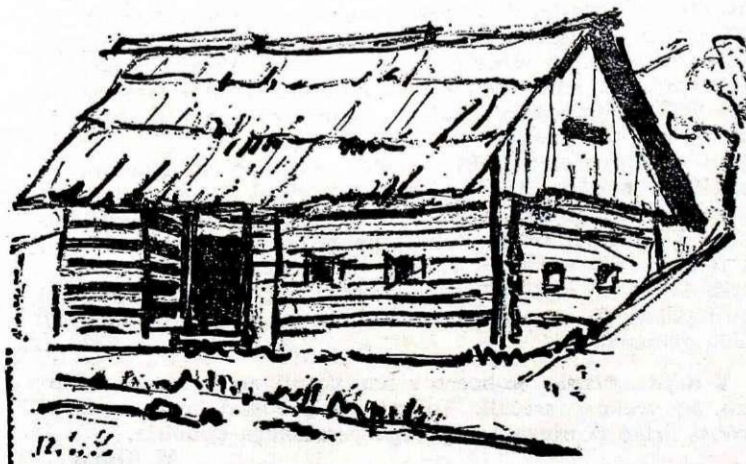
Odidite, kot ste prišli,
pri priči v rojstni svoj Msir,
a če vas spet dlan zavrbi,
pri nas poželite si pir —

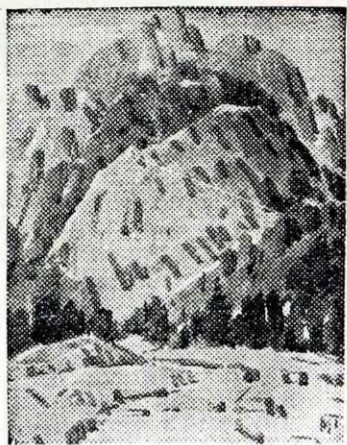
naj gora se name zvali,
naj David Sasunski se vdre,
če meč moj vam spet odpusti
če kazen ne najde vas vse!
Bog ve, koga čaka pogin,
če znova tu srečamo se:
ali nas — branilce planin,
ali vas — vsiljence zle!«

Kdo je bil torej Tumanjan, da je bil deležen tolikšne posmrtnosti slave? Kot pesnik je v najrazličnejših oblikah od sonetov do eposov slavil zgodovino domovine, bičal socialne krivice, mračen svet predsodkov in praznoverja, častil ljubezen in lepoto; kot domoljub in prijatelj vseh kavkaških narodov je v najhujših časih, ko je carska oblast hujskala ljudstvo proti ljudstvu, hodil z belo zastavo po vaseh in pozival k slogi in prijateljstvu; v ječi je napisal pesnitev, v kateri je v prispodobah razkril igro velikih na Kavkazu; kot jezikoslovec je priboril ljudskemu jeziku pravico v literaturi (prej je bil armenski literarni jezik že tako zastarel in okostenel, da so mu bili kos le izobraženci); čeprav sam ni bil boljševik, je 1920. leta klical Rdečo armado, naj zasede mejo proti Turčiji. (Carska vojska je bila med 1. svet. vojno umaknila čete, kar so izrabili intervencionisti — angleški, nemški, francoski — ter hujskali Turke, ki so hoteli zdaj dokončno iztrebiti Armence ter prodreti na Kavkaz in še čezenj.) Kot mislec je pogledal in razkril v svojih pesmih in prozi najskrivnejše, tudi grozljive globine človeških nagonov in odnosov...

Zal vam lahko postrežem tokrat le z dvema domoljubnima pesmima in nekaj sentencami, ki niso za Tumanjanovo poezijo niti najznačilnejše, razkrivajo pa nam usodo daljnega naroda in njegovega glasnika. Spoznali bomo, da nam nista tako daleč in ne tako tuja.

Cvetko Zagorski

Bertolt Brecht

Nemški pesnik in revolucionar Bertolt Brecht (1898—1956) se je rodil v Augsburgu v družini tovarnarja, vendar je že v mladih letih kmalu po prvi svetovni vojni pokazal svojemu razredu hrbet in se pridružil komunistom ter kot tak postal največji nemški pesnik delavskega razreda, pred katerim so morali sneti klobuk tudi meščanski literarni kritiki. Pesmi v njegovem začetnem obdobju so že med prvo svetovno vojno postale protimilitaristične in napadale nemški militarizem in imperializem (Legenda o mrtvem vojaku). V tem času je napisal tudi dramo Spartak in jo potem predelal pod naslovom »Bobnanje v noči« ter zanjo prejel že leta 1922 Lessingovo nagrado, v nadaljnjem razvoju pa se razvil v največjega dramatika našega stoletja in utemeljitelja tako imenovnega epskega gledališča, ki ga je ustvaril z vrsto odličnih dramskih del, med njimi »Dreigroschenoper«, »Die Mutter« (po predlogi romana Maksima Gorkega »Mati«), »Mutter Courage«, (Mati Korajža, ki jo poznamo po filmski upodobitvi, ki smo jo gledali tudi na naši televiziji), »Leben des Galilei« (»Življenje Galileja«, ki smo ga pred kakim desetletjem slišali lahko v ljubljanskem radiu kot radijsko igro) »Der aufhaltsame Aufstieg des Arturo Ui«, »Der kaukasische Kreidekreis«, »Die Gewehre der Frau Carar« in druge. Jeseniško gledališče je igralo njegovega »Dobrega človeka iz Sečuana«.

Prav tako izreden kot dramatik je Bertolt Brecht tudi kot pesnik, mimo katerega ne more danes nobena antologija svetovne lirike našega stoletja. Njegove pesmi so odsev časa, v katerem je živel: prva svetovna vojna, obdobje kratkotrajne sovjetske republike Bavarske, revolucionarne vstaje v Nemčiji v prvih povojnih letih, bližajoča se fašistična nevarnost, ki jo podpira nemški kapital, dokler leta 1933 ne ustoliči Hitlerja v svojem boju proti nemškemu delavskemu razredu. V tem obdobju, naj omenim to samo mimogrede, je z Brechtom sodelovala tudi kasnejša jeseniška komunistka Štefi Federl-Lehmann v času svojega bivanja v Berlinu, dokler nista z možem pobegnili iz Hitlerjeve Nemčije in se zatekla k Franju Federlu-Slavku, njenemu sinu iz njenega prvega zakona, znanemu predvojnemu jeseniškemu komunistu.

Tudi Brecht je moral pobegniti iz Nemčije in živel kot emigrant na Danskem, Finskem in naposled v Združenih državah Amerike vse do ameriškega 'lova na čarovnice', kakor so v prvih letih po drugi svetovni vojni v svetu imenovali ameriško protikomunistično histerijo. Ta 'lov na čarovnice' je zatekel tudi svetovno znanega pesnika in dramatika Bertolta Brechta, ki je leta 1947 zapustil ZDA in se preselil v Švico, od tam pa odpotoval v Berlin, v Demokratično republiko Nemčijo, kjer je skupaj s svojo soprogo Heleno Weigel ustanovil svetovnoznano gledališko skupino 'Berliner Ensemble' in jo vodil vse do svoje smrti leta 1956. To berlinsko gledališko skupino, ki jo po Brechtovi smrti vodi njegova soproga, smo lahko lani gledali tudi v Ljubljani.

Kot pesnik je Bertolt Brecht v času svojega življenja izdal naslednje zbirke: »Hauspostille« (1926), »Lieder, Gedichte, Chöre« (Paris, 1934), »Svenborgergedichte« (na Danskem 1939), njegov obsežen pesniški opus pa je izšel šele po njegovi smrti (poleg »Hundert Gedichte« še zbrane pesmi) v petih knjigah leta 1961 v Demokratični republik Nemčiji, leta 1962 pa je začelo izhajati njegovo zbrano delo (drame, proza, eseji in poezija) tudi pri Suhrkamp-Verlag v Frankfurtu v Zvezni republik Nemčiji, kjer so se vladajoči z Brechtom sprijaznili šele, ko ga je slavil že ves svet kot največjega dramatika našega stoletja z vzdevkom »Shakespeare XX. stoletja«. Do takrat pa je bil v Zahodni Nemčiji in tudi v naši sosednji Avstriji na indexu kakor za Hitlerjevih časov, ko so Brechtove knjige sežgali skupaj s knjigami protifašističnih nemških pesnikov in pisateljev na Göbbelsovih grmadah.

V naših »Listih« se bomo s tem pesnikom in revolucionarjem še večkrat srečali. Tokrat ga predstavljamo z nekaj drobcov lirike iz njegovega prvega pesniškega obdobja.

M. Klinar

Andrej Kokot

Nisem puščavnik

*Nisem puščavnik
v samoti peska ali skal.
Nisem gluhomem,
ne slep in ne obdan
z obzidjem samostanskih sten.*

*Sredi ljudi sem
in prečkam križišča
daljnih poti,
kjer se srečujejo
tokovi življenja.
In vendar sem sam.*

*Stopil bom
na obrežje te reke
in prisluhnil vrbi,
ki se sklanja nad njeno gladino
in šepeta svojo žalostno pesem.*

Žalostna pravljica

*Nekdo
se je pritiho tapil
v kamro moje skrivnosti
in mi odnesel
poslednji kanček samozavesti.*

*Nekoč
se je v meni pojavil,
kot kramar
in mi ponudil
izgubljeno dragocenost.
Vendar se nisem zmenil zanj.
Zaloputnil sem vrata ponosa
in tako prikril svojo izgubo.*

*On pa je bil
usmiljen:
svojo kramo je pustil
na pragu moje vesti
in tiho odšel.*

*Kljub temu pa ne odprem
svojih vrat,
ker se bojim, da s podarjenim
blagom ne bom imel kaj početi.*

Kot tekočina v svetilki

*Kot tekočina
v svetilki izhlapeva
moj čas,
ki ga vsrkava ogenj
mojih dni.
Vseeno mu je,
koliko potroši
goriva in vseeno mu je,
kdaj bo ugasnil.
Kajti zaveda se, da bo nekoč
nekdo
spet prižgal luč in ga
dvignil iz teme
v katero se bo zarastel.*

*In spet
bo dogoreval.
Le mojemu času
ne bo svetil v temo.*

Most

*Prišel je človek
in zaukazal:
BODI MOST!
In bil sem most.
Po mojih železobetonskih
rebrih so hodili
ljudje in bogovi
in teptali moj krivi hrbet.
Čas pa je počasi
spodkopaval mojo trdnost
in jo nekega dne dokončno uničil.*

*Moji napeti loki
so se vzravnali
in bil sem spet človek.
Odtlej bežim pred ljudmi,
ker se bojim, da mi bo spet
kdo zaukazal: bodi most.*

Le kaj naj storim

*Udaril sem v mizo,
pa ste rekli, da je bilo preglasno.
Izrekel sem odkrito besedo,
pa ste rekli, da je bila preresnična.
Povedal sem vam, da sem tu,
pa ste rekli, da lažem.*

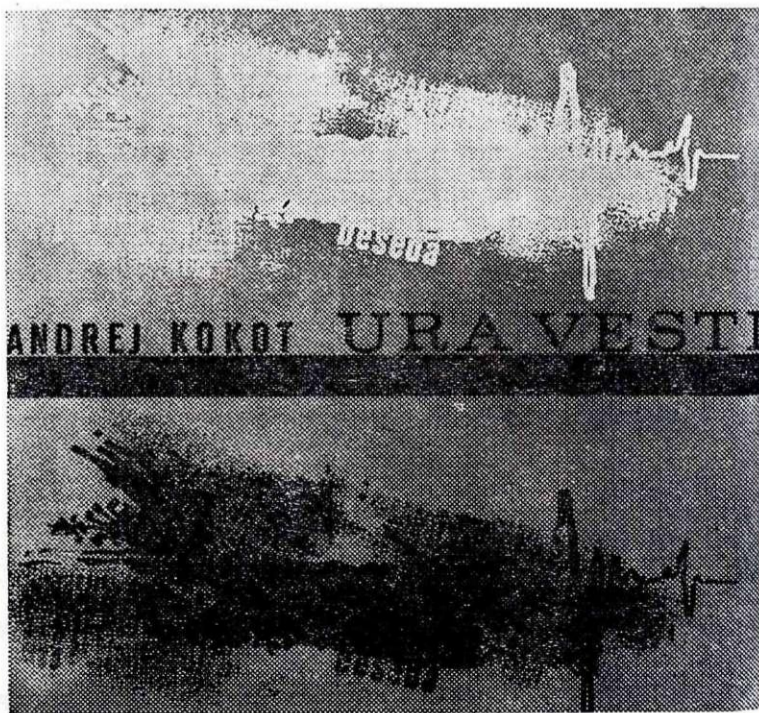
*Le kaj naj še storim?
Ali naj se spet za desetletja
zakopljem vase in dušim
svojo besedo in tajim svoj izvor?
Ali naj pustim,
da mi do konca scefrajo jezik
in ga steptajo v zemljo
iz katere je zrastel?*

*Ne!
Tu sem in tu bom ostal
in se postavil med vaše mesijanske račune!*

Svarilo mrtvih

*Zemlja
se je pogreznila vase
in njena gruda
je vztrepetala.
V njenih žilah je zaklokotala
kri mojih bratov in v visokem curku
bruhnila v nebo,
oškopila črne oblake in travo
in goro ljudi,
ki se je naposled podrla
in razletela v prah.*

*Zemlja
se je stresla,
ker so spregovorili mrtvi.
V njihovem besu
je zarohnela resnica
našega izvora.*

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

24. in 25. aprila amer. CS barvni film **INCIDENT PRI PHANTOM HILLU**, v režiji Earl Bellamy, v gl. vlogi Robert Fuller, ob 17. in 19. uri.
25. aprila amer. barvni mladinski film **TOM IN JERRY**, v režiji Walta Disneya, risanka, ob 15. uri.

26. aprila amer. barvni film **JEZDEC BREZ MILOSTI**, v režiji Burt Kennedy, v glavni vlogi Robert Michum, ob 17. in 19. uri.

27. in 28. aprila špan. barv. film **USODA ENE ŽENE**, v režiji Mario Camus, v gl. vlogi Sara Montiel, ob 17. in 19. uri.

29. aprila španski barvni film **NJENA ZADNJA PESEM**, v režiji Juan De Orduña, v gl. vlogi Sara Montiel, ob 17. in 19. uri.

30. aprila jap. barvni film **TIHOTAPCI ZLATA**, v režiji Jon Fukuda, v gl. vlogi Akira Takarada, ob 17. in 19. uri.

1. in 2. maja ameriški CS barvni film **DOLGI DNEVI MRŽNJE**, v režiji Alberto Marucchi, v gl. vlogi Guy Modison, ob 17. in 19. uri.

3. maja ital. CS barvni film **VIDIM GOLO**, v režiji Dino Risi, v gl. vlogi Nino Manfredi, ob 17. in 19. uri.

4. in 5. maja ital. CS barvni film **BOG OPROSTI, JAZ NE**, v režiji Guzepe Kolichi, v gl. vlogi Terens Hill, ob 17. in 19. uri.

8. in 9. maja angl. barvni film **KJE JE JACK**, v režiji James Clovell, v gl. vlogi Tommy Steele, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

24. in 25. aprila špan. barvni film **USODA ENE ŽENE**, ob 18. in 20. uri.

25. aprila amer. barvni film **TOM IN JERRY**, ob 10. uri.

26. in 27. aprila amer. CS barvni film **INCIDENT PRI PHANTOM HILLU**, ob 18. in 20. uri.

28. aprila špan. barvni film **NJENA ZADNJA PESEM**, ob 18. in 20. uri.

29. in 30. aprila amer. barvni film **CAS VOLKOV**, ob 18. in 20. uri.

1. in 2. maja ital. CS barvni film **BOG OPROSTI, JAZ NE**, ob 18. in 20. uri.

3. in 4. maja ameriški CS barvni film **DOLGI DNEVI MRŽNJE**, ob 18. in 20. uri.

5. maja amer. CS barvni film **BITKA ZA SAN SEBASTIAN**, ob 18. in 20. uri.

6. in 7. maja jap. barvni film **TIHOTAPCI ZLATA**, ob 18. in 20. uri.

8. in 9. maja amer. barvni film **V POMOČ LJUBEZEN**, ob 18. in 20. uri.

Kino DOVJE

24. aprila amer. CS barvni film **OBESITE GA BREZ MILOSTI**.

25. aprila slov. barvni film **NA KLANCU**.

28. aprila amer. CS barvni film **INCIDENT PRI PHANTOM HILLU**.

1. maja amer. barvni film **CAS VOLKOV**.

2. maja špan. barvni film **USODA ENE ŽENE**.

5. maja amer. CS barv. film **DOLGI DNEVI MRŽNJE**.

8. maja jap. barvni film **TIHOTAPCI ZLATA**.

Kino KRANJSKA GORA

24. aprila zah. nem.-italij. barvni film **SMRT V RDECEM JAGUARJU**.

25. aprila amer. barv. film **CAS VOLKOV**.

27. aprila amer. barv. film **JEZDEC BREZ MILOSTI**.

29. aprila špan. barvni film **USODA ENE ŽENE**.

1. maja amer. CS barvni film **INCIDENT PRI PHANTOM HILLU**.

2. maja jap. barvni film **TIHOTAPCI ZLATA**.

4. maja ital. CS barvni film **VIDIM GOLO**.

6. maja ital. CS barvni film **BOG OPROSTI, JAZ NE**.

8. maja amer. CS barv. film **DOLGI DNEVI MRŽNJE**.

Kino DELAVSKI DOM

24. aprila ZAPRTO

25. aprila amer. barvni film **JEZDEC BREZ MILOSTI**, ob 17. uri.

25. aprila nem.-ital. barvni film **SMRT V RDECEM JAGUARJU**, ob 19. uri.

28. aprila amer. barvni film **CAS VOLKOV**, ob 19. uri.

1. maja špan. barvni film **USODA ENE ŽENE**, ob 19. uri.

2. maja amer. CS barv. film **INCIDENT PRI PHANTOM HILLU**, ob 17. uri.

2. maja ital. CS barv. film **VIDIM GOLO**, ob 19. uri.

5. maja jap. barvni film **TIHOTAPCI ZLATA**, ob 19. uri.

8. maja ital. CS barvni film **BOG OPROSTI, JAZ NE**, ob 19. uri.

ZAHVALA

Sodelavcem stalne inventurne komisije in iz knjigovodstva se toplo zahvaljujem za vso pozornost, tovariško srečanje in darila, ki sem jih prejel ob upokojitvi. Želim še veliko delovnih uspehov pri njihovem odgovornem delu na delovnih mestih v tovarni.

Franc Rebernik

ZAHVALA

Sodelavkam in delovodju Javornik II se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč ter obiske v bolnici in na domu, ki sem jih bila zelo vesela. Še enkrat vsem najlepša hvala.

Lucija Grvala

ZAHVALA

Ob prerani izgubi dragega moža in očeta

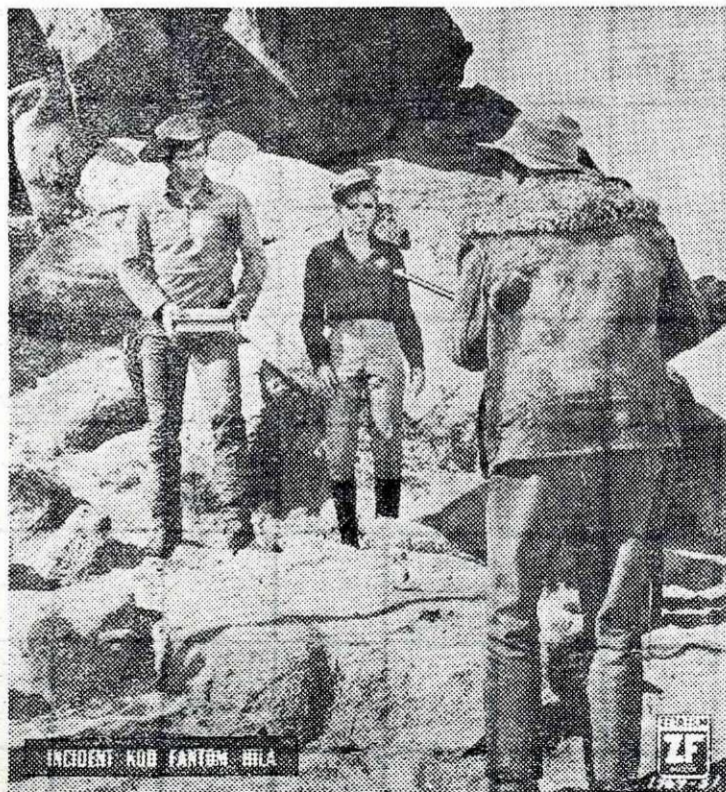
FRANCA ZUPANA

se zahvalujemo vsem, ki so mu pomagali lajšati hudo bolezen, predvsem pa primariju dr. Brandstetterju in ostalemu osebju internega oddelka bolnice na Jesenicah.

Posebno pa se zahvaljujemo dr. Čehu za njegove redne in požrtvovalne obiske na domu. Zahvaljujemo se tudi vsem, ki so ga spremlili na njegovi zadnji poti in tistim ki so s svojim govorom počastili njegov spomin.

Zalujoči: žena **Katarina** — Barbka, hči **Metka** z družino, sestra **Kristina** in ostalo sorodstvo

Prihodnja številka »Železarja« bo izšla 7. maja

Prizor iz ameriškega westerna **Incident pri Phantom Hillu**, ki je te dni na sporedu

Gledališče

SOBOTA, 24. aprila 1971 ob 20. uri — Ivan Cankar: **POHUJSANJE V DOLINI SENTFLORJANSKI** — farsa v treh dejanjih — slavnostna premiera v počastitev 25 let dela in obstoja gledališča.

NEDELJA, 25. aprila 1971 ob 20. uri Ivan Cankar: **POHUJSANJE V DOLINI SENTFLORJANSKI** — farsa v treh dejanjih.

PONEDELJEK, 26. aprila 1971 ob 20. uri Ivan Cankar: **POHUJSANJE V DOLINI SENTFLORJANSKI** — farsa v treh dejanjih.

OBVESTILO

ZASM Jesenice bo priredil v sodelovanju s komisijo za varnost in vzgojo prometa pri občinski skupščini Jesenice zanimivo predavanje s predvajanjem dveh kratkih filmov o prometu.

Vljudno vabimo vse železarje, ki se zanimajo za varnost v prometu, da se tega zanimivega predavanja udeležijo. Marsikatera nevsječnost na cesti bo lahko odpadla, če se bomo seznanili z novitetami o cestno prometnih predpisih.

Predavanje bo 25. aprila 1971 ob 8. uri v delavskem domu Julke in Albina Pibernik na Javorniku (kino Javornik).

Združenje šoferjev in avtomehaničev Jesenice

RAZPORED LETOVANJ V NOVIGRADU

Občinska zveza prijateljev mladine Jesenice objavlja na podlagi sklepa izvršnega odbora Zveze časovni razpored letovanj v letu 1971:

Od 19. 6. do 1. 7. bodo letovali predšolski otroci predš. vzg. varst. ustanov

od 1. 7. do 13. 7. bodo letovali šolski otroci iz Kranjske gore, Koroške Bele in Blejske Dobrave

od 13. 7. do 25. 7. bodo letovali šolski otroci iz Mojstrane, Plavža in Podmežaklje

od 25. 7. do 6. 8. bodo letovali šolski otroci iz Žirovnice, Save in mešana skupina otrok iz vrtca Plavž

od 6. 8. do 18. 8. bodo letovali socialno ogroženi otroci

od 18. 8. do 30. 8. bodo letovali člani DPM z otroki in svojci

od 30. 8. do 12. 9. bodo letovali prehodni gostje in člani sindikalnih podružnic naših kolektivov.

Istočasno so člani izvršnega odbora potrdili cene dnevne oskrbe za otroke in člane ter cene ostalih storitev:

— za predšolske otroke velja oskrbni dan 14,00 din
— za šolske otroke 16,00 din
— za dijake in učence 22,00 din
— za odrasle, ki so člani DPM 30,00 din

Otroci nad 10 let plačajo turistično takso dnevno 1,00 din, odrasli gostje dnevno 2,00 din.

Avtobusni prevozi:

— za predšolske in šolske otroke stane prevoz v obe smeri 35,00 din
— za dijake in učence 40,00 din
— za odrasle 70,00 din

Na podlagi številnih prijav, bo letovišče občinske zveze DPM v Novigradu za prvomajske praznike odprto. Cene za prehrano in nočitev so zelo ugodne:

Prehrana in nočitev	Za odrasle	Za šolske otroke	Za predšol. otroke
Zajtrk	3,50	2,50	2,00 din
Kosilo	10,00	8,00	6,00 din
Večerja	8,00	6,00	5,00 din
Nočitev	8,00—10,00	5,00	5,00 din

Ker je zaradi pripravljanih del v letovišču pisarna občinske zveze DPM do 1. maja zaprta, prijave sprejema Bernard Jakopič — strojne delavnice telefon 804, železarna Jesenice.

Občinska zveza DPM Jesenice

Obvestilo

Vpisovanje otrok v otroški vrtec »Julke Pibernik« na Jesenicah za šolsko leto 1971/72 bo v vrtcu 4. in 5. maja 1971. od 8. do 16. ure.

Vpisovali bomo otroke od 3. do 6. leta starosti.

uprava vrtca

Nagradna križanka

Današnja slikovna križanka je nagradna. Z žrebom bomo reševalcem s pravilnimi rešitvami razdelili naslednje nagrade:

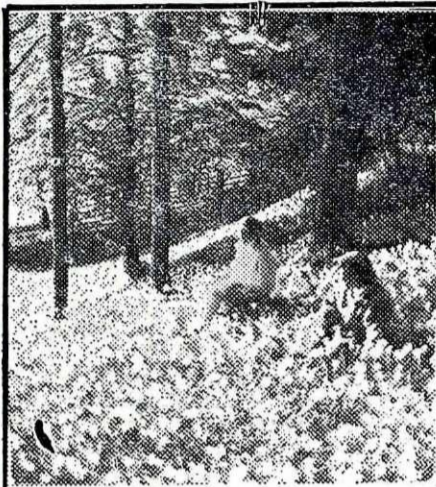
- 1 nagrada 50 din
- 2 nagradi po 40 din
- 3 nagrade po 30 din
- 4 nagrade po 20 din

Rešitev vpišite v izrezan lik križanke čitljivo in z velikimi črkami.

Čak lahko sodeluje le z eno rešitvijo, ki naj bo v posebni kuverti, na katero označite NAGRADNA KRIZANKA in napišite naslov in obrat, v katerem delate.

Režitev pošljite najpozneje do vključno srede, 5. 5. na naslov: UREDNIŠTVO ŽELEZARJA, ŽELEZARNA JESENICE.

Rešitvam ne prilagajte nobenih drugih dopisov!

	OGLEDALO	ŠIROKA ULICA	ZA ŽIVLJENJE POTREBNE SNOVI	ZNAMKA KAMIONOV	OSEBNI ZAJMEK	◊	KEMIČNI ZNAK ZA ŽVEPLO	TEČAJ	NABIRANJE ŽBIRANJE	PLANOTA NAD BOHINJEM (smučanje)	TRAVNIK (tudi buja menica)
	OVINEK					TABORNIK					
	POVRTNINA					SLOVENSKI SLIKAR					
							VRSTA ŽAZNI				
							IME PEVKE PRI BELIH VRANAH				
	KIS			SKUPNOST VEL POSESTEV OKROGLA GREDA							
	RANOCELNIK				USODA						
					ZNAMKA PRALNIH STROJEV						
			RJAVI ŽELEZOVEC					ICRALVA JAKOBSON (fonetično)			
		ZMAGA PRI ŠAHU	AVTOMOBIL. OZNAKA ŠKOPJA	OBRTNIK ŽIVILSKE STROJE				SAMOGLASNIK			
PAVEL MELUS			SNOV SESTAVI NA R VEZ ELEMENTOV ŽELI (ob prazniku)			KLICA				GOBA NA KOROŠKEM	◊
						POLMER					
MAJHNE DOMAČE PERNATE ŽIVALI				DREAVICA V PIRINEŽIH LETOVIŠČE PRI OPATJI				PORDEVALSKA AGENCIJA			VNETJE SLUŽNICE
GRŠKA BOGINJA			ZAJMEK	ELEKTRIČNO NABIT ATOM ŽENSKI PEVSKI GLAS		OBLIKA RASTLIN SKEGA PLODU	TELIČEK				
			NAŠ ČASOPIS				LABORA				
PREDLOG	CLOVENSKE ŽELEZARNE ŽENSKO IME		KEMIČNI ZNAK ZA KALIJ ČEP, ŽAMAŠEK		MAKEDONSKI NARODNI PLES	MAJHNA ISKRA					
PRIPRAVA ZA NATEZANJE						ŠTEVILO Ž ŽENSKA RIGLAMA SOGLASNIKA		JUGOSLOVANSKI AERO TRANSPORT			
POSOBA IZ POLEPROSTEGA ŽIVLJENJA				SLADKORNA RASTLINA OTOL ČADOVNICE VIRUE		OKRAJSANO RAČUN TUJE ŽENSKO IME		VEZNIK BEOTIJEK		AVTOMOBIL. OZM. AVSTRIJE NAPITEK	
STRANICA TRIKOTNIKA				OPAŽ TOPILO ZA SMOLE					NARODNA REPUBLIKA 8. ČRKA ABECEDE		
RIMSKA ŠTEVILKA 500	ENA IZMED CELIN ORODJE ZA SEČANJE				MOSKO IME	PASTIRSKA PESEM NAŠ HOKEJIST					KRATA
IME ČRKE		OKRASNO DREVO ŠPORTNIK					OSEBNI ZAJMEK KEMIČNI ZNAK ZA KISIČ			PAVEL COLIA NE BOGAT	
SHAKESPEAROV KRALJ				BES, SRD KORJST		OLGA MLAKAR. IME KRALJE NIELSEN		CEV PO DOMAČE NAŠA REKA			
LISTINA			POVRŠINSKA PLAST NA BAKRU, VOLU IME VOŠAR. KARTA DANEVA				KRAJŠE RAZPRAVE SAMOGLASNIK				
◊	NEKDANJI POKRIVALEC NA NAŠEM OZEMJU PAVEL KUNQVED			PREDLOG PRITRDILNICA		GRUB KEM. ZNAK ZA SELEN				AVTOMOB. DEN. NORVEŠKE 19. IN 3. ČRKA ABECEDE	
OPREZNOST.							JEČA, ŽAPOR. 12. ČRKA ABECEDE				
NEGATIVNA ELEKTRODA				JALOVA UPORNOST (v elektriki)							

II. N
V te v S za slav log in nad del BEL del celc
Te kov nih pon kon sme bo neg situ nan sar voj ja nih kor če in ljar To lov: ooc
Mu pr de te